

Praktisk kirkelig årbok 2010

PREKENER FRA NORD-NORGE

Stig Lægdene (red.)

KUN
Kirkelig utdanningscenter i nord

Tittel: "Prekener fra Nord-Norge"
Praktisk kirkelig årbok 2010
ISSN: 1890-1255
ISBN: 978-82-997821-2-8
Utgiver: KUN - Kirkelig utdanningscenter i nord
Breivika, N-9037 Tromsø
Tlf. (+47) 77 64 65 75
E-mail: kun@kun.uit.no

Redaktør: Stig Lægdene
Forfattere: Morten Alsvik, Kim Astrup, Torgils Aurdal, Even Borch,
Ingrid Bergqvist, Evy Brun, Gunn Elvebakk, Ann Christin Elvemo,
Olav Rune Ertzeid, Hilde Fylling, Gyrid Gunnes,
Herborg Finnseth Heiene, Leif Magne Helgesen, Tore Johnsen,
Anne Berger Jørgensen, Anne Kirsti Kjenne, Per Oskar Kjølås,
Kyrre Kolvik, Anna Ramskov Laursen, Kjersti Marie Lægdene,
Stig Lægdene, Svein Malmbekk, Sølvi Malmbekk,
Heidi Strand Mathisen, Anne Berit Mathisen, Silje Meisal,
Kristin Stang Meløe, Bjørg Kjersti Myren, Per Gustav Nilsen,
Ingunn Rinde, Kristine Toft Rosland, Elin Vangen,
Frode Wigum, Aileen Zahl

Bakgrunnsfoto: Irene Ørmen og Georg Kim Jensen
Design: Brøytebil..! Grafisk design og Illustrasjon, Hasvik
Trykk: Tromsprodukt, Tromsø

INNHold

INNLEDNING	6	2.S.E. KRISTI ÅPENBARINGS DAG	29
<i>Stig Lægdene</i>		<i>Ordinasjon</i>	
MØRKETIDSGUDSTJENESTE	13	<i>Hamarøy kirke 18.01.2009</i>	
<i>Dyrøy 10.12.2009</i>		<i>(Joh 2:1-11)</i>	
<i>(Joh 8:12)</i>		<i>Silje Meisal</i>	
<i>Per Gustav Nilsen</i>		2.S.E KRISTI ÅPENBARINGS DAG	31
4. SØNDAG I ADVENT	15	<i>Bodø domkirke 17.01.2010</i>	
<i>Ytteren kirke 23.12.2007</i>		<i>(Joh 4:5-26)</i>	
<i>(Jes 40:9-11)</i>		<i>Kyrre Kolvik</i>	
<i>Torgils Aurdal</i>		3.S.E KRISTI ÅPENBARINGS DAG	34
JULAFTEN	20	<i>Sand kirke 25.01.2009</i>	
<i>Herøy kirke 24.12.2009</i>		<i>(Matt 8:5-13)</i>	
<i>(Luk 2:1-20)</i>		<i>Ingrid Bergqvist</i>	
<i>Anna Ramskov Laursen</i>		4.S.E. KRISTI ÅPENBARINGS DAG	37
1. JULEDAG	23	<i>Jubileumsmesse</i>	
<i>Rønvik kirke 25.12.2009</i>		<i>Vågan kirke 28.05.2004</i>	
<i>(Joh 1:1-14)</i>		<i>(Matt 8:23-27)</i>	
<i>Svein Malmbekk</i>		<i>Björg Kjersti Myren</i>	
NYTTÅRSAFTEN	26	SÅMANNSSØNDAG	39
<i>Elverhøy kirke 31.12.2009</i>		<i>Samefolkets dag</i>	
<i>(1. Kor 13:12-13)</i>		<i>Fore kirke 31.01.2010</i>	
<i>Kjersti Marie Lægdene</i>		<i>(Mark 4:26-32)</i>	
		<i>Elin Vangen</i>	

KRISTI FORKLARELSES DAG	41	2.S.E. PÅSKE	59
<i>Tromsø domkirke 06.02.2010</i>		<i>Heggelia kapell 18. april 2010</i>	
<i>(2. Mos 3:1-6)</i>		<i>(Joh 21:15-19)</i>	
<i>Herborg Finnseth Heiene</i>		<i>Anne Berit Mathisen</i>	
2. SØNDAG I FASTE.....	43	2.S.E. PÅSKE	62
<i>Kvinnedagen</i>		<i>Samisk gudstjeneste</i>	
<i>Lurøy kirke 08.03.2009</i>		<i>Göteborg domkirke</i>	
<i>(Matt 15:21-28 & 1. Mos 32:24-30)</i>		<i>(Joh 10:11-16)</i>	
<i>Kristine Toft Rosland</i>		<i>Kim Astrup</i>	
KVINNEDAGEN	45	KONFIRMASJON	64
<i>Tromsø domkirke 08.03.2006</i>		<i>Tromsø domkirke 09.05.2009</i>	
<i>(Luk 4:14-22)</i>		<i>(Esek 36:26-28)</i>	
<i>Gyrid Gunnes</i>		<i>Ann Christin Elvemo</i>	
MARIA BUDSKAPSDAG	48	KONFIRMASJON	66
<i>Rønvik kirke 21.03.2010</i>		<i>(Fork 4:9- & Ordsp 27:19)</i>	
<i>(Sal 113)</i>		<i>Heidi Strand Mathisen</i>	
<i>Anne Berger Jørgensen</i>		KRISTI HIMMELFART	69
MARIA BUDSKAPSDAG	51	<i>Elverhøy kirke 13.05.2010</i>	
<i>Brønnøy kirke 21.03.2010</i>		<i>(Apg 1:1-11)</i>	
<i>(Sal 113)</i>		<i>Kristin Stang Meløe</i>	
<i>Even Borch</i>		KRISTI HIMMELFART	72
1. PÅSKEDAG	53	<i>Sandnessjøen 13.05.2010</i>	
<i>Trondenes kirke 04.04.2010</i>		<i>(Apg 1,1-11)</i>	
<i>(Joh 20:1-10)</i>		<i>Olav Rune Ertzeid</i>	
<i>Hilde Fylling</i>		17. MAI	75
SKOLEGUDSTJENESTE	57	<i>Borg kirke 17.05.2010</i>	
<i>i forbindelse med påske</i>		<i>(Sal 121)</i>	
<i>Båtsfjord kirke 23.03.2010</i>		<i>Frode Wigum</i>	
<i>Anne Kirsti Kjenne</i>			

1. PINSEDAG	78	18. SØNDAG ETTER PINSE	92
<i>Konfirmasjon</i>		<i>Presentasjonsgudstj. av konfirmanter</i>	
<i>Lakselvbukt kirke 11. mai 2008</i>		<i>Rønvik kirke 14.09.2008</i>	
<i>(Joh. 14:15-21)</i>		<i>(Joh 8:31-36)</i>	
<i>Aileen Zahl</i>		<i>Sølvi Malmbekk</i>	
1. PINSEDAG	81	ALLEHELGENSDAG	94
<i>Sandtorg kirke 11. mai 2008</i>		<i>Svalbard kirke 11.10.2009</i>	
<i>(Joh. 14:15-21)</i>		<i>(Matt 5:1-12)</i>	
<i>Gunn Elvebakk</i>		<i>Leif Magne Helgesen</i>	
3. SØNDAG ETTER PINSE	84	SAMISKE KIRKEDAGER	97
<i>Ordinasjon</i>		<i>Jokkmokk 2004</i>	
<i>Myre kirke 21.06.2009</i>		<i>(Luk 18:35-43)</i>	
<i>(Luk 14:16-24)</i>		<i>Tore Johnsen</i>	
<i>Evy Brun</i>		SOLIDARITETSGUDSTJENESTE	100
12. SØNDAG ETTER PINSE	86	<i>Tromsø domkirke 06.06.2010</i>	
<i>Tunnellåpning</i>		<i>(Matt 5:43-48)</i>	
<i>Berg kirke 22.08.2004</i>		<i>Stig Lægdene</i>	
<i>(Matt 21:28-31)</i>		MILJØSEMINAR	105
<i>Ingunn Rinde</i>		<i>Svalbard kirke 07.09.2008</i>	
15. SØNDAG ETTER PINSE	89	<i>(Sal 104:27-28)</i>	
<i>Samisk-norsk gudstjeneste</i>		<i>Per Oskar Kjølaas</i>	
<i>Holtås i Gratangen 24.08.2008</i>		BIDRAGSYTERE	109
<i>(Joh 5:1-15)</i>			
<i>Morten Alsvik</i>			

INNLEDNING

Årets Praktisk-kirke-
lige årbok fra KUN er
den 5. i rekken. Tema
er prekenen. Vi har
samlet 34 prekener,
alle holdt i Nord-
Norge/Nordkalotten.
Forfatterne er prester,
diakoner og kateketer som bor i landsdelen.
22 av disse er kvinner, 12 er menn, flertal-
let er naturlig nok prester. Vi har prøvd å
tenke bredt; ulik alder og geografi skulle
være representert. Vi ville gjerne ha ulike
formmessige uttrykk og personer med
forskjellig teologisk holdning. Vi har for-
søkt å dekke viktige deler av et kirkeår, et
”kontekstuellet kirkeår”⁽¹⁾ vel og merke. Med
det mener vi et kirkeår preget av lokale
begivenheter og helligdager. Med andre ord
et kirkeår med mer variasjon, noen andre
høytidsdager og med en noe annerledes
betoning, enn det tradisjonelle kirkeåret. Av
og til er det lokale knyttet til internasjonale
begivenheter. I et slikt kirkeår er gjerne
Samefolkets dag viktig. Det samme er ofte
17. mai. Konfirmasjonstidens gudstjenester
har større plass enn i et liturgisk kirkeår.
Konfirmasjon er viktig de alle fleste steder
både for kirke og samfunn. Mange steder er
dessuten pinsen blitt konfirmasjonshøytid.
Det ser vi også spor av i denne samlingen.
I et lokalt kirkeår er det plass for tunellåp-
ninger, og mørketidsgudstjenester. Samiske
forhold og språk har en naturlig plass i en
del av prekenene.

*Av Stig Lægdene
Rektor på
Kirkelig utdanningscenter i nord*

Noen av prekenene
er på dialekt. Det har
vært valgfritt. Noen
har overskrifter. I
enkelte tilfeller har vi
tatt med bibelteksten.
Det er når den er
brukt inni prekenen,
eller oppleves som helt avgjørende for å
forstå begynnelsen av prekenen.

Vi har bedt predikantene skrive om kontek-
sten. Sammenhengen mellom kontekst og
tekst er et av de viktigste temaene vi arbeider
med på KUN. En preken står alltid i en
sammenheng, og kan for en tilhører bare
bedømmes ut fra sammenhengen. Slik sett
er det noe kunstig over det å samle og skrive
ned prekener. Prekener er dessuten strengt
tatt noe muntlig. Og det er ferskvare. Derfor
er det slik at en preken som ble opplevd
god der og da, kan når den leses, framstå
betydelig svakere. Likevel er det av verdi å
lese hva som forkynnes. Det er interessant.
Det kan gi inspirasjon, utfordre eller det
kan ergre. Kanskje kan det sågar hjelpe en
til å bestemme seg for hvordan en i alle fall
ikke skal preke. De som har bidratt i denne
samlingen er modige. De utleverer seg. De
stiller seg for hogg. Vi som leser må bare
huske at produktene er faktiske avholdte
prekener tenkt inn i en spesiell kontekst.
Videre er de muntlige. De er ikke lagd for
en bok. Slik må de bedømmes.

Hva kan vi så si om prekenene i samlingen? Gjennomgående er de korte. Det er verdt å merke seg. I klassisk typologi skjelner en mellom homilien, hvor teksten utlegges ord for ord, og sermon eller temapreken (Harbsmeier, Iversen 1995, s. 368). Disse prekenene er i liten grad homilier, heller temaprekener. De er ikke veldig dogmatiske, synes jeg. Konteksten ser ut til å spille en vesentlig rolle. Jeg hører forholdsvis mange prekener på KUNs øvingsgudstjenester hvor vi evaluerer prekener, og i menigheter i landsdelen. Jeg tror at disse prekenene er nokså representative for hva som forkynnes nordpå akkurat nå; nokså enkle, autentiske, ærlige, svært lite pompøse, de er satt inn i en samfunnsmessige og gudstjenestemessig kontekst. De forsøker å inkludere hele menigheten, ikke bare de faste kirkegjengerne.

Sier tekstene noe om prekenens rolle? Prekenen er særlig viktig i en luthersk kirke. For Luther var prekenen *“ikke kun belæring og omtale av frelsen, men Kristusnærver, den er Kristus”* (Harbsmeier, Iversen 1995, s.353). Er disse nordnorske prekenene Kristus? Det får andre bedømme. Det er ikke akkurat forkynnelsen som har vært det Den norske kirke har arbeidet mest med de siste årene på offisielt plan. Her har vekten ligget på liturgi, trosopplæring, diakoniplan, kirkemusikk, kunst og kultur samt demokratisering. I den lokale menighet har det nok likevel vært arbeidet jevnt og trutt med prekenen. Det har vært spurt: Er prekenen i krise? Mye av det homiletiske arbeidet i forrige århundre kan leses som et svar på påstanden om prekenens krise (Harbsmeier, Iversen 1995, s.356). Jeg er ikke så sikker på om spørsmålet gir så mye mening i dag. Det henger kanskje sammen med, og her baserer jeg mitt synspunkt på opplevelse, ikke vitenskaplige undersøkelser, at prekenen er blitt noe nedbetont. Den er dessuten satt inn

i gudstjenestens sammenheng. En går ikke for å høre ei ”preike”, men en gudstjeneste med en preken, søndag formiddag. Den har funnet sin plass, en litt mer beskjeden plass, enn for 20 år siden. Prekenen er ikke i krise, annet enn at den vel alltid vil være i krise så lenge det er mennesker som skal forkynne om rett og galt, frelse, kjærlighet, tilgivelse og forsoning. Enhver predikant har vel kjent på avstanden mellom de store ordene og ens eget liv.

Verdt å merke seg er det at prekenen utfordrer det personlige på en særlig måte i gudstjenesten. I en ellers nokså fastlagt liturgi, selv i disse liturgireformstider, er prekenen stedet for noe subjektivt, for det personlige. Her blir det ekstra tydelig at et subjektivt menneske står fram, som forhåpentligvis har noe på hjertet. Predikanten som person tydeliggjøres mer enn noe annet sted i gudstjenesten. Predikantens språk, bilder, teologi, stemme, virkelighetsforståelse, opplevelser og liv blir synlige i prekenen. Prekenen er utleverende. Slik sett er prekenen spennende og utfordrende, men den kan også føles som en skremmende manøver. Halvor Nordhaug skriver interessant om dette. Han peker på uttrykket *“stemmens kornethet”*, som hans kollega Rolv Nøtvig Jakobsen benytter seg av. Jakobsen henviser igjen til den franske filosofen Roland Barthes. Nordhaug skriver: *“Det som er kornet er ikke glatt. Det individuelle er, også i sin psykisk sunne form, alltid spesielt, litt ujevnt og kantete, kanskje også litt sært. For Barthes er kornethet et positivt begrep. Stemmens kornethet (le grain de la voix) gir på fransk assosiasjoner i retning av både ‘ujevnhet’ og ‘perle’”* (Nordhaug 2000, s.71).

I tillegg til at betydningen av konteksten har økt kraftig, blir vi nok mer og mer oppmerksomme på at forutforståelsen og inntrykk av predikanten er avgjørende for

vurderingen av prekenen. Den predikanten som har godt rykte, som oppleves nær og tillitsvekkende, lytter en til, også om prekenen ikke er så god. Og motsatt: En lytter ikke nøye til en person en opplever som kald eller fraværende, selv om ordene som sies er eminente. Prekener handler om tillit. Dette kjenner vi godt til i forhold til begravellesprekenen. Er minneordene upersonlige eller dårlig forberedte, hører ikke folk på andakten. For å vurdere forkynnelsen, må en altså også se på det totale virket til prest, diakon eller kateket. Dette svekker ikke akkurat diakoniens plass i vår kirke. For prester knytter det sammen fagene homiletikk og pastoralteologi på nye måter.

Når vi evaluerer prekenen på KUN bruker vi god tid til å beskrive prekenen; stil, form, stemmebruk, virkemidler, genre, forholdet til bibelteksten, spor av eksegesi, predikantens rolle, posisjonering og adressering. Vi spør: Hvor falt jeg ut? Hvor ble jeg grepet? Hvordan ble lov og evangelium aksentuert? Metodikken er beskrevet i Rolv Nøtvig Jakobsen og Gunnfrid Ljones Øieruds utmerkede bok "Prekenbeskrivelse" (2009). Den kan brukes på egne prekener, og en kan arbeide gruppevis etter en slik metode. Å beskrive så nøkternt som mulig, før en vurderer, hjelper en til å forstå prekenen, og hva som skjedde når en hørte prekenen. Det kan tydeliggjøre valgene en tok, så kan en drøfte disse. Helt til slutt kommer en til konklusjonene; var den relevant, forkynte den evangeliet? Men hvem skal svare på det? Som homiletikk lærer har jeg lært at bedømmelsen av en preken er svært varierende, alt etter hvem som hører. Er det noen som har et avgjørende ord, eller er vi likeverdige aktører; studenter og lærere, lekfolk og ansatte? Dette er noe av det som diskuteres i homiletikken akkurat nå på KUN.

Blant annet av denne grunn, har jeg derfor ikke lyst til å vurdere prekenene i denne samlingen. Men jeg kan nevne noen av de kriteriene jeg selv synes er viktige for en preken, altså når jeg til slutt skal konkludere. Etter at prekenen er beskrevet deskriptivt ut fra ulike vinkler: For meg er det viktig at prekenen oppleves ærlig og ekte. Den bør vanligvis ha klare forbindelser til bibelteksten. Her tror jeg for øvrig mange predikanter har noe å gå på. Den må gjerne reflektere eksegetisk og teologisk arbeid, vel og merke hvis dette arbeidet har relevans, hvis dette arbeidet bringer en nærere tekstens budskap. Samtidig må det levende livet for tilhøreren kobles til tekstene. I dette møtet må prekenen fungere frigjørende. Evangeliet må være gjort nærværende. Prekenen må derfor ikke være redd for å være på dypt vann. Jeg synes svakheten i en del av forkynnelsen jeg hører, er at bibelteksten iblant avsvettes. Harmonisering er en fristelse når tekstene utfordrer. Teologiske kunnskaper er ofte noe fraværende. Og kanskje kunne flere predikanter beskjefteget seg mer med de mest alvorlige spørsmålene, tørre å være litt mer på dypet.

Jeg synes jeg hører mye brukbar forkynnelsen både på KUN og ellers i kirken. Det er sjeldent genialt, men ofte, i alle fall godt håndverk. Det er nok det kravet jeg stiller forkynnere generelt, meg selv inkludert. Prekenen trenger ikke være ypperlig, men det må være godt håndverk, godt forberedt, gjennomtenkt, den må ha et mål. Tilhøreren må skjønne at predikanten tror på det hun/han sier. Forkynneren må kunne besvare spørsmålet: Hva er det jeg vil med dette? Er predikanten sliten, og det har jeg full forståelse for at de iblant er, trenger en ikke kompensere med flere ord, men kanskje kort antyde noen få punkter, noe utfordrende, noe å gå videre på – og så gi oss noen gode salmer.

Vi kan åpenbart lære av skjønnlitteraturen når vi arbeider med prekenen. Litteraturen er raus i beskrivelsen av både predikanter og prekenere. I Nordnorsk sammenheng kommer en ikke unna den fantastiske beskrivelsen i “Vett og Uvett” av Birko-Jontes tale over Lasarus og den rike mannen (Aas og Zapffe 1992, s. 52). Det er kontekstuell forkynnelse! Teksten er udødelig og ufattelig morsom. I denne og andre tekster i samlingen ser en avstanden mellom den offisielle kirke og dens representanter og folket. Kirken var en del av øvrigheta, og den var fjern. Dette er nok ikke så presserende i dag som den gang, men problemstillingen har nok fortsatt noe for seg. Ikke minst husker mange eldre mennesker kirka og dens representanter som en fjern og distansert øvrighet. Overraskende mange bærer på fortellinger om kirkas maktmisbruk. Det preger forståelsen av kirke og predikanter hos mange, og har etter min vurdering mye å si for forholdet mellom kirke og folk, ikke minst for hvordan en del lytter til prekenen. Hvordan respondere på århundres kirke-makt slik at folk vil lytte til hva vi har å si?

Ytterligere to klassiske litterære tekster i nordnorsk sammenheng, som går i helt ulik retning, er verdt å ta med her. De sier både noe om prekenens mulighet, dens fantastiske potensial, og det motsatte. Jeg tenker på Arthur Arntzens vakre tekst om talen til biskop Monrad Norderval i forbindelse med Kings Bay ulykken i Harstad kirke i 1963. Og jeg tenker på Johan Bojers beskrivelse av prekenen under lofotfisket i “Den siste viking.” Bojer beskriver situasjonen mang en predikant har opplevd; å stå på prekestolen og føle at en ikke treffer, at ordene faller dødt til kirkegulvet. Kanskje er det fordi en ikke forstår eller kjenner godt nok til konteksten. Kanskje er det opplevelsen av distansert øvrighet. Prekenen når uansett ikke fram. Interessant nok, ikke minst for

en tverrfaglig institusjon som KUN, har denne negative erfaringen sin motsats i beskrivelsen av salmesangen. Her gripes folket, her dirrer trua!

“Og for alteret lå den unge presten på kne, og han kjente denne måten å synge på. Han kjente seg så underlig til overs, for det han skulle gi disse havmenn, det hadde de alt fått i salmen. Der satt de nå og sang seg opp til ei tru, åpna hjertet sitt. Salmen var bønnen deres... Han som til daglig drakk, svor, sloss og ellers tenkte bare på fangst og penger, i dette øyeblikk kasta han denne hamsen og ble sjøl en salme, som durte, steig, tonte oppover og stadig oppover. Prest, preken – overflødig... Men endelig må jo presten fram på prekestolen, og nå står han der og venter på at siste strofen skal rulle bort. Den lyse mannen er vel omkring de førti. Og han veit at når han nå begynner å tale, da blir de døve og sløve. De hører orda hans som en dur. De vakner først opp når de får synge igjen, for i salmen kan de søke nettopp det de trenger, og gi akkurat som de evner å gi. Hvorfor står han vel her!” (Bojer 1999, s.118).

Arthur Arntzen dekket minnehøytideligheten etter gruueulykka i Kings Bay november 1963. Han har en annen beretning. Her er den overnevnte sammenheng mellom person og ord helt tydelig. 10 av kistene sto i Harstad kirke ved denne anledningen. Kirka er fullsatt. *“Ei mor med to døtre knelte ved ei av kistene. En gammel mann krampholdt i kista hvor sønnen hans låg. Gråten lød uehmma og utrøstelig i sorgeskaren. Alt var på et vis i oppløsning like før minnehøytideligheten skulle ta til.”* Det er i denne situasjonen biskop Monrad Norderval taler: *“Langsamt kom biskop Monrad Norderval inn og gikk opp på prekestolen. Lenge, lenge stod den gråhåra mannen der og bare så ut over alle disse lidende menneskene. Endelig tok han ordet, men det eneste han sa var: - Å Gud, kor djupt eg føler med dykk alle.*

Bare det, og så tidde han. Da med ett skjedde det noe underlig. Gråten stilna, de sørgende falt til ro. Det var som en uforklarlig kraft plutselig fylte hele kirka, og jeg tenkte: Finnes det en Gud, ja så steig han nettopp levende inn her i Harstad kirke med trøst og lindring. I et kirkerom fylt av fred fikk vi så høre det velkjente rituallet som bærer hele kristenhetens bitre håp: 'Død hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?'

Den gamle presten talte med så strengt et alvor og så trygg forvissning om den uutgrunnelige visdom. Men i alle drag i de sorgtunge ansiktene kunne en likevel lese undringen over Guds mening. Igjen meldte den seg, den evige gåten om den Allmektige og lidelsen. For ikke en spurv faller til jorden uten Hans vilje - så hvorfor, hvorfor?

Men salmesangen til slutt steig fast og sterkt opp mot kirkevelvet: 'Takk for ditt ord!' (Johnson og Arntzen 1994, s. 12).

Jeg tror prekenen befinner seg mellom disse litterære ytterpunktene. Det hender ordene faller dødt til jorden. Samtidig er mulighetene enorme. Prekenen kan reise opp mennesker. Ordene har kraft i seg. Evangeliet er "en Guds kraft til frelse for hver den som tror," som Paulus skriver (Rom 1,16).

Tor Jonsson tenkte neppe på prekenen når han skrev om Ordet. Men relevant for oss som forkynnere er det likevel: "I gode stunder finn du ordet du skal bruke. Det gode ordet er kvardagsgullet. Ordet kan skapa mennesket om i sitt bilete. Men akte deg for det døde ordet, det tome ordet. Det ber inga frukt. Menneskeordet skal foredlast til ei fane som du lyfter over frasedagen" (Jonsson 1970, s.80).

Vårt håp er at denne samlingen kan inspirere oss til å lete videre etter "ordet du skal bruke, kvardagsgullet". God lesning!

NOTER

(1) Begrepet "Kontekstuelt kirkeår" var tittelen på et foredrag av forfatteren på Petter Dass seminaret på Alstahaug 2009.

LITTERATUR

Bojer, Johan (1999):

"Den siste viking"

Gyldendal Forlag, Oslo.

Harbsmeier, E. & H.R. Iversen (1995):

"Praktisk teologi"

Forlaget Anis, Frederiksberg.

Jakobsen, R.N. & G.L. Øierud (2009):

"Prekenbeskrivelse"

Høgskoleforlaget, Kristiansand.

Johnson, K.E. & A. Arntzen (1994):

"Og langsomt kom lyset"

Det norske samlaget, Oslo.

Jonsson, Tor (1970):

"Og evig er ordet".

Noregs boklag, Oslo.

Nordhaug, Halvor (2000):

"...så mitt hus kan bli fullt

-En bok om prekenen"

Luther forlag, Oslo.

Aas, K.E. & P.W. Zapffe (1992):

"Vett og uvett"

Bruns forlag, Trondheim.

PREKENER FRA NORD-NORGE

Jesus - verdens lys

MØRKETIDS- GUDSTJENESTE

(Joh 8:12)

Dyrøy
10. desember 2009

Preken av Per Gustav Nilsen

I Dyrøy i Troms kom det forslag fra leder for menighetsrådet høsten 2008 om vi kunne ha en utendørs mørketidsgudstjeneste i adventstida i bygdesenteret Brøstadbotn. Friluftsgudstjenester hadde forekommet om sommeren i bygda de siste åra, med økende oppslutning (ca. 200 sommeren 2009). Ellers er det gjennomsnittlig ca. 48 gudstjenestesøkere i bygda, med svært stor variasjon.

Lokalmenigheten driver ganske aktivt barne, ungdoms- og noe familieorientert arbeid, særlig ut fra Brøstad kirke, en trekirke, med arbeidskirkepreg, opprinnelig kapell fra 1930-tallet, ombygget, rimelig velholdt, med flere rom. Bygda er opprinnelig kystsamisk, nå assimilert norskpreget, preget både av noe misjonskristendom, kristent skolelagsarbeid og nordnorsk folkekirkelighet. Vel 31 % stemte ved kirkevalget i 2009. Menighetsaktive er aktive i lokalsamfunn og andre lag enn de kirkelige. Læstadianismen eksisterer knapt, helt ulikt i Lavangen, litt lenger sør (førstefødteretningen). Det er rester av litt frikirkelighet i nord.

Første mørketidsgudstjeneste, med ca. 20 deltakere, ble gjennomført, dels vandrende under sang og liturgi, i desember 2008. Den foregikk det året ved Elvetun skole, den eneste grunnskolen i bygda.

Det var vel 20 minusgrader. I 2009 kom det ca. 50 mennesker, som var til stede under deler av gudstjenesten, eller hele.

Vi feiret gudstjenesten utafor Dyrøy omsorgssenter, bygdas sykehjem, ved et nybygd uteanlegg, der enkelte satt (det var ca. minus 12). Det tapre voksenkorpset (skolekorpset var tidligere nedlagt) heter "Blanke Messingen" og spilte med stor glød i kulda. Konfirmantene deltok aktivt. Folk var svært positive til tiltaket. Siden kulda var litt svakere dette året, gikk vi lite, men beveget oss under "De 7 retningers bønn" etter anvisninger i bønningen. Mørketidsgudstjeneste er en ønsket arbeidsform lokalt, og det ønskes flere liknende samvær. I nabobygda Salangen har de (med bl.a. ny sokneprest, med erfaring fra svensk Norrbotten) startet med flere utendørsgudstjenester i vinter og i vår

(2010), for eksempel ved ruinene av nedlagt industri fra ca. 1910-12.

Dette ser ut til å virke mer ”kirkelig ufarlig” og passer i hvert fall i denne lokalkonteksten, med naturnærhet, fjord og fjell. Lysfokuset har nok også mentalhygienisk god virkning, vil jeg tro. Prekenen bør neppe vare over ca. 5 minutter, og litt bevegelse er viktig. Kjente tradisjonelle sanger, kombinert med den indianske bønningen fungerte nok rimelig godt. Vi håper flere kan dra nytte av dette.

★ ★ ★

LYS PÅ UVENTA STEDER

Vi er samla her, i mørke og i solid kulde (rundt minus 12), utafør sykehjemmet vårt i Dyrøy. Håper ikke fingrene til våre flotte musikere i ”Blanke messingene” og våre flotte konfirmanter fryser stive. Sistnevnte skal delta med lystenning og tekstlesing.

Men vi har det ikke helt mørkt. Vi har, ved siden av utelyset i kuldeosen, fakler og levende lys. Mørket vinner ikke. Og det gjør det heller ikke i livskampen for oss og for vår jord, Guds egen jord.

Mørketida kan for oss opprinnelige søringer, og turister i Troms fra den vide jord, oppleves eksotisk, særlig med nordlyset. Lys tiltrekker oss.

Tida kan imidlertid bli tung, mangelen på lys, også for de av oss som er vokst opp med dette. Men vi kan også noen hver

søke naturopplevelse og ofte samles til kaffe i denne tida. Mørket har sin tid og fascinasjon.

Finnes det lys i det store mørket, personlig og i samfunnet? En kjent kristen forfatter kaller ei bok ”Natten er mitt lys” (Stinissen) og en kjent åndelig sang fra Paris sier ”Nattens mørke er ikke mørke...” en tilsynelatende rar påstand... men grunnen er det som følger; ”Gud, for DEG. Som dagens klare lys skinner natten.” Midt i natten har Gud seiret. Ved Jesu solidariske død og seier over døden er Guds lys til stede i våre liv, sjøl i mørket. ”Som dagens klare lys skinner natten,” sier sangen. Natten skjuler skatter.

Hvordan da?

Gud er der du og jeg minst av alt venter det... Han kom til oss julenatt blant fattige og utstøtte, som sønn av en tømmermann, han delte våre liv, gleder og sorger, og den store dødssmerten. Gud, Jesus smakte mørket. ”Han er prøvd i alt i likhet med oss...”

Ved Jesu seier over døden er det håp for oss. Ingen er spart for mørke her på denne ufullkomne jorda, men Guds Rike, rettferdighetens land, er nær, er hos deg. Og Jesus vil en dag endelig seire over mørket og natten.

Nå er Han nær deg og meg. Vi kan invitere ham i våre liv, om vi ønsker. Kjærlighetens og lysets Gud.

God adventstid fortsatt. Amen.

4. SØNDAG I ADVENT

(Jes 40:9-11)

4. søndag i advent falt dette året på lille julaften. Det kjentes derfor naturlig å la prekenen preges av at jula var svært nær.

I løpet av gudstjenesten fikk vi høre flere lokale stemmer. Nord-Rana Familiekor sang to sanger, og Kaja-Regine Sætermo Bientie sang den sørsamiske sangen “Gaavalohke,” om lederreinen som leder flokken sin til gode beitemarker. Denne sanger passet godt til dagens prekentekest, som dette året var hentet fra 2. rekkes GT-tekst, fra profeten Jesaja kapittel 40, vers 9-11. Denne bibelteksten har sin bakgrunn i jødefolkets historie på 500-tallet f. Kr. Etter mange års fangenskap i Babylon får folket friheten tilbake og kan reise hjem til sitt eget land. Et viktig motiv i bibelteksten er bildet av Gud som en god gjeter som gir nytt mot til flokken sin og leder dem trygt ut av fangenskapet og hjem.

I denne gudstjenesten ønsket vi å la vårt sørsamiske trosopplæringsprosjekt komme tydelig til uttrykk. Vi ønsket å gi et inntrykk av hvordan en gudstjeneste i Den norske kirke kan gi stemme til to ulike kulturer samtidig. Dette opplever vi lærerikt og det gir nye perspektiver på både en bibeltekst og et gudstjenestefellesskap i lokalmiljøet. Så vidt vi vet var dette første gang den sørsamiske stemmen kom til uttrykk i en søndagsgudstjeneste overført i norsk radio.

Ytteren kirke
23. desember 2007
Radiogudstjeneste på NRK

Av Torgils Aurdal

I tillegg til i den sørsamiske sangen “Gaavalohke” ble sørsamisk brukt i lesning av prekentekest i tillegg til på norsk, forbønnen hadde et sørsamisk ledd, og velsignelsen ble lyst på begge språk.

Prekenen er skrevet og holdt av sokneprest Torgils Aurdal, i samarbeid med Toamma Bientie som leder Nord-Rana menighets trosopplæringsarbeid i sørsamisk område. Toamma var også tekstleser og medliturg i gudstjenestens sørsamiske ledd.

Det står skrevet hos profeten Jesaja i det 40. kapittel:
*Tjaalesovemme profete Jesajan njieljeluehki-
den kappitele:*

Stig opp på et høyt fjell, du Sions gledesbud!
Rop høyt med kraftig røst, Jerusalems gledesbud!

*Si'one, vaarrh amma bejjese gaajsan dov
aavoe-dijrine! Jerusaleme, hãatjoeh rããgke-
hke gieline dov aavoe-saerniem!*

Rop høyt, og vær ikke redd! Si til byene i Juda: “Se, der er deres Gud!” Se, Herren din Gud kommer, full av kraft, hans arm gir ham herrevelde.

*Tjäärvoeh! Aellieh billh. Jiehtieh Judan
staaride: "Dijjen Jupmele bääta!" Vuartesjh,
Åejvie, dijjen Jupmele, bääta. Veaksehks
giätine reerie.*

De han fikk som lønn, er med ham, de han vant, går foran ham. Som hyrden skal han gjete sin hjord og samle lammene i sine armer. Han skal bære dem ved barmen og lede deres mødre varsomt.

*Vitnedæjjan baalhkam åtna gosse bääta. Dah
mejtie vitneme, altese uvte bætieh vaedtsien.
Dihthe sov ealuvem ryöjnesje goh ryöjnesjæjja
edtja. Laampide altese faarhman vaalta
jih dejtie guadta. Sürvide dujmieslaakan
vaedtschte.*

Slik lyder Herrens ord.

Numthie Jupmelen baahkoeh.

★ ★ ★

Lille julaften! Dagen før dagen! Nå er det like før det skjer, det som vi har sett fram til så lenge! Vi er spent! Kanskje er det nettopp i dag at dere venter bestemor og bestefar på besøk? Kanskje er det nettopp i dag at barnebarna kommer på besøk til jul? En stemning, full av forventning fyller nettopp denne dagen. Nå er det like før! Vi gleder oss!

Bibelteksten vi nettopp leste fra profeten Jesaja er sprekkfull av en stemning som likner på det mange av oss føler nå rett før julekvelden. Den oser av glede – forventning – spenning!

Hele fire utropstegn finner vi i denne ganske korte bibelteksten:

- Stig opp på et høyt fjell, du Sions gledesbud!
- Rop høyt med kraftig røst, Jerusalems gledesbud!

- Rop høyt og være ikke redd!

- Se, der er deres Gud!

Bakgrunnen for dette intense spenningsnivået i teksten er ganske spesiell.

Mange av dere vil huske fra bibelhistorien at jødefolket på 500-tallet før Kristus ble erobret av datidas politiske stormakt, Babylon. Mange, særlig folk de ledende kretser, ble bortført til Babylon. Blant dem som ble tvangsflyttet var den 18 år gamle kongen, kong Jojakin.

Dette var et voldsomt slag for det jødiske folket. Landet deres ble lagt i ruiner, hovedstaden Jerusalem og tempelet likeså. Alt de hadde av merkesteiner for nasjonalfølelse, identitet, selvfølelse og tradisjon falt sammen. Og det aller tyngste for dem var, at de opplevde at det var de sjøl som hadde sviktet. Sviktet sine verdier, sviktet sin tro og sin Gud. Dette var Guds dom over dem! Sorgen og depresjonen slo inn. Livsgnisten svant. All glede og forventning var borte.

"Ved Babylons elver der satt vi og gråt," står det i en bibelsk salme som beskriver denne tida. Lengselen hadde de, men framtidshåpet var borte.

Men så, etter mange år i babylonsk fangenskap, begynner ting å skje. Persia dukker opp som den nye politiske stormakt og erobrer Babylon. Og: Perserkongen Kyros lar jødene begynne å reise hjem! Det er profetens budskap om disse begivenhetene som skaper gleden og forventningen i vår bibeltekst. Budskapet må ropes, må jubles inn i håpløsheten: *"Stig opp på et høyt fjell, du Sions gledesbud! Rop høyt med kraftig røst, Jerusalems gledesbud! Rop høyt og vær ikke redd!"*

For dette må ut! Lyset må få slippe inn i mørket! Gleden må ropes inn der sorgen og frykten hersker! Forventningen må få rom der framtidshåpet har vært lammet! Gud handler! Med sin kraftfulle arm åpner Han dører som var stengt. Vi trodde Han hadde forkastet oss, men nå ser vi at han ikke har glemt oss! Han kommer oss i møte! Han vil oss vel! Han gir oss nye muligheter! Fangenskapet er slutt! Friheten kommer! Vi som var så ødelagt, vi som var så langt borte, borte fra hjemlandet, borte fra alt vi elsket, borte fra oss sjøl, vi skal hjem! "Hjem til jul!"

Her er det interessant å se hvordan billedbruken i teksten skifter. Bildet av den kraftfulle, seirende Gud som har vist sin evne til å sette dem fri, glir over i ord og uttrykk som har en helt annen bakgrunn: Bildet av Gud som hyrde, gjeter:

"De han fikk som lønn er med ham, de han vant går foran ham. Som hyrden skal han gjete sin hjord og samle lammene i sine armer. Han skal bære dem ved barmen og lede deres mødre varsomt".

Mange av oss er ikke helt oppdatert på dette med hyrder og hjord og gjeting. Vi får ikke alltid tak i dybden og nærheten i slike bibelske bilder. Heldigvis har vi en medarbeider som kan hjelpe oss med dette. Toamma Bientie er leder for trosopplæringsprosjektet som vi i Nord-Rana menighet har i samarbeid med det sørsamiske folket. Vi som bor i Rana og på Helgeland vi lever jo i sørsamisk område. Vi spør Toamma om hjelp:

- Du, Toamma, du er vokst opp i den sørsamiske kulturen. Der er dette med gjeting helt livsnødvendig for mange. Reindriftsnæring var jo en viktig del av din oppvekst, ikke sant?

- Ja, jeg kjenner meg svært godt igjen i de bildene vi møter her i bibelteksten. Dette med forflytning av store reinflokker er en viktig sak for alle som arbeider med rein. Det kan være slitsomt både for mennesker og dyr.

Det er to måter å lede en reinflokk på. Reingjeteren kan gå foran flokken og leie en bjellerein, eller en lederrein, som gjør at alle de andre reinsdyra følger etter. Men her i bibelteksten sto det noe om at "de går foran ham". Altså at han som gjeter går bak flokken. Det er den andre måten, at reingjeteren går bak og leder flokken, da ofte med hjelp av en hund, som han veileder med armbevegelser.

Under reinflytning kan det hende at noen av kalvene ikke greier å følge med på egen hånd, det blir for slitsomt for en liten reinkalv. Da er det at reingjeteren plukker det vesle dyret opp og bærer det, eller at kalven får transport på en slede. Det som er viktig da, er å passe på at mor og barn, simla og kalven, ikke kommer bort fra hverandre.

- Dette er jo temmelig likt bibelteksten vår, som er 2500 år gammel: "*Han skal gjete sin hjord og samle lammene i sine armer. Han skal bære dem ved barmen og lede deres mødre varsomt.*" Det er faktisk veldig interessant å se hvordan vi kan hjelpe hverandre på tvers av kulturgrenser! Vi har ulike erfaringer i ulike kulturer. Ved å dele erfaringer kan vi berike hverandre og få se nye sider ved livet – og ved Gud! Takk, Toamma!

Når vi holder bibelteksten opp mot det som Toamma her forteller oss, tegnes det et bilde fylt av omsorg og nærhet. Bilde av en god gjeter som veileder og hjelper flokken sin. Av en gjeter som ser, som ser de små som ikke makter å følge med, som tar den vesle, svake

i sine armer og løfter den opp til brystet. Og samtidig passer han på forholdet til mora, som den vesle er helt avhengig av for å kunne leve opp.

Dette kjensleware, omsorgsfulle, bildet er et bilde av Gud. En Gud som ikke gir oss opp når vi snubler og ikke strekker til, men som henter oss opp og som forstår at vi trenger nærhet etter våre fall. *“Se, Herren din Gud kommer”*, sier profeten. Det må bety: “Den gode hyrden kommer! Fatt mot! Fatt håp! Det er hjelp underveis! Dere skal bli fri!”

Mange har vanskeligheter med sitt bilde av Gud. Gudsbildet deres er fylt av smerte. Et utsagn som: ”Herren din Gud kommer!” vil lett oppleves som et skremmeskudd, som en fryktinngytende melding. Erfaringer og opplevelser har dessverre gjort det slik. For mange år siden var jeg på et kurs som hadde temaet ”Barn og Gudsbilde”. Foreleseren var en svensk forsker. Han hadde bedt barn om å tegne Gud slik de forestilte seg ham. Vi fikk se en del av tegningene. En av dem har jeg aldri glemt:

En 12-åring, en gutt, hadde tegnet Gud som en sur og morsk gammel gubbe med svart skjegg, sittende på ei sky. Over bildet hadde han skrevet: “Så här er Gud”. Under bildet skrev han: “Jag tror inte på Gud”. Det gjør vondt å vite at mange mennesker sliter med liknende Gudsbilder. Er det noe rart at de da ikke makter å tro? At de forkaster troen?

Bibelt teksten vår i dag forteller med begeistring at vi skal slippe å tro på en slik Gud! Hvor godt er det ikke å se det Gudsbildet profeten tegner for oss i dag:

- Han skal gjete sin flokk.
- Han skal samle lammene i sine armer.
- Han skal bære dem ved barmen.
- Han skal lede deres mødre varsomt.

Med en slik gjeter er det godt å være et lite lam – eller en reinkalv! Du vet at du vil komme fram, for det er en som hjelper deg, som bærer deg, som tar deg inn til seg: Herren er min hyrde!

For jødefolket som var bortført til Babylon, var budskapet et varsel om at de ble løst fra fangenskapet og satt i frihet. Alle kan vi oppleve å måtte slite med våre egne “babylonske fangenskap”. Noe bekymrer oss, knuger oss, vi er fanget i noe, vi sitter fast, det er noe som tar vår energi og vår glede. I dag får vi høre: *“Se, Herren din Gud kommer, full av kraft!”* Han kommer ikke som anklager eller okkupant, han kommer ikke for å skremme. Nei, han kommer som den gode hyrde, for å hjelpe oss ut av det vi sitter fast i. Han vil lede oss varsomt, med kjærlighet og respekt.

I dette budskapet finner vi ei bru inn til julebudskapet. Befrielsen fra Babylon blir et forbilde på juleevangeliet. *“I dag er det født dere en frelser!”* forkynner engelen julenatt. “Frelser” betyr nettopp en som setter fri. Og Jesus, han som ble født, bærer et navn som betyr “Gud frelser”, “Herren gjør fri”, “Herren er redningsmann”. Og så: Da hyrdene fra betlehemsmarka kort tid etterpå står i stallen sammen med Maria, Josef og ser på Jesusbarnet i krybba, da tenker jeg meg at engelen står sammen med dem og hvisker hyrdene i øret, de samme ordene som profeten i vår tekst jublet ut: *“Se, der er deres Gud!”*

Neste gang du holder et nyfødt barn i dine hender, da kan du legge det varsomt mot ditt eget bryst, slik at du kjenner barnehjertet slå mot ditt eget hjerte. Og så kan du tenke: Slik banker Guds hjerte for meg, så nært, så varsomt.

Med det kan vi få gå jula i møte!

*Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige
Ånd som var er og blir én sann Gud fra evighet
og til evighet. Amen.*

Om å snakke med Jesus og engler

JULAFTEN

(Luk 2:1-20)

Denne prekenen ble holdt julaften 2009 i Herøy kirke på Helgeland. Dette er en stor steinkirke fra ca år 1200. Det var om lag 200 mennesker i alle aldrer til stede i kirken. Korpset spilte til salmene siden organiststillingen var vakant. I tillegg var det flere musikalske bidrag i gudstjenesten. Jeg var til stede som prostiprest.

2009 var også året der prinsesse Märtha Louise skapte mye debatt da hun gav ut boka *“Møt din skytsengel”* i lag med Elisabeth Samnøy. Denne utgivelsen og debatten rundt den er et bakteppe for prekenen. Jeg legger som regel vekt på å gi konkret bibelkunnskap når jeg tar opp aktuelle emner i prekener. Derfor er det mer bibelstoff i denne prekenen enn jeg vanligvis ville ha hatt på en julaften. Samtidig vet jeg at temaet “engler” fenger, og jeg så derfor dette som en glimrende mulighet til å få sagt noe om det kristne synet på engler.

★★★

“Jeg kan snakke med engler!” har prinsesse Märtha Louise gått ut og sagt flere ganger – også i år. Og straks får hun stor oppmerksomhet. For er det sant? Kan hun virkelig

Herøy kirke
24. desember 2009

Preken av
Anna Ramskov Laursen

snakke med engler? Og hvis hun kan, så kanskje, kanskje hun har funnet noe, som kan stille lengselen som så mange mennesker bærer på? Lengselen etter kontakt, etter å bli berørt av noe der ute fra et sted.

Jula handler mye om lengsel, om å lengte etter noe eller glede seg til noe. Kanskje man lengter etter at det skal bli julaften så man endelig kan åpne pakkene? Eller kanskje man lengter etter å tilbringe tid med familie og venner i varme og fellesskap? Noen lengter kanskje etter at det bare akkurat denne jula kunne være fred i familien, og alle kunne være snille med hverandre slik at det kunne være godt for alle sammen? Andre lengter tilbake til barndommens jul, eller lengter etter mennesker som ikke er der i jula, enten fordi de bor langt borte, fordi kontakten er brutt, eller fordi de er døde. Jeg tror at den lengselen mange får så mye fram i jula, også er en paradislengsel. En lengsel etter at Gud og mennesker skal bo sammen, og alt skal være bare godt. Og da er vi midt inne i julas budskap.

Det var noen som opplevde engler den første julenatten. De var på jobb – ute – midt på natten. De var gjetere. De hadde vært på nattarbeid så mange ganger før, så det

var ikke noe spesielt med det. Men det ble en minneverdig natt. For de fikk kontakt med engler. Eller rettere – englene tok kontakt med dem. For snakket hyrdene med englene? Nei, det var englene som snakket med dem; eller rettere – én av englene – resten bare jublet, ropte og skrek og huiet og sang. Som på 17. mai, bare ti, kanskje tjue ganger mer. De var så glade. Gjeterne fikk ikke sagt et ord, og kanskje ble de så redde at de ikke kunne si noen ting, før englene var borte igjen.

Nå skal vi legge merke til noe. For her hadde gjeterne opplevd kontakt med engler. Og det må ha vært en overveldende opplevelse – dere kan jo tenke dere selv. De kunne ha blitt så opptatt av denne hendelsen at de hadde latt budskapet om at englene viste seg for dem og snakket med dem, bli det store. De kunne ha sprunget til folk og ropt: ”Vi har sett engler. Vi har sett engler! De har snakket med oss.” Og så kunne de brukt resten av livet sitt til å prøve å få kontakt med englene igjen. Men de gjorde ikke det. Kanskje fordi de visste noe om englene som er gått litt i glemmeboka i dag? For hvem er englene?

Mange har sikkert sett en sketsj på TV der et menneske dør og blir til en engel. Men det er en karikatur. Det er ikke slik Bibelen forteller oss at englene er. Englene er egne vesener skapt av Gud. De er ikke døde mennesker. De er en himmelsk herskare som omgir Gud, som tjener ham og tilber ham, og som utfører hans vilje og gjør det han ber dem om.

Det finnes flere fortellinger i Bibelen om mennesker som får se den store engleskaren hos Gud, slik som gjeterne gjorde julenatt. Og det finnes mange fortellinger om mennesker som opplever engler på forskjellige

måter. Det var jomfru Maria da hun fikk vite at hun var gravid med Jesus. Da kom engelen Gabriel til henne med budskapet, og hun snakket med ham. Det å bringe budskap fra Gud er én av englenes oppgaver.

Det var en profet i det gamle testamentet som het Elisja, og kongen ville ha tak i ham. Om natten sendte han en stor hær dit Elisja var for at de skulle gripe ham. Gutten som var sammen med Elisja ble redd, men Elisja sa til ham: ”Vær ikke redd. Det er flere som er med oss enn med dem.” Og plutselig kunne gutten se at hele fjellet var fullt av ildhester og ildvogner rundt Elisja. Det minner igjen om en historie som en dame som het Marie Monsen en gang opplevde. Hun var for mange år siden misjonær i Kina. Da var det en general i området som ikke hadde penger til å lønne soldatene sine. Han løste det på den måten at en natt fikk soldatene lov å plyndre byen der misjonsstasjonen lå. Det ble en redselsnatt med skyting og skrik, men soldatene kom ikke til misjonsstasjonen. Neste dag kom imidlertid naboene og søkte tilflukt der, for dere har beskyttelse, sa de. Og så fortalte de at de hadde sett misjonsstasjonen omgitt av skikkelser med lysende ansikter om natten. Så englene kan også være beskyttere. Englene har mange oppgaver.

Men vi skal legge merke til én ting. Gjeterne var ikke så veldig opptatt av englene. De ble ikke hengende fast ved englesøket. De var derimot veldig nysgjerrige på det budskapet englene kom med. Om et barn som var født. Ham ville de finne. Så de går inn til Betlehem og finner ham i en stall, lagt i matfatet til dyra. Jeg lurer på hva de tenkte da de så det? Er det ikke noe mer? Her er det jo ingen glitter og stas sånn som det var ute på marken da englene kom – bare fjøslukt og dyr og en fattig familie. For kanskje var

gjeterne slik som oss nå hvor det er jul. Vi elsker glitter og stas og lysene som får det til å skinne overalt, prakten – det bringer likesom en liten flik av himmelens herlighet ned på jorden. Men Jesus ble ikke født i glitter og stas og julelys og trompetmusikk. Han ble født inn i en barsk hverdag. Slik som hverdagen er ganske barsk for mange mennesker på jorden. Og det er så lett å sitte igjen med en skuffelse etter jula. Å, var det ikke noe mer? Lengslene mine ble ikke møtt i år heller.

Men har vi vært der i stallen da på ordentlig? Har vi virkelig sett hvem han er, det lille barnet? For i Jesus skjer det noe som aldri englene kunne ha fått til. I Jesus blir barrieren mellom himmel og jord opphevet. I Jesus blir Gud menneske. I Jesus starter veien tilbake til paradiset der Gud og mennesker lever sammen. Og den veien starter allerede her på jorden for alle som lever sammen med Jesus her. Og hør så hva Bibelen selv sier om Jesus i Hebreerbrevet: *“Han er blitt større enn englene; for det navn han har fått, er så mye større enn deres. For til hvem av englene har Gud noen gang sagt: Du er min sønn, jeg har født deg i dag?”*

Og på grunn av Jesus kaller Gud også oss sine barn, sine sønner og døtre. Det har han ALDRI kalt englene.

Prinsesse Märtha Louise sier at hun kan snakke med engler. Jeg kan snakke med Jesus! Alle Guds barn kan snakke med Jesus! Det er det som er så fantastisk med julas budskap. Og det er så mye større enn å snakke med englene, for der står vi overfor Gud selv. Og han er alltid hos oss – også etter jul. Og kjære Märtha Louise – det er sikkert fint å kunne snakke med engler, men jeg vil ikke bytte, for jeg kan snakke med ham som er så mye større enn englene!

God jul!

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var, er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

LITTERATUR:

Prinsesse Märtha Louise & E. Samnøy, (2009):
“Møt din skytsengel”
Cappelen Damm AS, Oslo.

I begynnelsen var Ordet

1. JULEDAG

(Joh 1:1-14)

Rønvik kirke har 3 gudstjenester på julaften (ca. 1300 personer til stede). 1. Juledag var 110 til stede og 75 deltok i nattverden. Dette er omtrent som ved en vanlig høymesse. For oss som er ansvarlige for gudstjenesten er det viktig å synliggjøre 1. Juledag som høytidsdagen. Dette prøver vi å gjøre i liturgi, salmevalg og musikk (store gloria, Nikenum synges, festtidens liturgiske musikk, høytidsverset). Rønvik kantori deltar, og det er også med en trompet på salmer og musikkinnslag. I menighetens takkoffer ble det gitt kr. 4007,- til Det norske misjonsselskap som menigheten har misjonsavtale med i Mali.

★ ★ ★

”I begynnelsen var Ordet...”

Vår tid e så full av ord. Mange ord. Ofte tomme ord. “Jo flere ord, desto større tomhet”, står det i Det gamle testamentet. De visste det den gangen også. At ordan kan tømmes for kraft og realitet. Og bli maktesløse. “*Kva hjelp det å skapa all venleik i verda, når ordet lyt tapa for svolten og sverda?*” spør dikteren Tor Jonsson. “*Slik undrast og spør vi i motlause stunder, men hugse det bør vi: Eit ord er eit under.*” (Jonsson 1970, s.5)

Rønvik kirke
25. desember 2009

Preken av Svein Malmbekk

Eit ord er eit under. Ord handler om kommunikasjon. Om vår evne til å henvende oss til kverandre. Meddele nåkka. Å bli hørt og forstått. Ordan våre e en del av vår menneskelighet. Så lenge barnet e trygt og taust i mors kropp trenger det ikke ord. Men når barnet e født, når det e blitt et selvstendig menneske som puste med egne lunga, e det også aleina. Da e der en avstand både til mor og til andre menneska. Da trenger barnet ord. Ord som kan bygge bru. Så fremmedhet kan bli til fortrolighet. Det første skriket fra et nyfødt barn e ei bønn. Ei bønn om føde og oppmerksomhet. Ei bønn om å få berøre andre og sjøl bli berørt. Skriket og ordan må bli hørt av en annens øre og forstått. Ord e tegn som må tydes.

“Eit ord er eit under”. Det e et under kver gang vi greier å høre kverandre og forstå kverandre. Så ofte opplever vi at vi ikke greier det. Og det e særlig i de nære relasjonen at det e vanskelig. Ord blir misforstått. De blir hørt og tolka annerledes enn de var ment. Ord kan øke avstanden mellom menneska. Og øke ensomheten.

Vår tid e opptatt av ord. Av kommunikasjon. Med mobiltelefon og sosiale media kan vi kommunisere med hele verden i samme

øyeblikk. Avstand e ikke noe problem på nettet. Vi har utvikla et teknisk språk som er effektivt til å gi beskjeder og formidle informasjon. Samtidig strever vi med ordan. Det har kommet en fremmedhet inn i språket. Det personlige blir borte. Den som snakker blir utydelig. Vi lengter etter andre ord. Etter et anna språk. Etter ord som vil oss nåkka. Ord som kan skape et virkelig møte med en annen. Ord som kan skape åpninga i vår ensomhet og skape befriende øyeblikk av forståelse og gjenkjennelse. Ord som kan berøre. *“Eit ord er eit under.”*

Samtalen med et annet menneske er hellig grunn. Den andre som vi møter er et tegn som skal tydes, et tegn vi må nærme oss med respekt og varsomhet, som en mystisk hieroglyf fra et gammelt alfabet. Et tegn som vil åpne sæ i rette tid for den som virkelig vil legge øret til og lytte. Er det ikke det vi lengter etter? At noen skal lytte lenge nok - og gjenkjenne oss? At noen skal avsløre våre tegn og gi oss betydning?

De første kristne mystikerne var forsiktige med å tale om Gud med ord. De visste at våre ord er for små til det. Vi trenger andre ord. Ord som ikke begrenser og gjør Gud liten. Men som åpner opp mot den store virkeligheten: Vi trenger søke-ord, lytte-ord. Bønner. Ord som strekker seg mot en annen. Ord som lengter etter å berøre og bli berørt.

Da evangelisten Johannes satt og skulle skrive sitt evangelium, må han ha levd lenge i bønn og meditasjon. Han må ha lett lenge etter ord. Han griper til Logos-begrepet som var kjent i den hellenistiske verden. Logos, Ordet. Selve skaperprinsippet, den guddommelige orden i ideenes verden. Fjernt fra materien og alt det kroppslige. “I begynnelsen var Ordet... Ordet var hos

Gud... Ordet var Gud... Alt er blitt til ved Ham... Det Livet som er menneskenes Lys ble til i Ham...” Så langt er alt i tråd med gresk filosofi og akseptert tenkemåte. Men så sprenger Johannes denne tankegangen. “Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss...” Vi er vant til å høre det, og kan vanskelig tenke oss hvor provoserende det må ha hørt ut i datidens ører. Det menneskelige og det kroppslige ble sett på som urent og ondt. At Ordet skulle bli menneske og ta bolig blant menneskene var utenkelig og anstøtelig. Men i dette ligger juleevangeliet og kristendommens hemmelighet. Ved å bli menneske har Gud hørt vår bønn og berørt våre liv. Gud har gitt menneskelivet en ny verdighet og ordene en ny betydning.

Som kirke og som troende lever vi av Guds Ord. Sånn var det også for disiplene og de første kristne. I korte glimt så de Guds herlighet, som et lys som skinner i mørket. Når Jesus gikk til de spedalske i ørkenen og gjorde dem friske og rene, når Jesus talte livets ord til enkens sønn i Nain og vakte han opp fra de døde, når Jesus stilte stormen og det ble blick stille, når Jesus tok barna inn til sæ og velsignet dem, når han spiste med tollere og syndere, når han tilga synder og satte undertrykte fri – da hørte de Guds skaperord og så Guds herlighet skinne inn i menneskers mørke. Med nåde og sannhet.

Dette Guds Ord er fortsatt kirkens skatt og hemmelighet. Det er tilgivelsens og oppreisningens ord i skriftemålet. “Etter vår Herre Jesus Kristi ord og befaling, tilsier jeg deg alle dine synders nådige forlatelse..” Det er sakramentets ord som gjør dåpens vann til en nådens kilde. Og nattverdens brød og vin til Jesu legeme og blod som gir oss kjærligheten som er sterkere enn døden. Det er velsignelsens ord som fortsatt kan stille stormen så det blir blick stille i urolige

hjerter. Disse ordan er tegn. De må høres og tolkes for å kunne bli forstått. Vi har ikke noe annet å bygge vår frelse på enn dette Gudsordet. Disse tegnene.

De er tegn på at vi ikke er alene. Gud er kommet oss i møte. Han har hørt oss og sett oss. Hans ord er nådens berøring som vi lengter etter. En klok mann har sagt: Let ikke etter store ord når et lite tegn er tilstrekkelig. Det er ikke de store og fine ordene vi trenger. Ikke de lange forklaringene heller. Vi trenger nådens og tilgivelsens berøring. "Eit ord er eit under," skrev Tor Jonsson. Ordet som ble menneske

er et under. Evangeliets Ord, fylt av nåde og sannhet, er nådens livstegn til vår verden og til vår tid.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir, én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

LITTERATUR:

Jonsson, Tor (1970):
"Og evig er ordet"
Noregs Boklag, Oslo.

NYTTÅRSAFTEN

(1. Kor 13:12-13)

Det hellige - Gud når oss og kommer mot oss. Gud er overalt. Jeg tror at vi tar imot det hellige på mange måter; både gjennom det vi sanser, i stillheten, i bønn, i musikk, i naturen, gjennom kroppsspråk, gjennom ord, gjennom

å grunne over det som står i Bibelen, gjennom arbeid for rettferdighet - og vi kan skimte Gud i vår neste. Det finnes sikkert mange flere veier Gud åpner opp for oss til å erfare og være i det hellige.

I denne midnattsgudstjenesten ønsket jeg at ordene kunne henge litt sammen med en sanselig opplevelse. Derfor var det røkelse og to engler av glass på alteret. Det var mye sang og musikk. Det var stillhet. Det var også en forbønnsvandring under gudstjenesten hvor en kunne tenne lys, få tegnet korsets tegn over seg med vann fra døpefonten, eller en kunne motta en perle som symbol på at en som menneske er ønsket og elsket av Gud.

Nyttårsaften - Denne merkelige grensegate av midnatt hogd ut i tidens jungel. Denne merkelige passasje, fra det ene til den andre. Bak oss ligger haugen av kalenderdatoer. Avrevet, sammenkrøllet og ferdige. Et årsforbruk av dager, netter, tid.

Elverhøy kirke
31. desember 2009

Preken av Kjersti Marie Lægdene

Noe er godt å bli kvitt, noe er sårt å la gå, noe var overraskende og noe var vanlige dager. Bak oss er haugen av dager og biter av levdt liv. Foran oss er ubrukte, nye dager, nye muligheter. Kanskje vi i natt stiller oss spørsmålet: Hva kommer imot oss der fremme?

Nyttårsaften er kan hende et av disse tidløse øyeblikkene der vi bare stopper opp og lever. Vi er fullt og helt til stede her og nå, i stedet for å være i fortid eller springe med tankene inn i fremtiden. Kjenne dette - være. *"Nå ser vi som i et speil."* Vi ser oss inn i speilet. Ser oss sjøl. Det er vel ingen annen dag vi er så selvpoptatte som på nyttårsaften og kan hende det er greit. La oss gjøre det. La oss drømme og reflektere over det som har skjedd. Den tid som er over. Det som er forlatt for alltid.

I ditt eget speilbilde møter du kanskje sorg fordi dette året, denne tiden har vært fylt av så mye vanskelig. Kan hende sorgen blander seg med lettelse over at året endelig er over. Eller du kjenner på en sitrende glede over et deilig år som nå er til ende. Kanskje det er takknemlighet som fyller deg over de gode øyeblikk du ble forunt lik velsignelser som perler på en snor. Eller du møter forsoningens gave i egne ansiktstrekk. Kanskje du

kunne ønske du kunne sett noe klarere før, slik at du kunne gjort og handlet annerledes overfor andre eller deg selv. Kanskje du ønsker og trenger tilgivelse.

Kanskje du som meg ser grådighetens ansikt der i ditt speilbilde som bare tar og forbruker av vårt Skaperverk, slik at isbreer smelter og regnskogen stadig blir mindre. Eller du møter som meg vårt ego som igjen og igjen kaldt holder de fattigste nede i stramme grep av strukturer, lik bånd som er vanskelig for rettferdighetens sterke og varme hånd å knyte opp. Eller du møter et forsiktig håp – for verden og for deg sjøl.

“Nå ser vi som i et speil, i en gåte, da skal vi se ansikt til ansikt. Nå forstår jeg stykkevis, da skal jeg forstå fullt, ut slik Gud kjenner meg fullt ut.”

Livet er et mysterium. En gåte. Samtidig er det ikke alltid vi opplever livet så gåtefullt. Noen ganger er det bare – liv. Men ofte er livet overraskende gåtefullt. Det kan oppleves som om det er umulig å løse og umulig å finne ut av. Vi lever stykkevis og forstår stykkevis.

Vi lever og vever vår egen livsvev i mange forskjellige farger med forskjellige tråder. Det blir til bilder som vi ikke alltid makter å se klart i øyeblikket. Bildene trer ofte tydeligere frem senere. Noen ganger er livstråden, sølvtråden sterk og klar. Noen ganger så skjør, så skjør.

Gud samler oss opp – alle tråder, alle farger og alt fravær av farger i våres livsvev. Hver dag, hver time hver natt, også denne natten, samler Gud oss opp.

Gud trer inn her sammen med oss, kjenner oss fullt ut og ser hvem vi er. Gud kjenner livsveven vår og alle fargene våre: De svake og de sterke. Gud ser trådene som er vevd sammen og utgjør bilder og mønstre. Gud ser de løse trådene, de som har blitt til knuter vi ikke finner ut av eller tråder som har vasa seg sammen.

“Men størst av alt er kjærligheten.”

Gud er her inne. Gud er kjærlighet. Gud er den kjærligheten vi som mennesker kan være gjenskinnet av. Gud er her sammen med oss og de forventningene vi holder i hendene for fremtiden vi snart går inn i. Gud er her inne sammen med oss over sorgen over den tiden som er forbi og i sorgen over at det ble slik det ble og i lettelsen over at den tiden er over. Gud er sammen med deg i all tid.

Vi ser ikke Gud ansikt til ansikt nå, men vi kan kjenne vingeslagene fra hans engler, eller lukte røkelsen fra hennes alter, eller la velsignelsen fylle oss eller se sporene - svake spor som lys, som finnes overalt i vår verden. Lytt, lukt, kjenn etter, se deg om. Vend blikket innover i deg selv – du er skapt i Guds bilde. Vend blikket utover mot din neste – som viser deg noe av Guds ansikt. Still hjertet ditt inn for bønn til den allmektige. Den allmektige er der bestandig som en åpen himmel over våre liv. Det er Den evige som er kjærligheten, som holder, som bærer oss inn i det nye året og også inn i evigheten:

“Så blir de stående disse tre: Tro, håp og kjærlighet. Men størst blant dem er kjærligheten.”

Gud ser drømmene du bærer på og håpet
for det nye året vi snart går inn i. Draumen
slik Olav H. Hauge uttrykker det:

*"Det er den draumen me ber på
At noko vedunderleg skal skje,
At det må skje-
At tidi skal opna seg..."*
(Hauge 2000, s.95)

*Ære være Gud vår Skaper, Jesus Kristus vår
Frelser og Den Hellige Ånd, som våker over
oss som ei mor våker over sine barn. Amen.*

LITTERATUR:

Hauge, Olav H. (2000):
"Mange års røynsle med pil og boge"
Samlaget poesi, Oslo.

2. SØNDAG ETTER KRISTI ÅPENBARINGS DAG

(Joh 2:1-11)

Ved begynnelsen av gudstjenesten – kandidat i teologien. Nå – noen minutter senere: Rettelig kalt prest i vår kirke. Før, uten stola over skuldrene, nå ligger den her og det føles ganske godt. Jeg føler meg allikevel ikke så annerledes, men noe har skjedd.

I bryllupet i Kana ble vann til vin. Dagen står i forvandlingens tegn. Vi er i åpenbaringstiden i kirkeåret. Gud er blitt menneske, ikke akkurat en forvandling, men en inkarnasjon. Allikevel, noe er blitt så veldig annerledes, i og med at Gud blir menneske. Jesus er kommet oss i møte som et godt og gjenkjennelig menneske, som et lite barn.

Når han vokste opp, i en gjenkjennelig rolle som en håndverker på oppdrag med sin far, og enda siden, som samfunnprovokatør i sosial og religiøs sammenheng. Han stod på side med de svake og utstøtte. Provoserende for noen. Til velsignelse for andre.

Hamarøy kirke
18. januar 2009
Ordinasjonsdag til forfatteren

Av Silje Meisal

Jesus tok alltid del i menneskelivets bredde. Evangeliene gir oss fortellinger som er nye og friske, fortellinger som berørte mennesker. En forvandlet Gud, en som kom verken ovenfra eller nedenfra, men som gikk sammen med. For Jesus var det aldri et menneske, et sted, en forsamling, en situasjon, et liv, som ikke kvalifiserte til hans deltagelse og engasjement.

Nå er han invitert i bryllup. Invitert for å feire brudeparet og kjærligheten. De går tomme for vin, og Maria varsler Jesus. Han ber tjenerne fylle opp store kar med vann. De bærer det inn til kjøkemesteren, som er den første til å smake på underet. Vannet er i stille forvandling blitt til den beste vin!

Jeg synes noe av det viktigste med denne teksten er de to siste setningene: *“Dette sitt første tegn gjorde Jesus i Kana i Galilea. Han åpenbarte sin herlighet, og hans disipler trodde på ham.”* Han åpenbarte sin herlighet, og hans disipler trodde på ham.

Underet i bryllupet i Kana var ikke bare underet som forvandlet vin til vann, men det forvandlet disiplene til troende mennesker. Jesu herlighet åpenbart.

Jesu herlighet, ikke åpenbart med ild og røyk, en stemme fra oven, brennende busker, vann som deler seg, det tar Gud Faderen seg av.

Jesus var ikke bare Gud, men også menneske, og det er hos oss han åpenbarer seg. Han åpenbarer seg i sine møter med mennesker og de undrene han gjør i møte med dem. Vann til vin i et bryllup, to fisk og fem brød metter tusener, et barn vekkes fra de døde, en spedalsk blir helbredet fra sin sykdom, den blinde kan se.

Fest og drikke, spise, liv, død, kropp, sykdom, sorg, glede. Så menneskelig. Ja, der åpenbarer Jesus seg. Ikke skuende fra oven eller skeptisk fra sidelinjen, men midt i det menneskelige. Og ikke bare åpenbarte Jesus herlighet seg der, men fortsetter og åpenbares her og nå, hos oss mennesker.

Og her ligger igjen forvandlingen: Når Jesu møte med vår hverdag forandrer oss. Når vi tar budskapet hans på alvor.

Når han aldri avviste mennesker, så kan ikke vi det heller. Når han satte de undertrykte og lidende først, så kan ikke vi stille oss likegyldige til situasjonen i Midtøsten eller Kongo. Da kan ikke vi la være å bry

oss når en venn har det vanskelig, eller en nabo har blitt alene.

Å få bli prest i Hamarøy er et under for meg, og jeg er så takknemlig for at jeg blir prest her, i denne kirka, sammen med dere, i dag. Når jeg har blitt prest i dag, så er noe blitt forvandlet. Men jeg har ikke fått makt til å dømme noen i dag, til å vite noe mer enn noen andre, men jeg har fått gaven og ansvaret det er å tjene. Det gleder jeg meg til! Samtidig er jeg ikke noe annerledes enn ethvert menneske som Gud har skapt... vi skal alle tjene hverandre!

Vi får nok ikke vann til å bli vin, eller to brød til å bli mat for tusener, men vi kan ha forvandlende og gode fellesskap sammen i gudstjenester, og i alle andre møter som menighet og mennesker. Forvandlende på den måten at når vi har møttes, så har det betydning noe for oss. Så går vi fra hverandre beriket, litt annerledes, preget av møtet med den andre. Og midt iblant vil også troen være, troen på en Gud som skaper og en Guds sønn som er midt i blant oss.

Jesu undre og gjerninger utfordrer oss, oppfordrer oss til å være Guds hender, øyne og ører på jorden. Til å ta hverandre på alvor, slik Jesus tok menneskene på alvor. Slik Jesus ikke dømte, skal vi heller ikke dømme hverandre. Slik Jesus åpnet himmelriket opp for oss, slik skal vi være himmelriket på jord for hverandre. Her i verden, i denne menigheten.

2. SØNDAG ETTER KRISTI ÅPENBARINGS DAG

(Joh 4:5-26)

Gudstjenesten på 2. søndag etter Kristi åpenbaringsdag var en høymesse med tre barn til dåp. Sju konfirmanter var med som ministranter, med forskjellige praktiske oppgaver i gudstjenesten. Foreldrene deres hadde ansvar for kirkekaffen etter gudstjenesten. Ei kantorigruppe fra Bodø domkor sang i gudstjenesten. De var plassert på korpaller foran i kirken. Det var 110 mennesker til stede ved gudstjenesten.

★ ★ ★

“Den som tørster, skal komme, og den som vil, skal få livets vann for intet.”
(Åp 22,17)

I denne fortellingen beretter Johannes om Jesus som møter kvinnen ved brønnen i Sykar, og om samtalen de to får på brønnkanten. Dette er kanskje den fortellingen i evangeliene som best illustrerer Jesu rause måte å møte mennesker på. Andre fortellinger som understreker det samme

Bodø domkirke
17. januar 2010

Preken av Kyrre Kolvik

kan være helbredelsen i Kapernaum fra Mark 2, eller fortellingen om den syndefulle kvinna i Simons hus fra Luk 7. Johannes forteller utførlig og detaljert, men knapt. Her ligger det mye mellom linjene. Vi møter ei kvinne med vannkrukke på varmeste tida på dagen. Det forteller oss noe om utstøtelse, mobbing og stigmatisering (jfr. Hamsun fra “På gjengrodde stier”: *“Ingen besøker meg. I dag tok en hund kontakt, den vedkjente seg mitt nærvær”*).

Senere i beretningen skjønner vi at forklaringen på dette ligger i kvinns uvanlige forbruk av menn, hun irriterte både kvinner og menn med livsførselen sin!

Det ligger en overraskelse i fortellingen, som vi må ha klart for oss for å forstå resten. Det er at Jesus – som var mann, jøde og religiøs lærer – tar kontakt med henne – som var kvinne, utstøtt, samaritaner! – og starter en lengre samtale med henne.

Dette får store konsekvenser. Les gjerne fortsettelsen for dere selv senere i dag, og legg merke til hvordan denne kvinna blir den første misjonær i byen: *“Kom og se en som har fortalt meg alt jeg har gjort.”* Det var en rar åpningsreplikk – hun hadde lite å skryte av i så måte! Men hun vekker nysgjerrighet og får folk med seg til et ordentlig møte med Jesus. Og Johannes forteller at han blir i byen i to dager og mange blir overbevist om at Jesus er *“verdens frelser.”*

Vi merker oss: Jesus bryr seg ikke om de ytre omstendigheter, som kjønn, status, moral, eller andre ting som hefter ved kvinnen. Kanskje hans nysgjerrighet og interesse bare blir trigget av sånt? Ut fra det konkluderer vi:

- Jesus er interessert også i deg og meg.
Han er opptatt av hvem vi er, ikke av hva vi har gjort.
- Jesus demonstrerer en respekt og en samtaleteknikk som vi kan lære mye av.

Først litt om samtalen:

Hva snakker man om når man sitter ved en brønn, og man er tørst, og sola skinner høyt på himmelen og det er så varmt at man helst ville døse under et skyggefullt tre? Man snakker om vann! Selvfølgelig. Greit nok, men ganske snart vrir Jesus det til å snakke om *“levende vann.”*

Hun skjønner visst ikke så mye av den doble bunnen i samtalen, og fortsetter å snakke om dybden i brønnen, om bøtta til å hente vannet opp, om historien bak brønnen, og om at det er slitsomt arbeid å hente vann.

Han snakker om levende vann, friskt vann, om aldri mer å tørste, om en kilde inni deg som *“veller fram og gir evig liv.”* Skal tro

om hun tror at han holder henne for narr? Det har hun sikkert erfaring med at folk pleier å gjøre!

Vi må si litt om vann:

Vi er selv 70 % vann. Alt som lever må ha vann. Havet gir og havet tar, det er farlig og godt på samme tid. Som med mange ting gjelder det også vann, at for mye og for lite er galt begge deler (Jfr. VG og reportasjen om jordskjelvet denne uka på Haiti! Vi ser beskrivelser av kampen om vannet, avisen kaller det *“reportasje fra helvete”*).

Du dør lenge før av tørst enn av sult. I svangerskapet blir vi til i vann, og når vi lever så bades og renses vi i vann. Det er umulig å tenke seg at vi skulle klare oss uten vannet.

Vi som kjenner Jesus og budskapet hans, vi skjønner hans agenda denne dagen når han møter kvinnen: Han vil ha en samtale med henne om livets dype sider, og her ved brønnen får han en god anledning!

Det er akkurat som Jesus skjønner underveis i praten at han ikke når helt inn, og han velger en ny innfallsvinkel: *“Gå og hent din mann...”*

Her savner vi en litterær kommentar mellom linjene, Johannes går litt fort fram, for eksempel noe sånt som: *“Da ble kvinnen forskrekket. Hun seg ned på en stein, satte sine store mørke øyne i han og sa med redsel i stemmen: Herre, jeg ser at du er en profet.”* Vi kan bare tenke oss detaljene i hvordan det har foregått, Johannes hopper over dem.

Og så må vi si noe om troen:

Jesus får samtalen til å handle om å tro og om å tilbe Gud i ånd og sannhet.

Det handler ikke om geografi, om Jerusalem eller Garisimfjellet eller andre steder, men om ditt indre menneske, ditt hjerte og din tanke.

Det er fint at vi har dere dåpsfamiliene med oss i kirken i dag. Dere kommer med guttene deres for at de skal bli døpt – i hellig vann, i *“nådens kilde.”*

Det hender jeg treffer mødre med barn som sier til gutten eller jenta si når de treffer presten at *“han hadde vann i håret på deg”*. Jada, sant nok, men det gjaldt større ting enn som så: Det som skjer her er dåp til den treenige Guds navn. Vi er med på en innvielse til et liv i nærkontakt med Gud. Det begynner med dåpen her i kirka, og det slutter med mottakelsen til evig liv i Guds rike. Og begge steder skal det sies: Du er frelst i Jesu navn, du er et kristent menneske som er blitt forenet med Kristus.

Vi bruker ikke trylleformler og *“hokuspokus”*. Det som skjer i dåpen er av du tar Jesus på ordet og drikker av kilden med levende vann. Du slipper Kristus til i ditt liv, og han gir deg troens kilde inni deg. Så enkelt og så vanskelig er det.

Og til dere konfirmanter vil jeg si: Konfirmasjonen tilbyr en gjenoppfriskning av dåpens styrke. Du er blitt gammel nok til at vi vil hjelpe deg til å tenke mer modent gjennom troen din og tilknytningen din til Kristus, og vi ønsker å bevisstgjøre deg på å leve i kontakt med denne kilden.

Det gjelder oss alle. Det er ikke tilfeldig at bibelen slutter med disse ordene, som en stadig oppmuntring til oss: *“Kom! Den som tørster, skal komme, og den som vil, skal få livets vann for intet.”*

Ære være Faderen og Sønnen og den Hellig Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet til evighet. Amen

3. SØNDAG ETTER KRISTI ÅPENBARINGS DAG

(Matt 8:5-13)

Prekenen ble holdt i Sand kirke, Hadsel prestegjeld, i januar 2009. Jeg vikarierte da som prest pga. prestemangel. Sand ligger på nordsiden av Austvågøy og tilhører Melbu menighet. Stedet har til vanlig gudstjeneste ca. hver 6. uke. På gudstjenestene er det flest eldre mennesker, og noen få barn/ unge.

★ ★ ★

Det har vært mye snakk om Snåsamannen de siste ukene. I mange, mange år har han med sine varme hender hjulpet mennesker med både fysiske og psykiske lidelser. Vi kan bare tenke oss for noen arbeidsdager han har hatt, og uten betaling. I tillegg til alle besøk, har det også vært hundrevis av brev og telefoner hver uke. Selv har han aldri lagt skjul på at denne gaven til å gjøre folk friske har han fått fra Gud. Mange av de som kommer til Snåsamannen har i intervjuer gitt uttrykk for at de ikke akkurat har sånn direkte tro på Gud. Men Snåsamannen det tror de på, og kanskje tror de til og med at han har sine evner fra Gud?

Sand kirke
25. januar 2009

Preken av Ingrid Bergqvist

Det er på en måte mer akseptabelt å henvende seg til Snåsamannen og be han om hjelp, enn å si at vi ber til Gud. På samme måte er det mange som ringer til slike som de vet ber for andre, som f.eks. Svein Magne Pedersen.

Ja, det er akkurat som om vi tror at en mellommann har større innflytelse på Gud enn vi selv har. Eller som om vi ikke tør å innrømme, at vi, at jeg, ber til Gud. Hvorfor er det sånn?

I teksten jeg nettopp leste hører vi om en mann, han var av militær grad, han var en offiser. I mitt hode så er offiserer slike som skal klare – og tror de klarer og kan alt selv. Og slik er egentlig vi også, ikke sant? Vi vil helst klare oss selv. Men denne offiseren er ikke slik, jeg i alle fall, tenker at offiserer er. Han kom direkte til Jesus og ba om hjelp. Vi vet ikke om han hadde søkt andre om hjelp først, men han våget i alle fall sjøl å henvende seg direkte til Jesus. Og hans bønn gjaldt ikke ham selv eller noen av hans nærmeste familie. Nei, av alle ting, så ba han om hjelp for en av sine tjenere, en som

var langt under ham i anseelse. Offiseren hadde sett at denne gutten hadde noe som plaget han. Dette hadde gitt offiseren ei nød, ei uro i seg for et annet menneske, og denne nøden, eller uroen, drev ham til Jesus. Hans hovedanliggende var altså ikke ham selv, men ei bønn for en annen.

Og han skammet seg tydeligvis ikke over at han trengte hjelp av Jesus. Han kunne, f.eks. ha kontaktet en av disiplene for å spørre om de kunne snakke med Jesus. Men det gjorde han ikke. Nei, han tok selv direkte kontakt med Jesus. Og det var heller ikke med militær kommando han snakket: (1) Han titulerte Jesus som Herre, som sin sjef, sin overordnede. (2) Han så på seg selv som særdeles uverdigg i forhold til Jesus. Ja, han følte at han ikke var verdig til å få besøk av Jesus. Og det som kanskje var mest spesielt: (3) Offiseren var overbevist om at det var nok at Jesus sa et ord, så ville tjeneren bli frisk! Det kalles både for tro og tillit.

Jeg vil stoppe litt mer med to ord: Det ene er tro, og det som troa kan gjøre - både med den det gjelder og faktisk med andre også.

Tenk for ei tro offiseren hadde på Jesus! Han hadde ei sikker tro på at Jesus hadde makt til å berøre selv de han ikke fysisk var i nærheten av. Og han visste at ei berøring av Jesus ville bety en forandring. Han visste at den kraften som Jesus representerer, den kunne frelse tjeneren, befri ham fra det som holdt ham nede. Ja, til og med Jesus bemerket denne sikre troen og sa at han aldri hadde sett noe sånt i Israel! Offiseren våga å satse på troen sin, og da skjedde underet!

Har vi virkelig tro på Jesus, på at han kan hjelpe, og at han ser oss og det som opptar oss? Har vi forstått at Jesus også bryr seg om alt! Han ser den som strever med noe,

er redd, bekymret, ikke får til livet sånn en kunne ønske. Og han ser den som er glad, lykkelig og takknemlig. Han ser at jeg og du helst snakker med ham når noe er tungt og vanskelig, mens vi ikke snakker med Gud når vi har det bra eller med det som kanskje virker som "bagateller" i livet? Jeg vet med meg selv at mange ganger er det som om jeg ikke vil bry Jesus med småting, som hjelp til å finne en kirkevert, en kaffeansvarlig, e.l. Det må liksom være noe alvorlig før jeg legger det fram for Ham. Jeg tror at om du og jeg begynte å legge ALT fram for Jesus, så ville det skje enda mye mer.

Vi vet alle på hvilken måte vi kan legge noe fram for Jesus. Vi kan ikke oppsøke Jesus fysisk og se ham som et menneske iblant oss. Men ved bønn er Han akkurat like nær oss, og han hører og ser oss hele tiden. Jeg er sikker på at bønn er den gaven det er mest underforbruk av. Og det skyldes nok at det finns en som for alt i verden ikke vil at vi skal be, nettopp av frykt for bønnens makt. For på samme måte som Jesus/ Gud er en levende virkelighet så er også Satan det. Og Satan gjør alt han kan for å holde oss på avstand fra Gud. Heime har jeg ei bok som heter "På kne for Gud". Der står det bl.a. *"Satan ler når du leser i Bibelen, men han skjelver når du ber:"*

Du synes kanskje det høres dumt eller banalt ut, men jeg tror det er mye mer sant enn jeg og du kan fatte. Det er virkelig verd å snakke med Gud om alt, å be og takke. Det er verd å prøve å satse på den troen vi har, enten den er stor eller liten! For når ting skjer, da styrkes troen. Det blir en slags god sirkel.

Det andre ordet jeg vil stoppe ved er ordet "uro". Offiseren hadde ei uro i seg for sin tjener som ikke hadde det så bra. Hvordan er det med oss? Ser vi andre, ser vi hverandre?

Har vi ei uro i oss for de menneskene som ikke har fått en berøring av Jesus? Bryr vi oss om de som vi kaller for de svake i samfunnet, de som sliter med ulike ting? Eller angår det ikke oss? Det er ikke vårt problem? De andre er ikke vårt ansvar, vi har mer enn nok med oss selv og vårt?

Eller er det sånn at jeg og du selv ikke er særlig berørt av Jesus, unntatt når vi virkelig er i nød? Har vi så nok med oss selv, og klarer oss bra uten Ham? Vi har rett og slett ikke bruk for Jesus unntatt i helt spesielle situasjoner. Vi har ingen uro i oss verken for oss selv eller andre. Nå tenker jeg ikke på den uroen som en del mennesker føler i møte med Gud, med Jesus, den uroen som alltid får oss til å tvile på om vi er gode nok, om Gud bryr seg om oss. Den uroen er ikke fra Gud. For det at Jesus er død og oppstått for oss, det gjør at både jeg og du slipper å

streve for å bli gode nok. Gud er god nok, ja, han er mer enn det. Og det skal gi oss ei hellig uro, slik at vi MÅ fortelle andre om alt Jesus kan gjøre for både min familie, min nabo, min venn, ja, til og med de jeg egentlig ikke liker. Vi er alle elsket av Gud med ei evig kjærlighet! Og når vi virkelig skjønner det, skal det være med å gi oss mot til å satse på Gud og hans løfter, og ei uro som gjør at vi vil medvirke til at andre også må få møte ham.

Det hadde offiseren i dagens tekst, og det samme kan jeg og du få. Vil du ta i mot og bruke Gud og det han gir? Det er et spørsmål som ingen andre enn du selv kan svare på.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

4. SØNDAG ETTER KRISTI ÅPENBARINGS DAG

(Matt 8:23-27)

Prekenen ble holdt i Vågan kirke/ Lofotkatedralen i forbindelse med feiringen av 200-års jubileet for opprettelsen av Hålogaland bispedømme. En nyskrevet jubileumsmesse av Bjørn Andor Drage og Trond Hellemo innledet feiringen, og prekenen inngikk som en del av denne messen.

★★★

En båt la ut på Gennesaretsjøen. En dag som alle andre. Og likevel så helt annerledes. For han som stiger om bord er annerledes. De vet det ikke, de som gjør ferden sammen med han, ikke ennå. Ikke før vinden plutselig bestemmer seg for å vise fram sine ville krefter. Den stuper nedover fjellkløftene langs sjøen og lager bølger høge som tårn. Båten forsvinner nesten helt mellom dem. De erfarne fiskerne kjenner både sjøen og vinden og sin egen farkost. De vet nøyaktig hva de skal gjøre når vinden utfordrer dem til styrkeprøve. Men sjelden har de opplevd

Vågan kirke
28. mai 2004
Jubileumsmesse

Preken av Bjørg Kjersti Myren

den så kamplysten som nettopp i dag. De vet også godt når det virkelig er alvor, og selv ikke all verdens kløkt og ferdigheter kan hjelpe dem lenger. Da griper angsten tak i dem og de ser seg rundt, fortvila og forvirra. Hvor

er han som først steg ombord i båten, og bad dem følge etter? Hvor er han nå? Han sover. Redselen som bygger seg opp inne i dem trenger ikke mange ord. De skriker for å overdøve stormen: Herre - Kyrie – frels oss, vi går under! Svaret hans bærer gjennom larmen som krystallklare toner: "Hvorfor er dere redde? Så lite tro dere har!" Og ordene blir stående der, og klinger snart helt alene utover Gennesaret. For alt det andre har stilna av. Ei stor og mektig stillhet fyller både dem og alt omkring dem. Tause blir de stående og se på han, mens underet langsomt går opp for dem: Både vind og sjø adlyder han!

En båt la ut på Gennesaretsjøen. En dag som alle andre. Og likevel så helt annerledes. De visste det ikke de som gikk om bord.

Men det skulle bli ei lang, lang ferd. Over to tusen år senere er reisa ennå ikke avslutta. Båten blei til et stort skip med et kors som mast og merke. Ei vanskelig og farefull ferd på alle verdens hav har skipet gjort. Mangfoldet om bord kan minne litt om det som var i Noa sitt byggverk – og som arken har skipet også seilt under håpets tegn! Det bærer ei dyrebar last av tro, håp og kjærlighet. Og likevel har det også skjedd at skipet er kommet ut av kurs. Styrt av grådige og hensynsløse vinder. Men alltid var det noen som holdt blikket fast ved han som en gang gjorde reisa mulig. Ropet til fiskerne fra Galilea lyder stadig og er blitt skipet si reining gang på gang. “Kyrie eleison - Herre, miskunne deg.” Det hender at det raser stormer også om bord, stormer av harde ord og konflikter så hele skipet krenger og er nær ved å forlise. Da trer han fram, han som trua vær og vind på Gennesaret, og byr fram vin og brød, og taler milde og sterke ord om tilgivelse og forsoning.

Men mest av alt er det kanskje lengselens vind som har fylt skipets seil og båret det fram over bølger av savn og uro. En lengsel skapt gjennom utallige generasjoner, etter et land der tap og sorg og ensomhet ikke finnes lenger. Et land der kjærligheten bor, uten mangler og brist. Ingen vet når skipet når fram. Men et sted der framme venter landet med alt det som en gang gikk tapt.

En båt la ut på Gennesaretsjøen. En dag som alle andre. Og likevel så helt annerledes. For på et underlig vis blei det også fortellinga om ditt og mitt livs reise. For også vi la en gang ut på sjøen i tro på at bølgene trygt og stødig skulle bære oss og båten. Noen ganger gjør de det, stille og rolig og støtt når himmelen gir havet sin vakreste og klareste blåfarge. Da vet vi godt at han er der om bord, han som storm og mørke og død ikke kan vinne over. Andre ganger kjenner vi bare regnet og sjøen som pisker, og vinden som river og sliter i alt den får fatt i. Da tenker vi kanskje at her fins det ikke en gang en Gud som sover. Han er ikke her i det hele tatt! Men våre små båter har også ei mast. Og det hender, når vi midt i den verste stormen våger å løfte blikket, at vi tydelig kan se korset som er reist der. Det samme merket vi ble tegna med i dåpen. Da skjønner vi at vårt liv er ingen ensom ferd mot ukjent land. I møte med havets krefter er våre farkoster små og skrøpelige. Vi vet ikke hvordan reisa vår vil bli. Vi kjenner ikke stormene som kommer. Men Jesus, han som en gang stilla stormen på Gennesaret, han kjenner også meg og båten min. Hans klare røst bryter enda en gang gjennom kaos, og sier – vær ikke redd. Uten bølgene kommer vi ikke videre. Uten stormen kjenner vi heller ikke hans styrke. Han finnes også i bølgene som bærer oss. Han vet hvor vi skal. Han kjenner også havets bølger!

SÅMANNSSØNDAG

(Mark 4:26-32)

I dag feirer vi Bibelen – det er en hage av en bok, en underlig og sammensatt hage med farger og dufter, med frukt og med blomster. En kan vandre i den hagen i et helt liv, og stadig oppdage noe nytt. Det er en boksamling med poesi, historie, brev og spennende fortellinger. Og vi har fått det rådet fra våre forgjengere i troen at vi skal lese med Jesus som tolkningsnøkkel og brille – og så kan vi lytte etter Gud i ordene og i fortellingene.

De to bibeltekstene vi har hørt lest nå handlet om det spesielle ved Bibelordet, Gudsordet. Profeten Jeremia vitnet om hvor umulig det var for ham å tie stille, å la være å formidle det ordet han hadde fått. Og fra Hebreerbrevet hørte vi om ordets skarphet – det er noe ved gudsordet som kan avsløre, som kan tydeliggjøre, som kan være ubehagelig klart. Og det rammer kong Salomo og Jørgen Hattemaker like hardt, det gjør ikke forskjell – fordi Gud ikke gjør forskjell. Det er en verdi ved kirken, og ved Guds rike – vi står alle under den samme autoriteten, uansett. Vi kan diskutere bibelordet, vi kan undres over det, men det er avgjørende viktig for oss, når vi vil høre Kristus til.

Fore kirke
31. januar 2010

Preken av Elin Vangen

De to bibeltekstene vi har hørt først i dag, de får oss kanskje til å rette ryggen litt, nærmest stille oss i givakt – for ordet er skarpt, og ordet må sies. Det hører med, det som får oss til å være klar for innsats. Men det er ikke det eneste – og i dag, heller ikke det viktigste. Evangelieteksten i dag har en ro over seg, en langsomhet. Den skal vi ta med oss i dag – det er et preg som Guds rike også har, og som må til om noe skal vokse.

Og han sa: «Med Guds rike er det slik: Det er som når en mann har sådd korn i jorden. Han sover og står opp, det blir natt og det blir dag, og kornet spirer og vokser, men han vet ikke hvordan det skjer. Av seg selv gir jorden grøde, først strå, så aks og til sist modent korn i akset. Så snart grøden er moden, svinger han sigden, for høsten er kommet.» Han sa: «Hva skal vi sammenligne Guds rike med? Hvilken lignelse skal vi bruke? Det er som et sennepsfrø. Når det blir sådd, er det mindre enn noe annet frø på jorden, men når det er sådd, vokser det opp og blir større enn alle hagevekster og får så store grener at himmelens fugler kan bygge rede i skyggen av det.»

(Mark 4,26 – 32)

Det er Gudsriket som beskrives i denne lignelsen – Jesus fortalte med bilder, hvordan er den sammenhengen som kalles Guds rike? Hva er det som er spesielt der? Og på mange måter er det litt som bakvendtland, der det lille viser seg å være størst, og rikdom, makt og flinkhet ikke er på langt nær så viktig som ro, omsorg og forsoning. Det er nærmest motsatt av de olympiske mål – der handler det jo om å bli raskere, høyere og sterkere – mens det i Guds rike ofte kan vise seg at det er langsomhet, dybde og svakhet som er nøkkelen.

Trosopplæring er et viktig stikkord i vår kirke nå, og vi er opptatt av å gi barn og unge en god arv å leve i videre. Da nytter det selvsagt ikke å bare snakke mest mulig til barna, holde forelesninger til de unge. Når et menneske skal lære noe ordentlig, er det ofte avgjørende å kunne delta selv, gjøre noe til sitt eget. Og når det ikke bare gjelder ren kunnskap, men holdninger – da nytter det ikke bare med enveiskommunikasjon. Trosopplæring må handle om å gi mulighet for vekst.

Bonden i lignelsen har vel pløyd og gjort jordet klart – og så har han sådd frø av god kvalitet. Og når tiden er inne, skal han vanne, gjødsle og luke. Men det som tar lengst tid, det kan han ikke gjøre noe med. Solen skal varme og lyse, regnet skal komme og veksten skal skje – langsomt, langsomt. Først er det usynlig, lenge, noe skjer i mørket som ikke må forstyrres. Så kan spede spirer ses, og de må få ha sin tid – det nytter ikke å skynde på dem. Sånn er Guds rike, sier Jesus – det er hemmelige mirakler som ligger i Guds hånd, og som vi ikke kan påvirke. Av og til skal vi bare vente, og la veksten ligge i Guds hånd.

Og så er Guds rike slik at det lenge kan se smått ut – det lille frøet, den spede spiren.

Vi må øve på å ikke forakte det små! Vi må øve på å legge til rette – pløye, gjødsle, vanne – og bruke godt såkorn, gode frø. Men så må vi la Vårherre overta. Ikke alle frø spirer, ikke alle spirer like raskt. Men så kan det skje at noe blomstrer, noe bærer frukt, noe vokser stort og vakkert. Å leve i Guds rikes sammenheng kan være så forskjellig! En tid er det energisk og aktivt – mye å gjøre for hagebrukerne. Men så kan ventetiden komme, en tid for ro og stille, usynlig vekst. Inntil det er onnetid igjen.

Hva er det såmannen sår? Jeg tenker på Frans av Assisi som skal ha sagt noe sånt som at *“Evangeliet må forkynnes, om nødvendig med ord!”* En påminning om at Guds rike ikke bare sår i oss med ord, men med et håndtrykk og en sang, en vandring og en kaffekopp – med kjærlighet og med fellesskap og med omsorg. Vi sier så mye uten å snakke! Og det vi sier, farges så tydelig av det vi gjør eller ikke gjør. Såmannen sår evangeliet, formidlet både med ord og på tusen andre måter. Såmannen sår gudsrikefrø, og det er sikkert at vi trenger den veksten som kan komme av det, vi trenger kjærligheten og forsoningen, vi trenger mennesker som lar seg prege av Jesus. For det er alltid hovedmeldingen vi skal gi hverandre: Vi kan så og ordne, men Mesteren selv gjør det viktigste – det er han som har bragt Guds rike nær.

Salmevalg fra ”Norsk Salmebok”:

270 Store Gud vi lover deg

549 Guds ord det er vårt arvegods

146 Såkorn som dør i jorden

234 Jesus, du har bragt Guds rike

535 Vidunderligst av alt på jord

(vers 1-3 før nattverden)

(vers 4-11 under nattverden)

596 I dine hender, Fader blid

Samefolkets dag

KRISTI FORKLARELSES DAG

(2. Mos 3:1-6)

Gud taler til oss på ulike vis. I tidlig tid, før Bokens tid, har vi fått fortellinger som stiger ut av den tidlige histories tåke, om nære møter mellom Gud og mennesker, mellom det hellige og de dødelige. I morgen heter søndagen Kristi forklarelsesdag – denne søndagen bærer med seg ulike fortellinger om hvordan Gud har åpenbart seg, vist seg fram for menneskene: Jesus som tar med seg de nærmeste opp på Taborfjellet der de får se Jesus så og si uten forkledning – de får se Guds herlighet, og vi får fortellingen fra et annet fjell- Sinaifjellet. Også vår prekentekest denne tidlige lørdagskvelden, skal handle om en åpenbaring, en forunderlig hendelse, og vi har hørt fortellingen lest.

Den store Moses hadde i mange år et lite påaktet levebrød. Som flyktning og fredløs fra Egypt fikk han holde til hos og sammen med storfamilien hos Jetro, - han var gjeter. Han måtte kjempe med elementene, arbeide for å holde flokken sammen og vandre lange veier etter vann og beite. Denne gangen, hører vi, tvers over ørkenen: Det

Tromsø domkirke
6. februar 2010

*Preken av
Herborg Finnseth Heiene*

er i ødemarken det skjer. Det er der Gud åpenbarer seg for ham.

Gud velger, i et viktig øyeblikk, å vise seg for Moses i et naturfenomen. En busk som brenner og brenner- og ikke brenner opp – i et tørt landskap, er jo

virkelig ei severdighet! Den nysgjerrige gjetters blikk fanger inn noe som er dypere enn han visste å forstå: En Gudsåpenbaring, et møte med det hellige og med Den Hellige, som for alltid forandrer Moses sitt liv. Gjennom dette taler Gud. Gjennom denne hendelsen får han en retning og et oppdrag på livet sitt.

Akkurat i dag, på Samefolkets dag, kommer denne fortellingen i møte med oss, - inn i en kultur som tradisjonelt har rommet en naturreligion, og en kultur som også i dag gir naturen stort rom. Var ikke det et interessant sammentreff?

I våre dager har mange samfunn nord i verden begynt på en vei med å tenke andre tanker om naturen enn vi har tenkt før. Betyr det noe for oss at Gud brukte en

busk og en brann – sikkert ikke så uvanlig i et ørkenlandskap – for å åpenbare seg for Moses? Det var det som skulle til for å få kontakt med Moses – han kunne fornemme at her var det noe spesielt på ferde. Hva vil denne fortellingen si oss? Naturen er ikke ivedkommende for Gud. Gud vedkjenner seg sitt skaperverk, - og bruker det aktivt for å vise menneskene seg selv. Det må bety noe for hvordan vi ser på skaperverket, - og hvordan vi behandler det.

Da Moses forstår hva han står overfor, blir han redd. Kanskje var han redd for å bli knust, utslettet. Det hellige var altfor stort, - altfor fryktinngytende til at et vanlig menneske kunne møte det og overleve.

Det ubegripelige ble håndgripelig. Det blir for stort. Han er på tur til å flykte bort, men Gud Herren holder ham tilbake. Dere skal gå hjem og lese fortsettelsen i kapittel 3 og 4 i 2. Mosebok- det er en interessant samtale som utspinner seg mellom Moses og Vårherre der i ødemarka, hvor Gud og Moses har ei lang forhandling om hvordan Moses skal greie seg når han skal gå tilbake til Egypt. Gå hjem og les- jeg røper ikke noe meir!!

“Jeg er ”. Det står igjen fra denne samtalen. Det er første gangen vi møter det - “Jeg er”. Når Gud skulle presentere seg selv, er det det sterke, dynamiske, vibrerende jeg er som kommer først.

Fordi Gud *er*, er *vi*. I våre sinn finnes klangbunnen for det som dette jeg er setter i gang. Vi møter de igjen hos de store tenkere, vi har for eksempel den hellige Augustins ord; “mitt hjerte er urolig til det finner hvile i deg”.

Dette “JEG ER ” møter vi igjen i Det nye Testamente. Slik presenter Jesus seg for sine tilhørere, sine venner og sine motstander, de som tror og de som tviler. Ikke ”jeg er” som begynnelsen på en selvpresentasjon” – men “JEG ER”

Vi møter noen små stykker og glimt av dette i de kunstverkene som vi har i Domkirka: Jeg er - han som står opp fra graven, som dødens krefter ikke kunne holde på, - for han var for sterk. Og i bildet her til høyre for dere, som kunstneren Bente Elisabeth Endresen har lagd; ildens bevegelse mellom himmel og jord, - som skaper, som kraft og liv, - men som også i sin form blir til - ja, akkurat; et kors.

Korset, som er blitt kristendommens fremste symbol, var ikke i bruk i den første kristne tid, da var de konkrete minnene om hva korset var brukt til, altfor sterke. Men dette nederlagets merke er gjennom tiden blitt til noe mer, til noe helt annet. Også gjennom det viser Gud oss hvem han er. Også her åpenbarer Gud seg, på en helt annen måte enn i ødemarken. En uutslokkelig kjærlighet. En vilje til liv, til frelse, til nåde.

Gjennom det skal vi leve. Fordi det finnes, er det ikke bare frykt vi møter Gud med, slik Moses gjorde.

Korset er kjærlighetens og livets tegn. Slik har Gud åpenbart seg for oss - i kjærlighet. For menneskets skyld. For at vi skal få leve.

2. SØNDAG I FASTE

(Matt 15:21-28 & 1. Mos 32:24-30)

Er dette en fortelling for kvinnedagen? Jeg må si at jeg syntes det var ironisk da jeg oppdaget hvilken tekst denne dagen har. For dette er ikke en tekst jeg liker særlig godt. Dette er en tekst jeg synes det er vanskelig å kjenne igjen Jesus i.

Hvordan kan han si det han sier? Hvordan kan han møte en som ber om hjelp på den måten? Hvordan kan ha sammenligne denne kvinnen med en hund? Uansett hva som er bakgrunnen for det han gjør så bruker han en språkbruk – og en argumentasjon der hans eget folk settes i sentrum, og alle andre folk settes til side. Og jeg forstår det ikke. Er dette Jesus?

Vi leste en annen tekst her i gudstjenesten også. En tekst om Jakob. Jakob er på flukt. Han har lurt familien sin. Han har ikke vært slik han burde ha vært. Og på veien kommer han i slagsmål. En fremmed mann kaster seg over ham, og de sloss. Hele natten sloss de. Og Jakob gir seg ikke. Mannen ber om å få slippe løs. Det vil ikke Jakob. *“Jeg slipper deg ikke før du velsigner meg”* sier han. Slik denne fortellingen fortelles forstår vi at Jakob har sloss med Gud. Hele natten. Like til det grydde av dag har han sloss. Og han har holdt Gud fast. *“Jeg slipper deg ikke før*

Lurøy kirke
8. mars 2009

Preken av Kristine Toft Rosland

du velsigner meg.” For meg er denne teksten like gåtefull som den forrige. Er dette Gud? Kan jeg kjenne Gud igjen i skikkelse av en mann som sloss hele natten med en annen? Det er vanskelig å begripe.

Men det er her møtepunktet i disse to tekstene ligger. Det er i kampen. Kampen med Gud. Slik han møtte Jakob, eller i Jesu skikkelse. Men felles for Jakob og den kanaaneiske kvinnen er det at de møtte Gud – ansikt til ansikt. Det var ikke noe enkelt møte, men det var et møte som lønte seg. I begge tilfelle kastet det av seg velsignelse. Og i begge tilfelle var det faktisk på menneskenes initiativ. Det var kvinnen som *“tvang fram”* helbredelsen. Det var Jakob som sloss til seg en velsignelse.

De er merkelige disse tekstene. Det er vanskelig å kjenne igjen Gud i dem. Men kampen, den tror jeg mange kjenner. For mange preges forholdet til Gud av kamp. Det å tro oppleves slett ikke alltid som hvile og fred, men som strid og kamp. Tvilen er alltid så nær. Livet ofte så truende. Og hvor er Gud? Han oppleves ikke som noen støtte i alle situasjoner. For en del oppleves han nærmest som en motpart.

Det er ikke uten grunn at disse tekstene leses i fasten. Det er heller ikke tilfeldig at de leses samme dag. Kampen med Gud og med seg selv. Med verden og alt som er i den preger fastetiden. Det er ikke jeg som har satt opp tekstrekkene. De er av gammel tradisjon. Men jeg forstår noe av tanken bak. I fastetiden skal vi gå inn i kampen. Mot oss selv. Mot tvilen. Mot det som holder oss nede, og det som hindrer oss i å se Gud. Og vi skal få se at det nytter. For det er jo det som er det fantastiske. I begge disse tilfellene fører kampen frem. Det er ikke håpløst. I kampen mot Gud er det mennesket som vinner. Ikke fordi Gud taper, selvfølgelig. Men fordi Gud lar Jakob vinne. Jesus lar kvinnen overtale seg. Det lønner seg å kjempe.

Derfor er disse to tekstene oppmuntringstekster. Hvor merkelig det enn høres ut. De er tekster som oppfordrer oss til å stå på. Til å aldri gi opp. For denne kampen belønnes. Vi snakker ikke så ofte om prøvelse lenger i kirken. For det er en svært vanskelig ting å forestille seg: At Gud med vitende å vilje

skal gi oss vanskeligheter for å se hvordan vi takler dem. Jeg klarer ikke riktig å tro at det er slik det er. Men: Det som er helt sikkert er at i løpet av et liv, møter vi situasjoner der vi blir prøvet. Vanskeligheter vil det være, uansett. Hvordan møter vi disse? Det er ikke dumt å ha med seg tanken om at det nytter å kjempe.

Derfor er denne Jakobsteksten blitt viktig for meg. Jeg er ikke blant dem som kan skryte av noen trygg og rolig tro. Jeg strever med troen min, rett som det er. Men da har jeg dette ordet i hodet. Et ekko fra Jakobs kamp. Og så sier jeg til Gud: "Jeg slipper deg ikke før du velsigner meg" Jeg nekter å gi meg nå! Og så har jeg tro på at når dagen lysner, vil denne velsignelsen nå meg. For heldigvis er den Gud vi tror på en som hører på menneskers bønn. Heldigvis er han en det nytter å bønnfalle. Heldigvis tror vi på en Gud som hører.

Ære være Faderen og Sønnen og den hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud, fra evighet og til evighet. Amen.

Jeg tror på Krista

KVINNEDAGEN

(Luk 4:14-22)

“Han kom også til Nasaret, hvor han var vokst opp, og på sabbaten gikk han inn i synagogen slik han pleide. Da han reiste seg for å lese, rakte de ham profeten Jesajas bok. Han åpnet bokrullen

og fant stedet der det står skrevet: Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren. Så rullet han bokrullen sammen, rakte den til synagogetjeneren og satte seg. Alle i synagogen stirret spent på ham. Han begynte da med å si: «I dag er dette skriftordet blitt oppfylt mens dere hørte på» (Luk 4,14-22)

I dag er dette skriftordet blitt oppfylt. Dagen i dag, 8. mars, er fullendelsen av dette skriftordet. Vårt nærvær, våre paroler, våre liv, er det kjøttet og blodet som virkelig gjør denne oppfyllelsen.

Hvordan kan jeg våge å påstå noe slik?

Er ikke kampen for kvinners rettigheter og menneskeverd kamper som ofte har måtte kjempes med kirka som motstander? Handler ikke kirkas budskap egentlig om

**Tromsø domkirke
Onsdag 8. mars 2006**

Preken av Gyrid Gunnes

noe helt annet enn det vi på 8.mars samles om? Teksten vi hørte lest roper et rungende nei til disse innvendingene.

Jesus kommer med et gledesbudskap for fattige. ”Evangelion”

betyr på gresk godt budskap. Fanger skal få frihet, blinde skal få synet igjen og undertrykte skal settes fri. Jesus legger altså en maktanalyse av samfunnet til grunn for sine ord og handlinger.

Han sier indirekte: Det er forskjell på fattige og rike, forskjell på de undertrykte og de som undertrykker. Og denne forskjellen er relevant for meg, sier Jesus. Jeg kommer til dem som er på bunnen av samfunnets maktmessige hierarkier.

Dagen i dag, 8.mars, er blitt til som en respons på ett av vårt samfunns maktmessige hierarkier, nemlig kjønn. Derfor er det til oss Jesus er kommet, det er til oss han leser fra skriferullen. Kampen mot kjønnsundertrykkelse skal vinnes. Derfor befinner dagen i dag seg i kristendommens hete kjerne. Lik julen viser oss Gud i krybben, lik langfredag viser oss Gud på korset, er dagen i dag et sakrament, et sted hvor Guds nærvær blir synlig.

Vi har lært at gudsriket manifesterer seg på den ytterste dag, da de omvendte skal skilles fra de uomvendte. Dette er ikke en forståelse av gudsriket vi møter i evangeliene.

Gjennom hele evangeliet lever Jesus ut den maktkritiske forståelsen av samfunnet hentet fra bokrullen i Jesaja. Han så de usette, berørte de urørbare, leget, helet og favnet. Han rydda plass til barna, han tok inn hos quislingen Sakkeus. Og hele tiden tolker han disse handlingene ved å si: *Slik bryter gudsriket frem*. I slike handlinger blir mitt rike utbredt. Vår kamp for rettigheter og verdighet i eget og andres liv, har derfor en transcendent dimensjon: Disse handlingene, disse kampene sprer gudsriket utover verden vår, byen vår, livene våre. Varsomt som når dynes bres over et sykt barn. Voldsomt som når vinderstormene sveiper over tromsøbrua.

”Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren”.

Derfor skal vi våge å si: Våre erfaringer, våre liv, hører hjemme i kirken, i teologien, i salmene, på altertavlene. Kvinneerfaringer av abort, av overgrep, av prostitusjon, er erfaringer, som er nødvendige å lytte til, om teologien skal være en sann tale om den kristne guden. En kirke som ikke forkynner et budskap som er godt også for kvinner er en kjettersk kirke. Hver eneste gudstjeneste på årets 52 søndager skal være en gudstjeneste i kvinnefrigjøringens navn.

Slik er det ikke. Og er det ikke tomme drømmer, alt dette fra bokrullen til Jesaja, om at undertrykte skal settes fri? Er ikke kvinnehistorien, en historie om overgrep og undertrykkelse, det beste bevis for Guds ikke-eksistens, Guds fravær? Dør ikke Gud en gang for alle i illegale farlige aborter, i skammen over å ha solgt kroppen sin for penger? Kanskje det. Denne kritikken må alltid bli stående, med sin motstand, sitt rop, sitt sinne, sin ærlighet, sin beinharde, kompromissløse sannhetstale. En teologi som ikke vil forholde seg til denne kritikken, har ingen ting å gjøre i dagens kirke.

Og hadde den kristne guden vært en gud for herligheten, for lovsang, for gater av gull og vellykketheten, så skulle vi ha forkastet denne guden øyeblikkelig i møte med en verden og en kvinnehistorie som er så full av det motsatte. Men Jesu liv, et liv i oppfyllelsen av løftet om å sette undertrykte fri, tolket som en gudsrikepraksis, førte ikke til kongetrone og keiservelde. Det førte til korset. Der henger Hun som vi kaller Gud, sammen med alle verdens kvinner som er korsfestet av vold fra ektefeller og samborere, voldtekt og incest. Derfor er samtidens sanne søken etter Kristus, å søke Krista, Gud i kvinners skikkelse. I møte med denne virkeligheten har kristendommen ingen ting å stille opp med annet enn dette ene: Korset. Gud henger på korset for at vi ikke skal henge på våre kors alene.

Gud led for at ingen av oss skal lide alene. Gud våker med den søvnløse på Åsgård,⁽¹⁾ Gud flytter stolen enda nærmere de sørgende på UNN.⁽²⁾ Avmektig i sin overgittighet til verden. Allmektig i sitt nærvær i verden.

Men oppstandelsen da, bør ikke en prest preke om oppstandelse? Du og jeg, vår kamp, vårt engasjement for kvinnekamp, for homofile og lesbiske rettigheter, for verdens fattige, kroppsliggjør oppstandelsen. I trass og på tross. Livet er sterkere enn døden. Det blir oppfylt mens vi hørte, mens vi kjemper, håper, søker og elsker.

NOTER:

- (1) Åsgård Psykiatriske sykehus
- (2) Universitetssykehuset i Nord-Norge.

MARIA BUDSKAPSDAG

(Sal 113)

I dag er det Maria Budskapsdag. Det er som om vi får en julehilsen midt på våren, akkurat ni måneder før julaften og Jesu fødsel. For ni måneder er jo den tiden det vanligvis tar for et menneske å utvikle seg så mye at det er sterkt nok til å møte livet utenfor mors kropp. Også når det er Gud som blir menneske og vokser i Marias kropp.

Ni måneder, det er en tidsangivelse som er fylt med følelser og opplevelser for mange av oss. Og som vi alle har et forhold til. For selv om det er en kvinneerfaring å ha kjent et nytt liv vokse inne i seg, så er det å ha vokst i sin mors liv vår felles menneskeerfaring. Denne erfaringen hadde også Jesus. Han kom fra et bestemt sted, han hørte til i et bestemt geografisk landskap. Han hadde en familie. Og han vokste ni måneder i sin mors liv, Marias. Henne vi altså minnes i dag.

Det er ikke så mye som står skrevet om Maria i evangeliene. Men vi får noen glimt av henne. Vi møter henne som bekymret mor, da Jesus var 12 år og ble igjen i templet i Jerusalem etter familiens påskebesøk der. Vi møter henne som avvist mor ved bryllupet i Kana, da Jesus svarer henne på denne måten: *“Kvinne, hva vil*

Rønvik kirke
21. mars 2010

Preken av
Anne Berger Jørgensen

du meg?” Og vi møter henne som fortvilet og sørgende mor når hun følger sønnen sin gjennom alle påskeukens dramatiske hendelser. Bekymret, avvist og fortvilet. Disse sidene hører med til å være mor.

Men det var slett ikke bare bekymring som fylte Maria. I Marias lovsang, som vi nettopp har lyttet til, er det jo jubelen og gleden som vinner. Ja, stoltheten over oppgaven hun har fått: Å skulle bli Jesu mor. *“Min sjel opphøyer Gud. For han har sett til sin ringe tjenerinne. Fra nå av skal alle slekter prise meg salig.”* Slik synger hun, i den lovsangen som kalles Magnificat, den som hver dag gjentas i gudstjenester verden over. Det er som om vi i Marias lovsang hører en gjenklang av Salme 113, som er dagens prekentekest: *“Han reiser de ringe opp av støvet og løfter de fattige fra asken.”* Maria identifiserer seg med de ringe, de fattige. Hun ser seg selv som høyst alminnelig, og samtidig utvalgt av den Gud hun tror på, han hun tydeligvis har lært å kjenne helt fra sin barndom av. Hun bruker Salme 113 og setter seg selv inn i ordene: *“Han reiser de ringe opp av støvet og løfter de fattige fra asken.”* Ja, dette synes å være selve grunntonen i Marias selvforståelse: At hun er alminnelig OG utvalgt. At hun er blant “de ringe” OG utvalgt av Gud. Samtidig. Dette står for meg som selve underet på

Maria budskapsdag: At Gud bruker nettopp det alminnelige til å virkeliggjøre sin vilje i verden. At nettopp Maria, en alminnelig ung kvinne, blir utvalgt til å være Jesu mor. Guds mor.

I den katolske kirkes tradisjon har Maria en svært viktig rolle. Der feires det at også hun var unnfanget på uvanlig vis, at hun var "evig jomfru", og at hun ble tatt opp til himmelen på samme måte som Jesus selv. De mange mariafestene vitner om dette. I forlengelsen av disse tradisjonene blir hun i kunsten ofte framstilt som himmeldronningen. Hun sitter på sin himmelske trone og betrakter oss andre likesom ovenfra. Dette vitner for meg mer om et bilde på makt enn om Bibelens beretninger om henne. Selv om hun naturligvis også har inspirert helt andre strømninger i Den katolske kirke.

Jeg har forøvrig møtt forkynnelse i vår lutherske kirke og bedehus hvor Maria blir framstilt utelukkende som en ydmyk og underdanig tjener, slik det er blitt forventet at vi kvinner skal være. I alle fall har vi kvinner som har levd mer enn et halvt hundreår ganske sikkert møtt den holdningen.

Ingen av disse nevnte bildene av Maria engasjerer meg. Verken himmeldronningen eller den underdanige tjenerinnen gir inspirasjon i mitt eget liv. For meg ligger Marias styrke og forbilledlighet i at hun er en alminnelig kvinne som viser styrke, mot og tillit til Gud når hun sier ja til det hun får som oppgave: Å føde Jesus. Og som en kvinne med disse egenskapene kan hun gi impulser til oss som er troende kvinner og menn i dag. Styrke og mot, tro og tillit. Dette er sider jeg kan kjenne meg utfordret av. Inspirert av.

Maria viser styrke og mot, tro og tillit når hun aksepterte å være det hun blir bedt om: En "tjener for Herren", som det står i den nye Bibeloversettelsen vår. Hun viser at dette er et menneskes kall og oppgave: Å være en tjener for Herren. Hun aksepterte hva dette betydde for henne, enda hun måtte ha visst noe om hva dette ville koste. Hun gir uttrykk for at det skjer i tillit til Gud som "*gir verdighet til de små og lar de store gå tomhendt bort.*" Og så fortsetter hun, uten å være spesielt beskjeden: "*Fra nå av skal alle slekter prise meg salig.*"

Antagelig var ikke Maria mer enn så vidt blitt tenåring da hun ble gravid. Hvordan kunne hun si ja? Ja til å bli mor med et så uvanlig utgangspunkt? Dette krevde virkelig tillit til Gud og også til andre mennesker. Vi ser i en annen bibeltekst hvordan hun henter styrke hos sin eldre slektning Elisabeth. Maria reiser til henne og blir der mens hun er gravid. Det er godt å kunne få støtte fra medmennesker i de vanskeligste situasjonene i livet (Her nevnes dagens offerformål: Amatheia, organisasjon for rådgivning ved uplanlagt graviditet, som eksempel).

For naturligvis møtte Maria utfordringer ved å si dette JA. Ikke bare de fysiske, slik som kvalme, spenning, smerter ved å føde. Hun møtte også utfordringen ved mistenksomhet og risikoen for å bli satt utenfor i familie og nabolag ved denne overraskende graviditeten. Vi aner det hun ser for seg: Spørsmål, latterliggjøring. Faren for å bli avvist av forloveden Josef så vel som sin egen familie. Det er ikke en opphøyet himmeldronning som sier sitt ja. Det er en alminnelig ung jødisk kvinne.

Jeg tenker at en av de store utfordringene ved Maria budskapsdag er å la Maria få være et vanlig menneske. Det er ikke noe spesielt ved henne i forhold til andre jødiske ungjenter så vidt vi vet. Gjennom dette utfordrer hun oss til å ta i mot vår egen alminnelighet, våre begrensninger. Og midt i vår alminnelighet kan vi være tjenere for Herren. Være hans medarbeidere, som det også står i Bibelen. Dette kan rent konkret innebære at egne planer må forandres, forandres for å ta imot livets utfordringer slik de er.

For noen av oss kan dette bety å ta imot egne barn, de vi har fått, også når deres liv blir annerledes enn vi skulle ønske. Også når de gjør oss bekymret, avvist og fortvilet. For andre kan det innebære villighet til å ta imot barna de skal få. Barnet som kanskje nettopp nå vokser og utvikler seg.

Å være menneske er jo for oss alle å være begrenset. Det er å være en kropp som setter grenser for det vi kan makte, en kropp som eldes, som mister krefter. Å være menneske er å ha grenser og begrensninger, både i forståelse og styrke. Det kan gjerne gjøre oss mer lydhøre for andres opplevelse av sin menneskelighet. Samtidig gir det oss stor verdi og verdighet. *“Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet.”* Slik står det i Bibelens salme 8. Begge disse sidene synliggjøres i Maria: Begrensninger og storhet. Alminnelighet og hellighet.

Maria fikk en stor utfordring: Å gjøre Gud synlig i verden gjennom å føde Jesus. Og vi kan la oss utfordre av Maria. Utfordres til

å si vårt ”ja” til å bære Jesus videre i verden, til tross for våre begrensninger. Bære han til verden gjennom vår tro, i våre liv. Bære han til verden gjennom kirken. Som nettopp er hellig OG alminnelig. Samtidig.

Hun utfordrer oss, fordi hun verken gjør seg større eller mindre enn den hun er. Hun aksepterer sine grenser, men også sin verdi. Våre grenser og begrensninger er del av vår menneskelighet, vår sårbarhet. Vi kan gjennom Marias eksempel oppdage det hellige i det alminnelige. Vi kan inspireres til å ta de oppgavene som følger med å være den jeg er, på mitt sted her i livet. Med mine grenser. Den hellige Gud lar seg begrense når han fødes i vår verden. Lar seg begrense for å komme oss helt nær. Det er jo dette som skjer når Jesus blir født: Gud blir synlig i verden. Slik Jesus er, slik er Gud. Det hellige blir alminnelig.

Mange uttrykker en lengsel etter mysteriet i våre dager, etter en virkelighet dypere enn alle ord. Kan det være at det helt grunnleggende mysteriet er så lett å overse? Mysteriet, hemmeligheten, ligger jo gjemt i barnet Maria fødte. Han som var menneske OG Gud. Samtidig. Som var hellig OG alminnelig. Samtidig. Som er vår frelser OG vår venn. Samtidig.

Mysteriet er også dette: I vår alminnelighet og med våre begrensninger skal vi få bære Guds kjærlighet til vår verden. For også vi finner nåde hos Gud på samme måte som Maria: Ved å ta imot Jesus. Og ved å bære han videre til verden.

MARIA BUDSKAPSDAG

(Sal 113)

Vi starta gudstenesta med å feire livet og nåden. To nye menneskebarn har forandra familiarne sine, forandra Brønnøy menighet, forandra verda.

Brønnøy kirke
21. mars 2010

Preken av Even Borch

mange hundre år før Maria levde. Slik blir Maria si heilt spesielle oppleving sett inn i ein frelseshistorisk samanheng der heile skaparverket og heile Guds historie med mennesket er med:

På denne dagen skal vi stoppe opp med han som er grunnen til at vi er samla her i dag. Og da skal vi gå bak dåpen, ja bak fødselen også. Maria budskapsdag tar oss med til den dagen da Jesu liv starta inne i Maria si livmor. Det er ganske spesielt at vi har ein eigen søndag der vi feirar at eit menneskeliv blir til inne i mor si. Eg trur det er viktigare i dag enn nokon gong å feire denne dagen. For det første fordi menneskelivet og menneskeverdet er så relativisert. Det er liksom tanken og kjenslene som gjer eit foster til menneske. Vi må halde fast på at livet og menneskeverdet er der heilt frå starten av. Verdien er noko vi får frå skaparen vår. Det er ikkje noko vi sjølve skaper gjennom kjensler, tankar eller handlingar.

For det andre er det viktig å feire Maria budskapsdag for å halde fast at Jesus var eit fysisk menneske akkurat som oss. Han var ingen andeleg, religiøs idè. Han var ikkje eit utanomjordisk vesen som gav disipline positive impulsar.

Som preiketekst på denne dagen har vi fått ei av salmene i Bibelen som vart til

“Lova vere Herrens namn frå no og til evig tid! Frå solrenning til soleglad skal Herrens namn vere lova. Opphøgd er Herren over alle folkeslag, over himmelen er hans herlegdom. Kven er som Herren vår Gud, han som tronar i det høge, som ser ned i det djupe, i himmelen og på jorda? Han reiser dei ringe or støvet, lyfter dei fattige or oska og sessar dei saman med stormenn, med hovdingar i sitt folk. Barnlaus kvinne lèt han bu i huset som lukkeleg mor til ein barneflokk. Halleluja!”
(Sal 113)

Tanken på at ei ungjente blir brukt som reidskap for Guds plan om å bli menneske, er for mange opprørande. Dei av oss som er eller har vore tenåringforeldre, vil helst beskytte Maria og rope til Gud: Finn ei som er vaksnare og sterkare! Finn nokon som er erfaren nok til å ta eit fritt valg!

Men Maria ber oss roe oss ned: “Riktig nok er eg ung og uerfaren”, seier ho.” Men eg støtter meg til Sara, vår mor. Ho og Abraham, vår far, fekk løfte frå Gud om å bli foreldre til eit utvalgt folk. Eit folk som

Gud utvalgte for å bringe si frelse til alt det han hadde skapt. Sara hadde vanskeleg for å tru at det kunne skje. Ho var gammal. Ho var barnlaus. Hennes erfaring sa at dette var heilt umulig. Men Gud klarte det umulige. Sara var erfaren, fornuftig og motvillig. Likevel vart ho brukt til å forandre historia. Eg er ung, uerfaren og kan hende ikkje så klok. Men eg trur at Gud kan bruke meg, slik han brukte Sara, til å forandre historia slik at ingenting vert som før.”

Maria ser på oss, mildt men også myndig: ”Kven er du som kjem her og vil beskytte meg? Pass på deg sjølv. Du bruker så mykje energi på å vere sterk og fornuftig, på å framstå vellukka og vere godt likt. Du strevar med å skjule nederlag og skam. Er det slik du vil at eg også skal bruke mine ungdoms krefter? Eg trur Guds løfte og gaver er knytta til den ringe og fattige, til den barnlause og den som ikkje klarer å skjule sine nederlag.”

No ser eg at Maria ikkje står der aleine. Gamle Sara kjenner eg med ein gong att. Ho står der med armen rundt den frimodige ungjenta. Men rundt dei to kjem ein stor flokk til syne: Lamme og blinde, gamle og sjuke. Dei sit ikkje med handa utstrekt for å få ein almisse. Dei roper ikkje: “Du som er så sterk og flink, kom og hjelp oss!” Nei, dei rekker begge hendene mot himmelen og syng med munn og kropp: *”Halleluja, lova vere Herrens namn frå no og til evig tid! Frå solrenning til soleglad skal Herrens namn vere lova!”*

Eg begynner å begripe at historia vart forandra den dagen Maria tok imot den ufattelege gudsgaven å bli mor til Guds son. Slik livet har blitt forandra for dei to dåpsfamiliane våre i dag, slik vart livet nytt for Maria og Sara og alle dei som stiller seg i lag med desse to mødrene våre for å lovsynge Gud for hans nåde. Vi skal også få bu i Guds hus, barnlause, kvinner og menn som lukkelege foreldre til ein stor barneflokk!

1. PÅSKEDAG

(Joh 20:1-10)

Påskens evangelium møter meg i år i et bilde: Bildet er fra en kirkegård. Det er en vanlig norsk kirkegård, ikke langt fra ei hvit kirke. Kirkegården ligger skjernet fra veien, det er lite trafikk her, og det er stille. Den eneste lyden man kan høre her, er suset fra furutrærne som omkranser kirkegården. De få levende menneskene som befinner seg her, snakker stille sammen, og lager minimalt med støy. De har kommet for å besøke sitt sted. De har noen her som var umistelige for dem, men som de har mistet. De er et sted på veien mellom den fullstendige vantro sorgen og den stille forsoningen med døden og tapet. Og de steller graven. De planter og luker, de rydder stein og måker snø, når det trengs. De tenner lys på allehelgen og julaften, på fødselsdag og bryllupsdag. De har ikke glemt. Deres kjærlighet bar livet de hadde sammen, og kjærligheten er fortsatt ikke død. Men den hadde ikke makt til å trosse døden. På den kirkegården er det mange steiner, små og store, men ingen ordentlig store, som det er på gamle kirkegårder som Trondenes. Denne kirkegården er nyere, og minnesmerkene og symbolene er mer beskjedne.

Litt bort på kirkegården, på et av de nyere feltene, står en ganske liten naturstein. Navnet på den som ligger der, er fint gravert inn. Datoen for fødselen er markert med ei stjerne, og dødsdagen med et kors, som for å

Trondenes kirke 4. april 2010

Preken av Hilde Fylling

si at den som ligger her levde i tro på den Jesus som ble født under stjerna i Betlehem, og som døde på et kors i Jerusalem. Så langt er det forutsigbart. Man blir født og man dør. Sånn er det med oss alle.

Men under navnet og datoene, står det gravert inn fem ord; fem ord som i trassig tro peker utover det forutsigbare og selvsagte, utover menneskets egen erfaring og innhentede kunnskap. Der står det fem ord som bærer troen på en kjærlighet som er sterkere enn døden: *“Hviler her til oppstandelsens morgen.”*

Jesus sin oppstandelse gjør disse fem ordene meningsbærende. For oppstandelsens morgen har skjedd. Og den vil skje igjen. La oss derfor reise oss og syngende vårt høytidsvers:

*Han er oppstanden, store bud!
Min Gud er en forsonet Gud,
min himmel er nå åpen!
Min Jesu seierrike død
fordømmelsenes piler brøt
og knuste mørkets våpen!
Å røst, min trøst!
Ved hans seier,
som jeg eier,
helved bever.
Han var død, men se, han lever!
(Norsk salmebok nr 177)*

Dette hellige evangeliet på 1.påskedag, står skrevet i evangeliet etter Johannes, i det 20. kapittel:

“Tidlig om morgenen den første dagen i uken, mens det ennå er mørkt, kommer Maria Magdalena til graven. Da ser hun at steinen foran graven er tatt bort. Hun løper av sted og kommer til Simon Peter og den andre disippelen, han som Jesus hadde kjær, og hun sier: «De har tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham.» Da dro Peter og den andre disippelen ut og kom til graven. De løp sammen, men den andre disippelen løp forttere enn Peter og kom først. Han bøyde seg fram og så linklærne ligge der, men gikk ikke inn i graven. Simon Peter kom nå etter, og han gikk inn. Han så linklærne som lå der, og tørkleet som Jesus hadde hatt over hodet. Det lå ikke sammen med linklærne, men sammenrullet på et sted for seg selv. Da gikk den andre disippelen også inn, han som var kommet først til graven. Han så og trodde. Fram til da hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han måtte stå opp fra de døde. Disiplene gikk så hjem.”

Jeg har vært opptatt av farger denne påsken. De spede tegnene på vår her i Harstad, har brakt vårens farger fram i meg. Det er ikke slik at jeg nå kan se vårens farger ute. Det kan jeg ikke. Det er fortsatt alt for mye snø i hagen. Men for mitt indre blikk kan jeg se vårens farger. For jeg vet nemlig hva som ligger under snøen, akkurat der veien går over i plen ved huset: Der ligger krokusløker, i store mengder. Noen ble satt ned i fjor, og noen for to år siden, og for mitt indre blikk ser jeg allerede fargene: Grønt, lilla, nesten rødt og nesten blått, gult og hvitt. Foreløpig ser jeg dem bare med mitt indre blikk, men så snart snøen går, skal jeg se dem på ordentlig, og hele fargesymfonien skal møte meg hver gang jeg kommer hjem og vinke til meg hver gang jeg går.

Gjennom påskens fortellinger har vi også beveget oss i det samme fargespekteret, grønt, rødt, lilla, svart, gult og hvitt. Vi har kunnet følge Jesus og disiplene helt fra de ble møtt og hyllet ved innkomsten til Jerusalem på palmesøndag, og de grønne palmegrenene ble ofret for at han skulle gå på dem. Nå heter det rød løper, men den gangen var det grønne grener, skåret av palmene og ofret for å hylle ham. Av det har vi tradisjonen med avskårne blomster på alteret i kirkene, blomster som gir alt for å hylle ham. Den grønne fargen palmesøndag representerte menneskenes tro på vekst og forandring. Jesus fra Nasaret var deres håp. Hans kraftfulle gjerninger skulle skape noe nytt.

Skjærtorsdag var det den røde fargen som dominerte: Den røde for den kjærligheten som Guds sønn viste da han vasket sine disiplers føtter og delte nattverden med dem. Dette er mitt legeme, dette er mitt blod, sa han, og det fortalte dem at det var ingenting han ikke ville gjøre for dem. Han representerte kjærlighet som var sterkere enn døden. Men den røde fargen er kanskje også redselens farge, der kvelden gikk mot natt og han ble tatt til fange. I den blå timen ble han dømt til døden, og så senket det sorte mørket seg over det hele. *“Det falt et mørke over hele jorden, for solen ble formørket,”* står det i fortellingen om hans død, og jeg tenker at der, akkurat der ser vi et glimt av hans makt. En gang sa han: *“Det bli lys!”* og skapte lysets kraft og vennlighet og livgivende evner over jorden. Men da kjærligheten ble korsfestet, falt mørket igjen over det hele.

Påskedagens farge er hvit og gul: Det hvite er lyset som skinte inn i grava og reiste han opp, for en engel i skinnende hvite klær som satte seg på steinen, og det gule er for egg

og kyllinger som symboliserer det fruktbare livet: Der hvor livet reiser seg fra døden og seirer på nytt.

Påskens fortellinger gir farger nok for et helt liv: For alle våre liv har også sin fargesymfoni: Som Jesus har også vi våre grønne dager. Det er de gode dagene da vi blir tatt imot og sett og hørt, vist respekt og lyttet til. Det er de gode dagene, de vi helst vil ha mange av, de vi helst vil ta fram minnene fra. De grønne dagene er dager med optimisme og vekst, med andres tro på oss og vår egen tro på framtida og det nye som kan skje. De grønne dagene er håpets dager.

Så har vi alle de røde dagene. De røde dagene er dager med nærhet og lidenskap. De røde dagene er dager med engasjement, med fellesskap, med gode følelser. De røde dagene er kjærlighetens dager.

Men også våre liv har sine lilla og mørke farger. Det er de vanskelige dagene med motgang og lidelse, sykdom, uro, angst og fortvilelse. Det er de dagene man ikke aner sin arme råd. For mange kommer det dager da mørket legger seg over oss, og den lilla fargen går over i sort. Det kan være dager hvor sorg over å miste, svekker fargene sånn at alt blir mørkt.

Så har også våre liv sine hvite og gule farger: Når et nytt liv kommer til, når mitt blikk møter barnet som har himmelen med seg, når kjærlighet seirer, når man kjenner freden senke seg etter uro. Det kan være når man kjenner seg forsonet med det som har vært og når optimismen preger hverdagen og tankene på framtida. De hvite dagene er håpets dager.

Våre liv har det hele og beveger seg gjennom hele fargeskalaen. Akkurat som Jesus - og sammen med han - går vi veien, legger den ene erfaringen oppå den andre, bærer med oss det vi har hatt og det vi har mistet.

Og nå er vi her. Og her har vi blitt møtt av fortellingen om oppstandelsen: Om de som fant den tomme grava og som trodde. Senere fikk de møte han, og øyenvitnebeskrivelsene blir mer detaljerte, med flere opplevelser og flere erfaringer av at han var stått opp, han levde, han snakket med dem, han møtte dem, de så han. Han var der.

Fortellingen om oppstandelsen er provoserende og grensesprengende. Den er provoserende for enhver av oss som har gjort erfaringer med døden, med tilintetgjørelsen, med tapet av liv og helse hos våre nærmeste. Og samtidig er den grensesprengende: Fordi den bærer håpet og løftet om vår egen oppstandelse, om vårt livs evighetsverdi.

Vitneobservasjonene av den oppstandne Jesus forandrer ikke våre livs premisser. Vi lever fortsatt i dødens verden. Vi må fortsatt gi slipp på hverandre i døden. Men de forteller om en utgang fra døden. "Hos Herren vår Gud er det utgang fra døden", sier jeg i begravelserne på kirkegården.

For noen år siden var det en TV-programserie som het: "Siste ord er ikke sagt." Det er påskedagens evangelium: Siste ord er ikke sagt. Disiplene trodde siste ord var sagt. Jesus sa: Det er fullbrakt, og med det skulle alt være sagt. Maria trodde hennes sønn hadde sagt sitt siste ord. Men siste ord var ikke sagt. Siste ord er fortsatt ikke sagt.

Kristi oppstandelse gir livet evighetsverdi.
Kristi oppstandelse gir kraft og mot til å
kjempe for livet i alle dets farger og mennes-
kets verdi i alle situasjoner, for mennesker
av alle raser, uavhengig av kjønn, legning
og tro.

Kristi oppstandelse gir næring til troen
på en utgang fra døden, hvor fødsels- og
dødsdagen vår ledsages av en stjerne og et
kors, ”til oppstandelsens morgen”.

*Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige
Ånd, som var, er og blir én sann Gud, fra
evighet og til evighet. Amen.*

SKOLEGUDSTJENESTE

i forbindelse med påske

Skolegudstjenesten forberedes i samarbeid med elever og lærere. Gudstjenesten starter med at elever på 2. trinn går inn i proseksjon. De har med seg palmeblader og vi synger "Hurra, nå kommer kongen, på et esel rider han. Vi vil juble Hosianna og hylle han med sang." Når vi kommer til tekstlesingen, leser elever på 4. trinn om det som hendte skjærtorsdag og langfredag. I preken vektlegges så påskedag og oppstandelsen. Elevene på 4. trinn dramatiserer (Teksten i kursiv er deres replikker).

★ ★ ★

(Maria Magdalena og den andre Maria kommer gående)

- De har tatt fra oss Jesus! Alle var glade og ropte Hosianna sist søndag.
- Hvorfor skjedde dette? Stakkars Jesus.
- Forstod du hva han ble dømt for?
- Nei.

Maria Magdalena og Maria snakker om alt som har skjedd de siste dagene. Nå er det tidlig søndag morgen, den første dagen i uka, de er på vei til graven der Jesus ble lagt. De setter seg ned litt, må hvile seg litt. De snakker om hvordan det var da Jesus red inn i Jerusalem og alle som var så glade og

Båtsfjord kirke
tirsdag 23. mars 2010

Preken av Anne Kirsti Kjenne

ropte "Hosianna". De la både palmeblader og klær på bakken. Derfor kalte de dagen for palmesøndag. Men etter det, så hendte det mye trist. Jesus ble tatt til fange. Han fikk spørsmål om han var konge – jødernes konge?

Var han ikke det? De som arresterte ham fant ut at han hadde sagt og gjort noe de ikke likte. Det var ikke lov for Jesus å si at han var Guds Sønn, selv om det var sant. De straffet ham og hang han på et kors. På korset skrev de INRI – "Dette er Jesus, jødernes konge". Det var vanskelig å forstå hva Jesus ble dømt for.

Maria Magdalena og Maria er helt sikre på at Jesus er Guds Sønn og at han vil det beste for alle. Han likte ikke at noen tok fra de fattige eller at de rike bare tenkte på seg sjøl. Det var så flott å høre på når han fortalte. Han lærte dem så mye bra. Men nå er han død, han som er Gud sin sønn.

Jesus hadde prøvd å fortelle dem at dette kom til å skje. Men det var vanskelig å forstå. Han hadde lært dem om vennskap, om å bry seg om hverandre og om det å tilgi. Maria Magdalena og Maria husker ikke at Jesus sa at han skulle dø og bli levende. For det har de ikke opplevd før. Så det går liksom ikke an.

Så fortsetter de å snakke om den store steinen som er foran graven. For den graven de har lagt Jesus i, er som en liten hule i fjellet. Foran åpningen har de plassert en stor stein. Denne graven er så stor at det skal gå an å gå inn i den. De vil gjerne se Jesus der han ligger.

- Hvordan skal vi få bort den store steinen som er foran graven?

- Steinen er helt sikkert veldig tung og det er jo vakter foran graven.

De snakker også om de som holder vakt foran graven. Alle forsto at Jesus hadde vært en helt spesiell person, for det var ikke vanlig at det var vakter foran en grav. Og her har de til og med plassert 4 vakter.

Plutselig skjer det noe helt uventet og litt rart, jorda de går på rister, akkurat som det kom et kraftig jordskjelv, og en engel kom ned fra himmelen, gikk fram og rullet steinen til side og satte seg på den. Vaktene skalv av redsel da de så ham, og de ble liggende helt stille. Engelen var flott å se til, og drakten var hvit som sne. Men engelen sa til kvinnene:

- Frykt ikke! Ikke vær redde.

Og engelen fortsatte å fortelle om det som hadde skjedd og at han visste at de så etter Jesus, han som ble korsfestet.

- Jesus er ikke her. Han er stått opp! Han lever!

Akkurat slik som han sa. Engelen tok med kvinnene inn i graven og de så at den var helt tom.

- Gå og fortell vennene til Jesus at han har stått opp og lever.

Skynd dere av sted og fortell dem om at Jesus er stått opp fra de døde, og han går i forveien for dere til Galilea; der skal dere få se ham.

Kvinnene så på hverandre. De skyndte seg bort fra graven, og løp av sted. De var så glade. De løp for å fortelle om det som hadde skjedd til disiplene og alle vennene til Jesus. Jesus var ikke død lenger. Da kom plutselig Jesus mot dem og sa:

- Vær hilset!

De gikk fram og knelte ned foran ham og tilba ham. Jesus sa til dem:

- Frykt ikke! Gå og si til vennene mine at de skal dra til Galilea. Der skal de møte meg.

Maria Magdalena og Maria løp av sted. Det tok ikke lang tid før de møtte noen av vennene:

- Vi har møtt Jesus! Han har stått opp, han lever!

- Jesus er ikke lenger i graven. Bli med til Galilea, der skal vi møte ham.

Disiplene så på hverandre og sa:

- Kom, så skynder vi oss av gårde.

Ja, Jesus lever. Maria Magdalena og Maria er ikke i tvil. Og det var de som møtte Jesus først. Plutselig bare var han der, akkurat som engelen hadde sagt. De måtte bare fortelle det til alle de møtte. Det var godt å være sammen med ham igjen. Han – annerledes enn alle andre. Alt ble så mye lettere. Nå kunne de snakke med ham igjen, få snakke om det de lurte på, om alt som kan være vanskelig og alt de ikke helt får til. Og de snakker også om alt det fine de opplever. For Jesus lever og er her sammen med oss.

2. SØNDAG ETTER PÅSKE

(Joh 21:15-19)

Dette kapellet eies og drives av forsvaret sammen med lokal menighet, og det holdes gudstjeneste der hver søndag gjennom høst, vinter og vår. Kapellet betjenes av feltprestene som har base på Bardufoss, og prosten i Indre Troms prosti.

★★★

Det er et vågestykke å spørre: ”Elsker du meg?” Fordi det er alltid en viss sjanse for at når du spør, får du nei. Og du får kjenne hvor forferdelig det svir å bli avvist. Når vi elsker noen, enten det er venn, et familiemedlem eller kjærestereelasjon, er det ingenting, absolutt ingenting vi heller vil, enn å få vår kjærlighet gjengjeldt. Vi vil at den vi elsker skal elske oss også, logisk nok. Når Jesus her spør Peter, så spør han den vennen som nylig har sviktet ham og hele tre ganger benektet at han kjente ham. Det var på langfredag. Målt på en menneskelig skala, er det et vågestykke å konfrontere en kjærlighet som har vist seg så ustabil. Jeg ville tenkt at svaret fra en som nettopp har sviktet deg sannsynligvis kom til å bli nei. “Nei, Jesus, jeg elsker deg ikke, det har

Heggelia kapell
18. april 2010
Kveldsgudstjeneste

Preken av Anne Berit Mathisen

jeg jo vist da jeg sviktet deg. Det koster for mye å elske deg, jeg klarer det ikke. Du forårsaker for mye trøbbel og utrygghet. Livet mitt er mye enklere og greiere uten deg.” Og hvem ville lastet Peter om han svarte sånn, tatt den siste tidens hendelser i betraktning? I Jerusalem ved påsketider i år 33 er det å elske Jesus meget

krevende. Peter kan regne med å bli svært upopulær blant mange maktpersoner hvis han vil fortsette å være venn med Jesus. Ja, det kan faktisk være livsfarlig for han å opprettholde dette vennskapet.

Jeg tenker at Jesus er tøff som spør. Men så er det kanskje enklere for Jesus å konfrontere kjærligheten, enn det er for oss andre. Han kjenner hjertene, og vet hva som rører seg i Peter. Jeg tror ikke han er i tvil om at Peters følelser for ham er sterke og at han gjerne vil elske Jesus. Peter har tross alt aldri hatt en bedre venn enn Jesus. Men så var det viljen og motet da. Det kreves jo ikke bare følelser for å klare å elske et menneske. Man må ville det og tørre det også. Og det er den siden av kjærligheten som er Peters svake

punkt. Vil han velge annerledes denne gangen, enn han gjorde sist, da han sviktet? Heldigvis gjør han det. Et valg som må ha gjort Jesus så glad at hjertet hans hoppet. Han får sin kjærlighet gjengjeldt.

Peters valg denne dagen kan vi fremdeles glede oss over. Han takker ja til både Jesus og til tjenesten, og grunnlaget for vår kirke er dermed lagt. Kanskje er dette det største misjonsøyeblikket i historien? På grunn av at Peter og de andre disiplene takket ja til noe så krevende som å elske Jesus i Jerusalem i år 33, så har troen og nåden i sin tur nådd meg og deg.

Hvordan klarte egentlig Peter å si ja til noe så krevende som dette? Å fortsatt elske og følge en mann som det var så farlig å følge. Peter sitt svar kommer som resultat av at han først har *blitt elsket*. Det er et gjensvar på kjærligheten han selv har fått. Jesu liv og gjerning frem til dette har på alle måter vist at han elsker sine disipler. Han har kalt dem, sørget for dem, vært trofast hos dem, vasket deres føtter, kalt dem sine venner, gitt dem utallige muntlige erklæringer på sin kjærlighet, og til sist: gitt livet sitt for dem.

Det begynner å demre for disiplene, at de faktisk er elsket ubetinget av Jesus. Kjærligheten er i ferd med å sette seg fast i hjertene deres. Selv om ting har gått galt for Peter, som ikke klarte å være en lojal venn, så blir heller ikke han avvist av Jesus etterpå. Jesus elsker sine venner, disiplene, på en måte som ikke opphører. Jesus dumper ham ikke, men denne dagen ber han om fornyet kjærlighet. Den absolutte kjernen i dagens tekst er spørsmålet: *Elsker du meg?* og svaret: *Ja*. Ut fra dette spørsmålet og svaret springer det påfølgende oppdraget. Og det er et stort oppdrag. Jesus ber han faktisk om å fylle sine egne sko. Vær hyrde

for sauene. Fø mine lam. Det betyr: pass på mine venner, led dem og gi dem det de trenger. Dette er det Jesus har sagt om seg selv tidligere. Å være hyrde er en Jesus-jobb, og det er intet mindre enn en Jesus-jobb Peter blir satt til å gjøre.

Svaret fra Peter er uten forbehold. Ikke noe: "ja, men..." men et entydig JA som han gjentar tre ganger. Han kunne godt svart: "ja, jeg vil gjerne, men... jeg vet ikke om jeg får det til, jeg er jo så svikefull og feig." Hvis hans kjærlighet til Jesus hadde vært svakere, eller hvis han hadde vært i tvil om Jesu ubetingede kjærlighet til ham, ville kanskje: "ja, men..." vært svaret.

I dag er også budskapet til oss et oppdrag. Jesus spør oss: *Elsker du meg?* Det kan vi kun gjøre dersom vi opplever og vet at han elsker oss. Kanskje skal det første spørsmålet stilles aller først: *Har du fått med deg at du er elsket ubetinget av Jesus?* Vet du at hans hjerte lengter etter deg? Har du skjønt at han ikke vil noe annet enn å være sammen med deg og gi deg alt godt? Det er dette det begynner med. Vi elsker fordi han elsket oss først. Peter svarte ja fordi Jesus elsket ham først. Jesus har satt Peters hjerte i brann, som man sier på bedehuset. Peter er superbegeistret og helt overstadig fanatisk glad i Jesus. Hans hjerte er fylt med kjærlighet og nåde, og på den måten har Jesus utrustet Peter til tjeneste. Så spør han.

Gud kaller ikke mennesker som på forhånd er kvalifiserte til tjeneste. Med det menes at det er ikke sånn at du må være en førsteklasses kristen først, og så blir Jesus interessert i deg, og kaller deg til å tjene Gud og medmennesker. Han kaller mennesker som er villige, og så utrufter han dem. I utgangspunktet har vi alle egenskaper som kan komme godt med. Men bare egenskapene

våre alene nytter ikke. Vi må takke ja til å bruke dem for Gud. Og grunnen til at vi eventuelt er villige, det er at vi har fått kjærlighet fra Gud først. Vi vil spre godhet og kjærlighet til andre, dersom noen har plantet godhet og kjærlighet i hjertene våre først. Og det er det alltid Gud som gjør. Han bruker ofte andre mennesker til det, men kjærligheten kommer alltid fra Gud.

Peter er ikke først og fremst skikket til tjeneste for Gud på grunn av at han er en solid og stødig type, tålmodig, moden og klok. Han er heller ikke skikket på grunn av hans fremragende egenskaper som taler, helbreder eller karismatisk leder. Han har definitivt visse menneskelige kvaliteter, som etter hvert tas i bruk. Men han er primært skikket fordi han svarer ja på spørsmålet: Elsker du meg? Peter er villig til tjeneste og skikket til tjeneste fordi han elsker Jesus.

Spørsmålet: "elsker du Jesus?", det er ikke et veldig trendy spørsmål. Det høres direkte klissete ut for mange, og kanskje litt fjernt. Til og med vi som går mye i kirken og som jobber her, er ikke vant til å bli konfrontert med det spørsmålet. Det er kanskje for lite akademisk eller altfor feminint å snakke sånn. Det er enklere å spørre folk om de tror på Gud. Det er liksom litt mer et spørsmål om hva slags tanker du har i hodet, og der kan man jo ha så mangt. Det å ha en tro, det er ganske stuerent i de fleste sammenhenger. Man blir ikke sett rart på når man forteller at man har en tro. Og så er det så greit at begrepet tro kan ha veldig forskjellig innhold, så man bestemmer litt selv hvilke deler av kristentroen man vil tilslutte seg til. Men hvis du sier at du elsker Jesus, da høres du

litt ut som en fanatiker. Litt sånn fanatisk happy-clappy-kristen som tar fullstendig av og ikke har bakkekontakt.

Men det er jo en grunn til at Jesus spør Peter om nettopp dette: Elsker du meg? Det er den relasjonen Jesus vil ha til alle sine venner. Det skal være en kjærlighetsrelasjon, et vennskap som berører hjertene våre og gjør oss glade. Og da må han som får oppdraget med å spre budskapet om Jesus, også være en som elsker Jesus. En som kan vitne troverdig om ubetinget kjærlighet og uendelig nåde, fordi han selv har opplevd den. Når mennesker forstår og opplever at Jesus elsker dem over alt på jord, det er da sprengkraften oppstår, som gjør at folk får livene sine forandret.

Å elske Jesus er mye kraftigere saker enn å ha en intellektuell tro. Da utfordres vi til å involvere hele oss, ikke bare hodet. Å elske Jesus impliserer hengivenhet. Det er en større tro enn den rent intellektuelle, for det betyr at troen har tatt plass i hjertet også, ikke bare i hodet. Det betyr at troen beveger til handling. Og det er utgangspunktet for misjon. Det betyr at den beveger til ektefølt omsorg. At den kjærligheten som strømmer inn i livene våre, også strømmer ut fra oss og over på våre omgivelser. Å tro på Jesus, i betydningen intellektuell tro, forandrer ikke nødvendigvis noe. Men å elske Jesus, det forandrer verden. Først og fremst forandrer det oss, når vi takker ja til kjærligheten fra han. Kort fortalt: Vi *får* det bedre, og deretter *blir* vi bedre. Helt uten at vi har fortjent det eller jobbet for det. Jesus begynner å utruste hjertene våre med kjærlighet, og da kan store ting skje.

2. SØNDAG ETTER PÅSKE

(Joh 10:11-16)

Prekenen har vært holdt både i domkirken i Göteborg på samisk gudstjeneste der (2007) og på kalvermerkingsgudstjeneste i Dividalen. Ideen fikk jeg når jeg skulle skrive en gravtale til en gammel reindriftssame.

★ ★ ★

Jesus säger att han är den goda herden. Bilden av Gud som en herde är en mycket gammal bild i Bibeln. Och han använder bilden av en fårherda. Dom har ju inte renar i Palestinien!

Gud är som den goda renskötaren som skidrar eller åker skoter runt sin flock. Så ofta som det behövs är den goda renskötaren där för att ha koll på om flocken är samlade, om dom mår bra. Gud är som den goda renskötaren som känner naturen och vädret och vet hur han skall bete sig för at flocken skal få vad den behöver av mat och skydd mot väder och odjur. Gud är den goda renskötaren som ser alla sina renar, känner var och en. Gud ser var och än av oss och säger: "Titta, där er min härk, den mörka!" Eller: "Nu ser jag den lilla kalven som nästan dog i

**Göteborg domkirke
2007**

Preken av Kim Astrup

somras! Oj vad vackert den springer!" Med renskötarens kärliga och lyckliga ögon tittar Gud på oss var och en, vad som än händer os och vem vi än är.

Jesus Kristus är den uppståndne. Hans ljus ger oss tro på kärleken. Uppståndelsen är segern över våra synder

och vår förtvivlan. I detta ljus kann vi tro på livet, ha förtroende för Gud och varandra. Min konfirmationspräst sa: Uppståndelsen är som en dypvattensbomb, en bomb som sprängs djupt i havet. Det tar tid innan dens verkan kommer till ytan. Han menate att vi ännu inte har fattat uppståndelsens betydelse. När vi tänker på så sätt ser vi historien i et annat ljus. Kyrken har förtryckt kvinnor, kulturer och människor som tänkte annorlunda. Kyrkan har förtryckt samerna. Det ger hopp att tänka på att nu är det en ny tid, nu skinner uppståndelsens ljus klarare än förut. Nu kan vi hitte bättre vägar.

Tidligare tiders misjonärer använde sig av sin tids undervisningsmetoder. Dagens misjon är annorlunda. Det är som ett samtal, en dialog. Uppståndelseljustet är klarare, varmare, kärleksfullare.

Vi kunde försöka tänka över hur det skulle kunna vara om misjonen kom till Sápmi i dag. Det skulle kunna ha varit en varsom, lyssnande, undersökande dialog. En kärleksfull önskan om att förstå varann och känna efter på frågor om vad som är heligt och betydelsefullt för vårt liv tillsammans och inför Gud och naturen.

At dom skulle lyssna till varanns berättelser om religionens betydelse och söka hitta gemensamma drag med sin egen tro och andliga praxis. Den som känner

den uppståndne i ödmjukhet och kärlek berättar om hur Kristus lärt dem kärlekens och förlåtelsens dyrbara gåvor.

Det kan vara svårt att tro på att Jesus Kristus har en så oerhört stor kärlek för oss. Det er svårt att forstå att oppstandelsens ljus er så rikt, så djupt och att alla människors smärta og glæde er kjent av Gud. Men det er han som säger: Jag är den goda herden. Jag är den goda renskötaren.

KONFIRMASJON

(Esek 36:26-28)

Evangelieteksten for dagen var ikke egnet, derfor valgte jeg å preke over Esekiel 36,26-28, kjøtt-hjerte og steinhjerte. Evangelieteksten jeg brukte den dagen var Joh 15,10-13: Elsk hverandre. Dette er en kort preken direkte knytta til konfirmanter dette året.

★ ★ ★

Dere skal få et nytt hjerte. Steinhjertet skal tas ut av kroppen og dere skal få et kjøtt-hjerte istedenfor. Dette sa profeten Esekiel til Hebreerfolket. Jeg kan tenke meg at folk måtte bli ganske provoserte.

“Står han virkelig der og sier at vi har steinhjarter!” Ja, han gjorde det. Men profetens ord stoppet ikke der, han fortsatte “Gud skal gi dere et nytt hjerte, et kjøtt-hjerte.”

Jeg har med meg et steinhjerte og et kjøtt-hjerte i dag (viser fram to hjarter ett i rødt og ett i steinfarge) Hva er egentlig forskjellen på et hjerte laget av stein og et laget av kjøtt? (venter på svar fra menighet)

Jo, det ene er dødt. Det andre er levende. Altså: Det profeten Esekiel sa var at Gud ville gjøre sitt folk levende, ikke la det være dødt.

Tromsø domkirke
9. mai 2009
Konfirmasjonssøndag

Preken av
Ann Christin Elvemo

Det var egentlig slik at Hebreerne, det utvalgte folket til Gud, bodde i landet som de hadde fått hos Gud. Så plutselig ble de angrepet av Babylonere og kong Nebukadnesar. Mange ledere ble tatt til fange, deriblant Esekiel, og ført til Babylon. Hebreerne i fangenskap hadde blitt skikkelig trampet på. Nedverdiggende må det ha vært. Hva skjer med

mennesker som har blitt ordentlig trampet på? Hva skjer med de fleste mennesker som har blitt såret og fratatt det som var deres?

Jo, ofte blir de ikke bare trist og fortvilt, men etter hvert blir de fylt av hat, hat mot den som kom og ødela livet deres. Det var akkurat det som hadde skjedd med Hebreerne. De var blitt eitrende sinte og fulle av hat.

Det var da Esekiel ble sendt for å si: “Gud skal gi dere et nytt hjerte. Han skal ta steinhjertet ut av kroppene deres og gi dere et nytt hjerte av kjøtt, et som er levende.”

Bare et hjerte som er levende, kan forandre seg, kan jobbe seg gjennom sorg, sinne, hat, og bli til noe nytt. Et hjerte som er laget

av stein er dødt og kan aldri bli noe annet. Dersom et hjerte er laget av hat, da forblir hatet i steinen for alltid.

De aller fleste mennesker har i perioder hjertet helt eller delvis laget av stein. Livet er slik. Vi blir såret og skuffet, føler oss trampet på. Da er neste steg ofte sinne og hat. Vi har jo rett til å reagere om urett begås! Men, om en samler dette sinnet og hatet inni seg, inne i hjertet, da blir hjertet etter hvert steinhardt.

I konfirmanntida har vi jobbet med de 10 bud. Men, hva er det største budet? (vent på svar) *“Du skal elske Herren din Gud av hele din... og din neste som deg selv.”*

Det er kjærligheten som gjør at budene ikke bare blir pekefingre, men gode leveregler. For eksempel budet “Du skal ikke lyve.” Gjelder dette alltid? Nei, dersom din løgn kan redde menneskeliv, slik vi kjenner flere tilfeller fra for eksempel 2. Verdenskrig, må en la kjærlighetsbudet være det sterkeste. Når en holder kjærlighetsbudet opp og tolker de andre budene i lys av dette, da blir det vanskeligere å vite hva som er riktig, men resultatet blir ofte bedre.

For et par uker siden hadde vi en avslutning på konfirmanntida hjemme hos meg. Vi avsluttet kvelden med at alle skulle si noe

fint om den som sto ved siden av. Det var vanskelig og det ble mye fnising og tulling, men jeg tror likevel vi trenger slike øvelser i livet. Å si noe godt om hverandre. Det gjør noe med oss. Det er med på å holde våre hjerter på kjøttstida heller enn å bli forsteinet.

Kjære konfirmanter. Jeg er glad for at jeg har fått være deres konfirmantlærer dette året. Jeg håper at dere ikke bare har lært budene. Det vet jeg dere kan, men at dere også har lært å reflektere over livet gjennom kjærlighetens øyne.

Det viktigste av alt når dere kjenner at dere har blitt såret og sint, og at hjertet ditt har blitt til stein i møte med en person, er at dere skal vite at Gud fortsatt i dag jobber med å gjøre steinhjerter om til kjøttthjerter. Gud vet at det er bare kjøttthjerter som kan forandre seg, som kan gjøre godt, som kan skape bygge bro og skape fred. Det er bare kjøttthjerter som kan elske.

Det er viktigere enn noe bud, for uten kjærlighet blir alle sine hjerter etter hvert til stein.

Det er ikke uten grunn at Jesus sa som en av sine siste formaninger: *“Dere skal elske hverandre som jeg har elsket dere.”*

KONFIRMASJON

(Fork 4:9-ff & Ordsp 27:19)

“Ka du e te me?” spurte den lille jenta. Æ skjønnte ikkje spørsmålet heilt. “Du e ikkje i vårres familie e du?” Nei, det stemme æ e ikkje det. “Men, du bruka jo å besøk oss?” Ja, æ e venninne med mora di, derfor bruke æ det. “Men, ka du bli te me da?” Nu skjønna æ spørsmålet, æ e ikkje tante eller søster eller niese, men en venn. “Hvis du vil, så kan æ være din venn?” svare æ. Det lille fjeset lyse opp. ”Ja!” Æ har fått en ny venn, ho e fem år og æ e over 40. Alder e ingen hindring for et vennskap! I motsetning tel slektskap e vennskap nåkka vi kan velge. Når ganga kan søsken, ektefelle eller andre i familien være våre nære venna, men venna kan og være menneska vi møte på ulike måta heile livet gjennom.

På den siste konfirmantsamlinga snakka vi om vennskap. Ka e det som e viktig for et godt vennskap spurte vi konfirmantan. Alle fikk skrive tre stikkord på en lapp. Etterpå fylte vi tavla med stikkord: Felles interessa, hygge, tro, tillit, åpenhet, musikk, forståelse, rettferdighet; mange fine ord kom fram. Det va tre ord som skilte seg ut fra de andre, ved at de gikk igjen på mange lapper: Kjærlighet, ærlighet og tillit. Et godt vennskap bygge på disse grunnlegganes verdian.

Konfirmasjonssøndag

Preken av Heidi Strand Mathisen

“Mennesket er et sosialt vesen,” skreiv filosofen Aristoteles for 2300 år siden. Han skreiv ei etikk bok og i den har han et langt kapittel om ulike typa vennskap. Han skriv at alle har et dypt behov for å dele med venna og å oppleve gleda sammen med dem: Sport, festa og lange viktige samtala. Vi e avhengig av venna både på de gode og på de vanskelige dagen i livet. *“Hvilken glede har en mann av å være den rikeste i hele verden hvis han ikke har noen å dele sin rikdom med? - Mennesket har et dypt ønske om å leve i felleskap med sine venner”* sier Aristoteles (Leer-Salvesen 1999, s.215-217).

Det e fasineranes at en filosof som levde for så lenge sida kunne oppleve dettan på samme måte som oss. Venna e viktig. I ungdomstida e vennegjengen ekstra viktig. I en fase av livet, der vi skal vokse oss inn i de voksnes verden og gjøre oss meir uavhengig av foreldre, e det ekstra viktig å ha nån å støtte sæ tel. Når æ tenke telbake på ungdomstida tenke æ at æ hadde meir tid tel rådighet tel å bruke på venna. Det e ei investering å bruke tid på å bli venna med noen. Venna e viktig. I bibelen kan vi lese om vennskap:

“Det er bedre å være to enn en; de får god lønn for sitt strev, for om de faller, kan den ene hjelpe den andre opp. Men stakkars den som er alene! Når han faller har han ingen til å reise seg opp.” (Forkynneren 4,9 ff)

Har du en pc og en mobiltelefon? For ungdom i Norge i dag e det å ha ei internett linje, en pc og en mobil et “must”.

Det handla først og fremst om venna. Disse moderne kommunikasjonsmidlan gjør det mulig å holde kontakt med kverandre over store avstanda. Det e lett å få kontakt med menneska fra hele verden via internett. Nettmøte, chattegruppe og dataspill gir mange muligheter for å treffe nye menneska og å holde kontakt med dem vi kjenne. Denne formen for kommunikasjon gir mange muligheite, men og begrensninge. Det e lett å gi seg ut for å være en anna enn man e. Det kan være mykje spenning knytta tel et virkelig møte med noen man kun har møtt på nettet. E den vi møtte den han ga sæ ut for å være? Men nettet gir og en mulighet for å bli kjent på andre premissa. Vi har mulighet tel å skape et førstinttrykk uten de påvirkningen vi ellers får. Klesstil, hårsveis og andre ytre signala vi sende ut, bli usynlig, hvis vi velge det slik. Nån ganga kan slike ytre ting hindre oss i å se det som e bak fasaden. En virkelig venn må kjenne oss på en måte som gjør at han ser gjennom sånne ytre ting, anerkjennelse og kjærlighet bli ingenting verd hvis det bygge på et ytre bilde. Ei lita fortelling for å illustrere dette:

Den rike unge mannen som forelsket seg i fattigjenta: Det va en gang en meget rik ung mann som på en av sine reiser ble forelsket i ei fattig jente. Han så henne på torget i byen han besøkte. Hun bar på tunge kurver, hun

snakket vennlig til menneskene, han fikk ikke øynene fra henne. Han ville løpe bort å snakke med henne; han så ned over de vakre klærne sine, han så på reisefølget sitt, nei, dette ville aldri gå! Hvilken ung fattig jente kunne si nei til en rik foretningsmann på reise? Han ville aldri få vite om det var han eller rikdommen hans hun ville ha. Han dro videre, men fikk henne ikke ut av tankene. Da han kom hjem hadde han planen klar. Han satte sin beste venn til å styre forretningen. I største hemmelighet tok han av seg sine fine klær, kledde seg i slitte, fillete klær og gav seg i vei tilbake til byen der jenta bodde. Han fant huset hun bodde i og banket på døra. Unnskyld at jeg forstyrrer, sa han. Jeg er på jakt etter tak over hodet, jeg skal selvsagt arbeide for å betale mat og husrom. Jenta nølte; vi er fattigfolk og har ikke mye å by på, svarte hun. Foreldrene mine er alvorlig syke, så jeg må bruke mye tid på dem, men hvis du vil ta til takke og arbeide for deg; så vær så god. Hun åpnet døra og slapp fremmdkaren inn. Dagene ble til uker. Venenskapet mellom dem vokste og ble etter hvert til kjærlighet. En dag erklærte han at det var på tide han reiste, men han lovet å komme tilbake, de skulle snart sees igjen! Tida gikk. En dag banket det på døra, utenfor stod en flott bil med stram sjåfør, mannen som banket på døra var galant kledd og hun kjente ham ikke straks igjen. Men stemmen, det var noe kjent ved stemmen og da hun løftet blikket og så ham inn i øynene sa han navnet hennes. DU! Hun kastet seg i armene hans, glemt var bilen, sjåføren, og de ytre tingene som ikke stemte; det var hennes kjære! Han klemte henne hardt inntil seg. Nå visste han at hun elsket ham- og ikke rikdommen, makten og æren.

Kjærlighet og tillit var grunnlaget for kor-
dan ho reagerte. Hvis ho ikkje hadde hatt
tillit tel den unge mannen, ville ho kanskje
ha følt sæ lurt? Tenkt at han hadde ført ho
bak lyset. I et forhold prega av kjærlighet og
tillit får også ærligheta plass. Vi tåle å høre
sannheita fra dem som e glad i oss. Når vi
kjenne at det som bli sagt, bli sagt av omsorg
og kjærligheit tel oss, greie vi å ta innover
oss også de ubehagelige tingan.

*“Som ansiktet speiler seg i vannet, kjenner
mennesket seg igjen i en annen.” (Ordsp 27:19)*

Vi e kverandre sine speil. Vi bli den vi e i
møte med andre menneska. For å finne ut
kem vi e og ka vi lika, treng vi andre men-
neska si tilbakemelding; deres reaksjona og
respons gjer oss et speilbilde av kem vi e.
De nærmeste menneskan rundt oss gir oss
stadig et bilde av kem vi e. Ulike menneska
gir ulike bilda. Kanskje sei foreldran tel dæ
at du e lat, mens læreran sei at du e plikt-
oppfylles? I ulike rolla kommer ulike side
av personligheten vår fram. Derfor e det
viktig med fleire ulike menneska rundt oss
som speile ulike side av vårres personlighet.

Gud ønsker å være vår venn, hannes
problem ligner i grunnen på den rike unge
mannens, det er så mye som skiller oss fra
han. Derfor valgte han å komme til oss som
et fattig lite menneskebarn. Han delte våre
kår, kjente på kroppen hva det vil si å være
et menneske. Vennskapet med Jesus e et helt
spesielt vennskap. Fordi han e menneske
og Gud, han kjenne oss tvers gjennom, og
elske oss med en kjærlighet som overgår all
forstand. Det e et vennskap som e verd å
bruke tid på. Det speile oss som det unike
mennesket vi e, og gir oss styrke i livet. Jesus
sitt vennskap e preget av kjærlighet, ærlighet
og tillit. Gode vennskap e viktig!

LITTERATUR:

Leer-Salvesen, Paul (1999):
“Huspostill - Tekster for et nytt tusenår”
Verbum forlag, Oslo.

KRISTI HIMMELFART

(Apg 1:1-11)

Prekenen ble holdt i Elverhøy kirke i Tromsø Kristi himmelfartsdag 2010. Pga langhelg var det ikke så mange av menighetens faste gudstjenestedeltakere til stede. Tre dåpsbarn gjorde imidlertid at ca 80 mennesker deltok på gudstjenesten. Prekenen forsøker å ta høyde for at det denne dagen er en yngre og delvis litt uerfaren gudstjeneste-feirende menighet.

★ ★ ★

Det er ikke alle søndager eller helligdager i kirkeåret som har en egen formulering i trosbekjennelsen. Dagen i dag har det. Kristi himmelfart er så viktig, at da den nikenske trosbekjennelsen ble formulert i år 325 og senere den apostoliske, så måtte dette med Kristi himmelfart med. I trosbekjennelsen som vi sa i forbindelse med dåpen nettopp, sa vi: *“før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd.”* For dere som har døpt barna deres i dag, kan det kanskje være fint å tenke at barna på en spesiell måte er knyttet til akkurat denne dagen. Så for dåpsfamiliene spesielt, men også for oss andre, skal vi gå litt nærmere inn på hva Kristi himmelfartsdag betyr, denne litt merkelige dagen; hva er det som er så spesielt med den, og hva er meningen med det hele?

Elverhøy kirke
13. mai 2010

Preken av Kristin Stang Meløe

Apostelgjerningene, som vi leste fra nå nettopp, er fortsettelsen av Lukasevangeliet. Lukas har i evangeliet først fortalt om Jesus og hva han sa og gjorde helt til han ble tatt opp til himmelen. Og nå fortsetter Lukas i et

nytt skrift og forteller om det som skjedde fra himmelfarten og fremover. Han starter med å minne om hvordan omstendighetene rundt himmelfarten var. Han minner om at etter at Jesus var stått opp fra de døde, så var han sammen med disiplene og andre i førti dager, og snakket med dem. De spiste sammen og han gav dem et løfte om at de skulle få kraft fra Den hellige Ånd. Og så ble han tatt opp til himmelen, står det.

Jesus spiste med disiplene sine. Vi tenker vanligvis på at det siste måltidet Jesus hadde, var påskemåltidet da nattverden ble innstiftet, kvelden før han døde. Dette måltidet kalles jo gjerne ”det siste måltid”. Men Jesu siste måltid var ikke da, men etter at han var stått opp fra de døde og før han ble tatt opp til himmelen. At Jesus spiste, forteller oss at han ikke var en ånd eller noe sånt. Å spise er en veldig fysisk ting; det er en fysisk kropp som spiser. Jesus var fysisk stått opp fra de døde, ja, så fysisk at han spiste vanlig mat, som alle andre. Og det var denne kroppen som de så ble løftet opp til himmelen. Dette at Jesus – etter

oppstandelsen - var som et vanlig menneske som snakket og spiste, kan være vanskelig å forestille seg og vanskelig å tro. For datidens mennesker – og kanskje for oss også – hadde det kanskje vært enklere å si at det var en ånd som var sammen med disiplene etter oppstandelsen og at det var en ånd som ble tatt opp til himmelen. Dette med det fysiske og kroppslige kan liksom bli litt for mye av det gode. Men for evangelisten Lukas, som for Paulus siden og for andre vitner, så er dette viktig. For det handler om at Jesus var sant menneske. Fullt og helt. Det spenner en bue tilbake til julen og det at Gud ble menneske i Jesus, det som vi med et teologisk ord kaller for inkarnasjon; at Gud ble kropp. Menneske. Fysisk. I julen ser vi Guds kropp i en baby. Her i Elverhøy kirke ser vi dette framstilt på altertavlemaleriet. I påsken ser vi Guds kropp i den korsfestede og oppståtte Jesus. Og på Kristi himmelfart ser vi Guds kropp – slik Lukas forteller – i Jesus som tas opp til himmelen. Og der – i himmelen – er Jesus tilbake hos sin Gud, sin himmelske forelder.

Litt om dette med himmel: På en dag som denne, skulle jeg ønske at vi hadde to ord for himmel, slik det er på engelsk. På engelsk er himmel “sky” og “heaven”. “Sky” er himmelen over oss, den vi ser og som er en del av den skapte verden med stjerner og planeter. Det var i denne himmelen den russiske astronauten Gagarin på sin romferd kunne konstatere at det ikke fantes noen gud, for han så ingen der. Det andre ordet, “heaven”, er Guds sted. Ja, selv det å bruke ordet “sted”, blir feil, for det er ikke noe “sted” i vår vanlige betydning av ordet. “Heaven” er der Gud er. “Heaven” er gudsrikekraft og alle tider, “heaven” er gudsnærhet midt iblant oss og evigheters evighet. Så når vi i trosbekjennelsen sier at

Jesus “*før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd*” så betyr det at Jesus er der Gud er og er ett med ham.

Men etter Kristi himmelfartsdag, da Jesus ble tatt opp til himmelen: Er jorden blitt et gudsforlatt sted, da? Gud i sine himler, Jesus sammen med Gud: Har vi i dag, ved dåpen, bekjent troen på en Guds sønn som har forlatt oss, og en Gud som er opphøyd, fjern og langt borte?

Vi som lever såpass lenge etter at Apostelgjerningene ble skrevet, går lett glipp av en liten detalj som de som levde på Lukas’ tid nok merket seg og skjønnte betydningen av. Lukas forteller at “*Jesus ble løftet opp mens de så på, og en sky tok ham bort foran øynene deres.*” Lukas’ samtidige ville nok øyeblikkelig skjönt at skyen handler om Gud. Med en gang ville de ha husket at da israelsfolket vandret førti år i ørkenen, gikk Gud foran dem om dagen som en skystøtte og om natten som en ildstøtte som lyste for dem. Slik fant de veien. Og de ville husket på fortellingen om Moses på Sinai som møtte Gud – flere ganger – i en tett sky. I Det nye testamentet skriver flere evangelister om hvordan Gud kom i en lysende sky da Jesus var på fjellet med Peter, Jakob og Johannes, og Gud sa: “*dette er min Sønn, den elskede. Hør ham!*” Skyen som tok Jesus bort foran øynene på disiplene handler med andre ord om at Gud er nær. Det er gudsnærværet som blir synlig. Når Jesus blir borte foran øynene deres, tas han helt inn i gudsnærværet og blir ett med det. Og er fra da av ett med det. Derfor er det vi kan si at Jesus lever i dag - likesom Gud lever i dag. I sin fysiske kropp var Jesus på ett bestemt sted på jorda, til en bestemt tid. Nå, etter den første Kristi himmelfartsdag, er han – lik Gud – det

gudsnærværet som omgir oss, som bærer oss dag for dag, som er den gudsrrikekraften som skaper nytt liv, håp og kjærlighet. Det er dette gudsnærværet og gudsrrikekraften barna i dag er døpt til og som de i livet kan hente kraft og styrke fra. Og det er denne kraften vi alle nærer av, ved Den hellige Ånd. Derfor handler Kristi himmelfartsdag ikke om en fjern og fremmed Gud og om

Jesus Kristus som har forlatt oss. Tvert imot: Kristi himmelfartsdag er festen for Kristi nærvær, gjennom alle tider og for hver enkelt av oss.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd, som var, er og blir én sann Gud fra evighet til evighet. Amen.

KRISTI HIMMELFART

(Apg 1:1-11)

Tilstede ca 70 mennesker. To dåp. Det er en blanding av kirkeaktive og mennesker som ikke er så vant med kirkebesøk. Det er både barn, ungdom og voksne til stede.

★★★

I dag vil jeg si noe om krefter og kraft. Krefter og kraft.

Vi feirer Kristi himmelfartsdag. Dagen har fått noen litt mer uhøytidelige tilnavn også. I dag tidlig hørte jeg på Nitimen på radio. Der ble det snakket om ”himmelspretten” og programlederen nevnte at dette nesten ledet en til å tro at det handlet om et turnstevne.

Kristi himmelfartsdag er ingen turndag. Ingen dag for å skulle komme så høyt som mulig. Ingen romfartsdag heller. Dagen handler om at Jesus Kristus blir lukket inn i en annen dimensjon igjen.

Vi vet godt hvem som er forfatteren til Apostlenes gjerninger. Det er en lege. Navnet hans er Lukas. Og det er den samme legen Lukas som har skrevet Lukasevangeliet. Lukasevangeliet er fortellingen om Jesu liv her på jorden. Apostlenes gjerninger

Sandnessjøen
13. mai 2010

Preken av Olav Rune Ertzeid

er fortellingen om hvilke konsekvenser Jesu liv hadde for disiplene – det handler om disiplenes/apostlenes gjerninger.

Det er ikke alltid lett å finne rett balanse i livet sitt. Rett balanse mellom frihet og tvang,

rettigheter og plikter, nærhet og avstand, arbeid og hvile. Det er mange ting som skal balanseres i et liv.

Det er også mange kristne som strever med å finne en rett balanse mellom det å være himmelvendt og det å være jordnær. Klokkeren vår leste nettopp en tekst som handlet om Jesu avskjed med disiplene. I 40 dager etter oppstandelsen hadde Jesus vist seg for sine venner. Vært sammen med dem, trøstet dem, lært dem, vært med dem. Nå tok han dem opp på Oljeberget. Oljeberget har ikke fått navnet sitt pga olje, men fordi det vokser så mye Oliventrær der. Vel, der oppe på Oljeberget tar Jesus avskjed med disiplene sine. Han minner dem på alt de har vært med på de siste tre årene. Han minner dem igjen på at de ikke skal bli forlatt. De skal ikke bli overlatt til seg selv. ”Dere skal vente her i Jerusalem så skal dere få kraft”. De blir lovet kraft fra det høye. De blir ikke igjen alene. Det er trøsten og oppmuntringen de får.

Så forteller Lukas videre at en sky skjuler Jesus og at han så blir borte for dem. Disiplene blir stående og ser opp. Bokstavelig talt er de himmelvendte. De står og ser nesten slik jeg kan stå på flyplassen og se etter det flyet noen av mine reiser med. Jeg kan stå og se en stund etter at flyet ikke kan sees lenger. Det handler om avskjed og kjærlighet.

Disiplene blir stående og se mot himmelen. Da kommer to engler til syne for dem. Englene sier: Hvorfor står dere her og glø?” Ja, det var vel ikke akkurat disse ordene som ble brukt, men betydningen var nok den samme.

“Hvorfor står dere her og ser. Jesus har gitt dere et oppdrag. Og Han kommer igjen. Det kan dere være trygge på.”

De hadde fått et oppdrag, et kall. De skulle ut i verden, ut på jorden og fortelle mennesker med ord og handling at de er elsket av Gud. De skulle fortelle om Guds nåde. De skulle formidle at oppgjør og tilgivelse var mulig. De skulle på en måte fortsette å sette Jesu fotspor på den jorda de bodde på.

Den som har begge beina trygt plantet på jorda står helt stille. Det er ikke det vi er kalt til – å stå stille. Det å være jordnær handler om å være tilstede i det livet man selv lever. Det handler om å se sin avhengighet av jorden. Det handler om å være realistisk i møte med livet.

Disiplene skulle møte mennesker med nåde og de skulle møte mennesker med nådehilsen fra Gud. De skulle møte mennesker der de var. Ikke der de skulle ønske de var. Alle vi som sitter her i kirken i dag har del i det samme kallet. Formidle nåde og tilgivelse.

De utfordringer vi står overfor i dag og de spørsmål vi møter er ikke de samme som disiplene møtte. Tidene forandrer seg, og spørsmålene forandrer seg. De etiske utfordringene vi står overfor er ikke de samme som disiplene sto overfor. Disiplene trengte ikke å ta stilling til dagligdagse spørsmål som: Skal jeg kjøre bilen til butikken i dag eller skal jeg gå.

Som et apropos nevner jeg at på slutten av 1800 tallet ble flere av Norges forskere spurt om hva de mente ville være den største utfordringen for byen Oslo de neste 100 årene. Svarene var bl.a. at grunnet stor befolkningsøkning og større transportbehov ville det bli et kjempeproblem å fjerne all hestemøkk som da ville komme! Slik så man det fordi man ikke kunne se alt.

Vi har vår tid. Vi har våre utfordringer. Vi har fått det hellige kallet – å formidle oppreisning, tilgivelse og nåde.

I dag har to flotte gutter blitt døpt. De klarte ikke å gå opp til døpefonten engang. Men de ble båret opp og lagt i Guds nådige hender. De ble møtt med nåde og fikk troen. De fikk også del i det samme kallet som vi har fått. De skal også formidle Guds nåde videre.

Vi feirer nattverd sammen også i dag. Her oppe ved alteret kan vi knele og fysisk kjenne smaken av tilgivelse og nåde. Ikke som noe vi har fortjent, men som noe vi får. En måte vi blir møtt av Gud på. Vi får fornyet og styrket vår tro. Vi får kraft til å fortsette vårt kall.

Biskopen i Agder og Telemark sa for noen år siden i en preken på Kristi himmelfartsdag følgende: ”I vår tid med så mange krefter nedenfra, trenger vi mye kraft ovenfra”. I

vår tid er det mange krefter som vil fange oss. Vi trenger mye kraft fra Gud. Og Gud gir oss denne kraften.

Så ligger oppgavene der og venter på oss. Oppgaver som er mer enn oppgaver, det er våre medmennesker det handler om. Og husk dette: Uansett hvor godt eller mindre godt du løser oppgavene du møter, så er det

aldri det som avgjør om du er Guds barn eller ikke. Du er Guds barn, en kristen, på grunn av Guds nåde.

I vår tid med så mange krefter nedenfra, trenger vi mye kraft ovenfra.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var, er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Jeg løfter mine øyne opp mot fjellene: Hvor skal min hjelp komme fra?

17. MAI

(Sal 121)

“Min hjelp kommer fra Herren, han som skapte himmel og jord.”
(fra Sal 121)

For ca. en måned siden hadde jeg gleden av å få lov til å preke i en såkalt farget menighet i en fattig bydel i utkanten av Cape Town i Sør-Afrika. Jeg drog til Afrika for å lære om hvordan jeg som prest skulle bli bedre til å utvikle en norsk folkekirkemenighet, i en verden som utvikler seg i stadig større tempo. Og siden Sør-Afrika er et land som har vært igjennom store forandringer de siste 20 årene, var det interessant å reise dit for å finne ut av hvordan menigheter utvikler seg når de sosiale forholdene forandres.

I motsetning til Norge, som har en stolt og ukomplisert historie, bodde menneskene i denne menigheten i et land som har hatt nok å slite med gjennom historien. Den menigheten der jeg var gjest ble stiftet i 1976, etter at medlemmene på grunn av landets raseskillepolitikk, var blitt kastet ut av den bydelen de tidligere bodde i. Jeg lærte i løpet av dagene her at nasjonalisme, som er så viktig og positivt for oss nordmenn å markere på 17.mai, også har store negative baksider. De fargede i Sør-Afrika tilhører en såkalt blandingsrase. De har både afrikansk, europeisk og asiatisk blod i årene, og jeg

Borge kirke
17. mai 2010

Preken av Frode Wigum

møtte til og med en i menighetens eldsteråd som hadde norske forfedre. De skammet seg over sitt lands historiske omdømme, og mange av dem følte at de var uten kulturell identitet. Til og med det kommende VM i fotball var lite viktig for de fleste, da deres idrett var rugby.

Jeg fikk forespørsmål om å preke under deres søndagsgudstjeneste på en dags varsel, og jeg hadde ikke hjerte til å si nei. Men på grunn av tidspress bestemte jeg meg for å bruke et tema som jeg ofte bruker her i Lofoten, og som jeg så at vi og de hadde felles. Vi som bor her i Borge har Lofotveggen som uunngåelig blikkfang og identitetssymbol. De hadde en nesten like flott fjellkjede å løfte blikket mot helt sør i Afrika. Salme 121, med sitt fokus på å løfte blikket mot fjellene, ble derfor et naturlig utgangspunkt for meg da jeg ble bedt om å formidle et budskap til denne menigheten i Cape Town.

Det jeg hadde funnet ut, etter noen dager og en rekke møter med mennesker, var at likheten mellom deres liv og vårt var langt større enn forskjellene. Og ett av de områdene der likheten var slående, og som jeg snakket mye med presten i menigheten

om, var menneskets behov for å ha drømmer og lengsler. Livet i seg selv blir aldri nok for oss mennesker, enten vi lever i "velferdsparadiset" Norge, eller vi bor i et blikkskur i en fattig bydel i Sør-Afrika. Vi har alltid en lengsel etter noe mer, og blir aldri ferdig med denne lengselen under vår vandring her på jorden.

Presten i "min menighet" i Cape Town elsket sitt folk. Han hadde imidlertid en stor bekymring, og det var den resignasjonen og apatien som preget mange av dem. De hadde mange drømmer, men samtidig hadde de forsonet seg med sin skjebne som fattige og nødlidende. De aksepterte på en måte at de var mindre verd enn de mer privilegerte i det sørafrikanske samfunnet, og det var hans store sorg. Han hadde kjempet i frigjøringsorganisasjonen ANC som gutt og ung mann for sin rases demokratiske rettigheter, og han hadde vært politisk aktiv i mange år for å forbedre sitt folks sosiale kår. Men nå kjempet han først og fremst en kamp mot deres økende apati og passivitet. Et ord han ofte brukte for å beskrive sin visjon var det engelske begrepet "consciousness," som best kan oversettes med det norske ordet "bevissthet." Han ønsket å bevisstgjøre sin menighet på det ansvaret de hadde for eget liv. Ved Guds hjelp kunne de få drahjelp til å gjøre noe med sine lengsler og drømmer. Det var derfor naturlig for meg å ha hans beskrivelse av sin virkelighet med meg når jeg skulle preke.

Salme 121 er en sang ved festreisene, står det i Bibelen. Det er dermed en tekst skrevet til mennesker som er i bevegelse. Det er også tydelig en reise som har sterke forventninger og drømmer i seg. Deltagerne er på veg til noe stort. De skal sannsynligvis innta tempelhøyden i Jerusalem, og der skal viktige hendelser i livet markeres. Jeg ser imidlertid

også for meg denne salmen som en sang om selve livet. Menneskelivet er ment til å være underveis mot noe vi har forventning til. Det kan være hva som helst, men bevegelser mot nye mål er selve forutsetningen for det livet Gud har kalt oss til. Vårt kall er å være i bevegelse!

Men for at denne bevegelsen skal gi mening, må den ha et fokus og et overordnet mål. Og dette målet må være større enn oss selv, slik at vi bevarer ydmykheten for selve livet. Salmisten har tydeligvis kjent mye på slitasje under sine vandringer i livet, til og med under festreiser. Og mange av de bildene han bruker er en realistisk beskrivelse av hvordan det er å være et slitent menneske. Han taler om kroppslig ustøhet, sult og tørst. Vi har alle erfaringer med kroppens sårbarhet. Og opplevelse av svakhet gjør at vi mennesker kan bli selvopptatt og apatiske i forhold til livets utfordringer, og apati er det motsatte av bevegelse.

Man trenger ikke å være en farget kvinne eller mann i en fattig bydel i Sør-Afrika for å ende opp i resignasjon i forhold til livets utfordringer. Men det er nettopp i erkjennelsen av egen sårbarhet at nye muligheter åpner seg, i følge salmisten. For når egne krefter svikter, er vi mer åpne for å løfte blikket mot noe større, som er utenfor oss selv. Og det er i dette perspektivet at salmistens gudstro lever.

Da nye Borge kirke ble bygd på 1980-tallet, ble fjellet Handbergtind som ligger rett øst for kirkestedet, brukt som modell. Arkitekten ønsket å utforme kirken etter et kjent element i folkets identitet. Samtidig med at også kirkestedet ligger på en høyde i landskapet. Å utforme en kirke som et fjell er i dyp samsvar med trossymbolikken i Salme 121. Folket i Borge tvinges til å

løfte blikket bort fra seg selv mot noe som er større, når de ser mot kirken. Og den samme bevegelse skjer her inne i kirkerommet. Alle linjene i rommet peker oppover, og gjør at vi automatisk løfter blikket bort fra vår egen navle og opp mot det guddommelige. Og her ligger dybden i budskapet hos salmisten. Utfordringen for det apatiske og slitne menneske er å løfte blikket opp mot det hellige, eller mot Gud, for å få nye perspektiver på livet. For vandringen må fortsette, skal livet ha mening.

Da jeg prekte til menigheten i Cape Town fortalte jeg dem om hvor glad jeg var i mine fjell i Lofoten, og så ba jeg dem om å løfte blikket opp mot Table Mountain, som var deres fjell. Når vi løfter blikket opp mot fjellene så kommer det luft inn i våre lunger og vi tenker klarere og friere. Vi får lyst til å bevege oss mot og opp på fjellet. Vi ser også at mellom oss og fjellene så er det en

hel verden som vi er en del av. En verden med muligheter, og også ansvar. Vi er en del av en større helhet.

I dag feirer vi vår nasjonaldag her i kirken, og barnetogets vandring fra Bøstad skole til kirken her opp på toppen av "*de hellige høyder*" på Borg som arkeologene kaller stedet, er vel det nærmeste vi kommer en fargerik festreise på gammeltestamentlig vis. Selv om at denne korte turen ikke påfører oss så mye kroppslig slitasje, så er den et sterkt symbolsk uttrykk for selve livets mål. Våre liv, som er ment til å leves i et fritt og godt samfunn, skapes mens vi er på vandring. Det gode liv er det motsatte av resignasjon og apati, det er et liv i bevegelse. Det gode liv påfører oss dermed tørst og sult, gnagsår og kroppslig slitasje. Og hvis vi løfter blikket opp mot fjellene, så skjønner vi at det er slik det må være.

Konfirmasjon

1. PINSEDAG

(Joh 14:15-21)

Det var vanskelig å finne en preken som kunne brukes i årboka først og fremst fordi jeg nesten alltid har rekvisitter med meg i prekenen. Denne dagen hadde jeg med meg ei lita flaske, eller en karaffel, cirka 6-7 cm høy. Denne flasken dyppet jeg ned i vannet i døpefonten som et symbol på "at dere er i meg og jeg i dere." Senere holdt jeg flasken i handa som et symbol på mennesket i Guds hånd.

Da jeg holdt denne prekenen stod jeg ved døpefonten i kirka. Det hadde vært dåp tidlig i gudstjenesten denne dagen, og en konfirmant hadde båret broren sin til dåpen.

Kjære konfirmanta. Endelig er dagen kommen. Dåkk er spent, dåkk er sekkert litt nervøs og dåkk er veldig fint pynta. Og utanpå all pynten har vi kledd på dåkk kvite kappe som ska minne om at dåkker er døpt.

Det er to viktige ting som skjer når man er baby. Man får navn og man blir døpt. Når eg spør unga som kjem til kirka for å ha undervisning om korfør vi dør unga, er det bestandig når som sei at det er for å få navn. Men det er det ikke. Alle unga får jo

Lakselvbukt kirke
11. mai 2008

Preken av Aileen Zahl

navn. Det har man rett til. Hvis foreldra ikke har gitt babyen et navn innen ho er 6 måneda, vil det bli bestemt et navn for ungen.

Et egennavn er nåkka som fortell om en verdi.

En bonde som har 2000 høner, har ikke navn på hønen sine. Det er de altfor mange til. Kanskje kan han kom til å gje navn til når få av de, men i så fall er det nettopp fordi dem er spesiell. Enten at de har en lyte eller skade som gjer dem spesiell, eller fordi ei høna oppfør seg annerledes enn de andre.

Men foreldran dåkkers har gitt dåkk navn, nettopp fordi dåkk er verdifull. Så vart dåkk døpt. Når når bli døpt bli navnet sagt først. Det er fordi vi ska vite at Gud veit kem vi er, at han bryr seg om oss. Og dåpen dåkkers er viktig.

Da vi snakka om dåpen da vi var i Tromsø, sa han Ragnar at når når bli døpt får de vann på hodet, men det er ikke bare vann. Det er vann som er hellig. Hellig betyr utskilt, nåkka som bli utvalgt, og som skill seg fra vanlig vann.

Når en bonde høsta korn, eller potet, så velg han ut nåkka korn som skal brukes som neste års såkorn eller settepotet. Aller helst

ska han velge ut det beste kornet, for så bi også neste års avling god.

I dåpen e det ikke vanlig vann som brukes, men hellig vann fordi menneska som bi døpt bi hellige menneska.

Eg ska ta med et lite sitat fra teksten: *“Skal dere skjønne at jeg er i min Far, og at dere er i meg og jeg i dere.”* Det her høres ut som en fysisk umulighet, men la meg få vise dåkker: Vannet i døpefonten e hellig. Det kan vær symbolet på Jesus som e Gud. Så kan den her flaska vær dåkk. Når eg legg flaska ned i døpefonten så e den i vannet sånn som vi skal være i Jesus, og vannet e i flaska sånn som Jesus ska være i oss.

På den måten e Jesus overalt rundt oss. Foran oss bak oss, over oss, under oss. Og han e inni oss.

Så når dåkk e døpt, så e det for at dåkk har fått plass ”i Jesus.” Men det va meir dåkk fikk i dåpen.

I avskjedstalen som eg leste fra i dag, lova Jesus at han ska be sin Far om å sende Den Hellige Ånd til disiplen. Når Jesus snakka om Den Hellige Ånd i sin avskjedstale, sei han ofte et ord som i vårres bibel bi oversatt med Talsmannen. Det greske ordet som e brukt her, e egentlig heilt umulig å oversett til norsk, for det kan bety så mykje forskjellig. Det betyr ”en som man kan tilkalle for å få hjelp.” For eksempel en som kan forsvare i en rettssak. Og det kan bety trøster. En som gir mot for de som er blitt motløse.

Som foreldra veit man at man ikke kan vær nær ungan sine bestandig. Konfirmasjon e kanskje ein av de store påminnelsan om det. De begynn å bi større og vil ofte gje inntrykk av at det ikke e så mykje bruk for

foreldra lenger. Samtidig som man som foreldra kan se dem meir sårbar en nån gang.

I den nye bønneboka som e tatt med i salmeboka har vi funne ei bønn som kalles “bønn for store barn.” Etter at vi fant den, har vi delt den ut til alle konfirmantforeldra i vårres menighet.

I den bønna ber vi: *“Du ser dem når vi ikke lenger ser dem, og du kan nå dem når vi ikke lenger kan nå dem.”* Og litt seinar: *“Trøst og styrk våre barn når de har det vondt og vanskelig.”* Når ungan vårres e døpt, e det den beste bagasje vi kan gje dem i livet; at de får Den Hellige Ånd sånn at de har en talsmann og en trøster også når vi ikke lenger kan nå dem.

Men det handla ikke berre om konfirmanta; det handla om voksne også.

Det e avskjedstalen til Jesu disipla; disipla e de som ønska å vær Jesu venna, det har vært disipla på jorda her i to årtusen snart.

Teksten i dag begynn og slutta i samme ende: *“Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud. Den som kjenner mine bud og holder dem, han er det som elsker meg. Og den som elsker meg, skal min Far elske. Ja, også jeg skal elske ham og åpenbare meg for ham.”* Det kan se ut som om det å holde Guds bud e en betingelse for å bli elska av Gud.

Men no kjem det viktigste eg ska sei i dag: Alle menneska som e døpt, e plassert i Guds hand. (Flaska i handa.)

Det aller beste for et menneske e å vær i Guds hand, være der og holde Guds bud. Så lenge man hold Guds bud, så står man i handa til Gud.

Om man bryt Guds bud, så e det som om man dett. I handa til Gud.

Og det går stadig an å dett i handa til Gud. Eg har gjort det mange ganga. Men då vi vart døpt, lova Gud at han vil hold oss fast i si hand, sjøl om vi dett. Ut av handa dett eg ikke før eg sei takk for meg, Gud eg vil ikke

lenger vær hos deg, eller ha nåkka med deg å gjer! Men Guds ønske e å få lov til å holde oss fast i si hand, der han helst vil ha oss.

Ære være Gud som vil vær vårres Far, Jesus som vil vær vårres venn og Den Hellige Ånd som vil trøste oss. De var, er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

1. PINSEDAG

(Joh 14:15-21)

Det var to dåp denne pinsedagen. Her brukes fiktive navn på dåpsbarna. Prekenen er holdt på dialekt, her omgjort til et muntlig bokmål. Prekenen startet med at menigheten sang høytidsverset ”O lue fra Guds kjærlighet” (Norsk salmebok nr 215)

★★★

Jeg har alltid trivdes godt i mørketida. Mørketida – krever ikke så mye av oss. I mørketida – så settes livet litt på vent. Det er greit å mure seg inne. Det er godt å være litt alene. Det kan ofte være ei travel tid – men allikevel så føles det som om man lever saktere. Og det kan være godt. Livet føles på en måte akkurat passe når det er mørkt ute og koselig inne.

Våren derimot – er helt annerledes. Der mørketida får kroppen til å krølle seg sammen og slappe av – så skaper våren forventninger både i oss og rundt oss.

Livet våkner opp igjen. Sevja stiger – så man nesten kan kjenne det i kroppen. Det kribler både her og der. Fuglene bygger reder... en av dem i kjøkkenventilen min... Og vi kan vel noen hver av oss bli ganske så ”vår-yr”. Eller kanskje det bare er jeg som kjenner det sann?

Sandtorg kirke
11. mai 2008

Preken av Gunn Elvebakk

Våren er ei flott tid. Men samtidig – er våren med på å skape forventninger og behov som ikke livet alltid klarer å oppfylle. I alle fall ikke uten en litt større innsats av oss enn det mørketida krever. Våren har i seg både muligheter for kriblende livsglede –

og et snikende savn. Våren – har rett og slett hele livet i seg. Med alt det som det innebærer.

Tørr vi å slippe livet løs? Tørr vi å åpne opp for våren – både i oss og rundt oss? Tørr vi å gi rom for lengselen – etter noe mer?

Det er 1.pinsedag i dag. Kirkas vårfest.

Pinsen – er en høytid der liv og vekst og kribling og livsglede står i sentrum. Den liturgiske fargen er rød – derfor har jeg på meg rød stola i dag. Rødt er ildens farge, glødens-, iverens-, kjærlighetens-, begeistringens- og motivasjonens farge. Rødt er livets farge – og rødt er Den hellige ånds farge.

Det er ikke alltid like lett å forholde seg – med hodet – til Gud. Å forholde seg til Gud som Gud. Som treening Gud. Og klare å tenke Jesus som del av Gud. Og Den hellige ånd det samme.

Det gjør det ikke enklere at vi ofte både bruker ordet "Gud" som en fellesbetegnelse – og som et navn på den delen av Gud eller guddommen som Jesus omtaler som far.

Vi snakker gjerne om tre forskjellige personer i guddommen, og prøver å forklare de forskjellige sidene av Gud. Gud er Fader, Gud er Sønn og Gud er Hellig ånd, sier vi. Og døper i Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn. Tre navn. Tre håndfuller med vann. Men bare en Gud.

Eller så bruker vi andre ord og sier at Gud er skaper, frelser og livgiver. Noen ganger tegner vi også en trekant for å forklare Gud, og gir de forskjellige siden av trekanten forskjellige navn.

Men uansett hvordan vi prøver å tenke og forklare og tegne – så er Gud først og fremst Gud. Noe helt annet enn det vi er. Noe helt annet enn det vi klarer å tenke. Gud er før alt og etter alt og i alt. Gud er alt i alle. Gud er person – og Gud er ånd.

Guds ånd svedde over vannet da jorda ble skapt, står det i Bibelen. Guds ånd var der og satte Guds stempel på Jesus ved inngangen til hans gjerning. Og Guds ånd var der da Ola og Marlene ble døpt i dag.

Jesus kom til jorda og levde her – og gav oss på den måten et ansikt på Gud. Noe konkret å forholde oss til. Mens Den hellige ånd kom for å hjelpe oss til å merke Guds usynlige nærvær. Og gi oss hjelp til å leve i det.

"Sannhetens Ånd – skal være hos dere for alltid," sier Jesus til disiplene sine i det vi akkurat leste. Jesus forbereder disiplene sine på et liv uten han. Et liv etter død,

oppstandelse og himmelfart. Et liv uten Jesus synlig til stede – men allikevel et liv som ikke er uten Gud.

"Jeg lar dere ikke bli igjen som foreldreløse barn," sier Jesus. *"Jeg kommer til dere."*

I pinsen minner vi hverandre om løftene Jesus en gang kom med om Den hellige ånd. Vi minner hverandre om Jesu løfte om et fortsatt Guds nærvær også etter at hans tid på jorda var over. Og vi feirer at Den hellige ånd faktisk kom til disiplene noen dager etter at Jesus hadde forlatt dem. I form av ildtunger og en sterk vind, forteller Lukas i Apostlenes gjerninger. Og ikke minst – med frimodighet og mot til tro.

I pinsen minner vi hverandre om at Den hellige ånd en gang kom. Men aller viktigst: I pinsen minner vi hverandre om at Guds ånd fortsatt er her og skaper liv rundt oss og i oss! Liv og vekst og tro. Gjennom et usynlig guds nærvær – som allikevel er merkbart. Et guds nærvær som ikke bare er med på å skape ei avslappa, koselig og trygg stemning, men som også er med på - eller skal være med på - å skape en vår-yr gnist i oss.

En tro på livet - og på han som har skapt oss til det. Et liv i troen – med Jesus som frigjør oss til liv i tilgivelse og nestekjærlighet. Og frimodighet i møte med liv og utfordringer. Pga Guds ånd som lever i oss.

"Jeg lar dere ikke bli igjen som foreldreløse barn," sier Jesus. *"Dere er ikke alene. Vi er sammen! Jeg er i min Far - og dere er i meg og jeg i dere."*

Å leve med Gud – er på en måte å leve i en ringdans av kjærlighet. *"Den som kjenner mine bud og holder dem, han er det som elsker*

meg.” Sier Jesus. “Og den som elsker meg, skal min far elske. Ja, også jeg skal elske ham og åpenbare meg for ham.”

Å leve med Gud – er å leve i en ringdans av kjærlighet. Fra han som skapte oss. Fra Jesus som brakte frigjøring og frelse. Og fra Den hellige ånd som gir liv.

Å leve med Den hellige ånd – handler om å la dansen ta tak i oss. Og la kjærligheten få gjøre noe med oss.

For disiplene til Jesus, medførte Den hellige ånds komme et formidabelt misjonsmøte. Ved hjelp av Guds hellige ånd, fikk de frimodighet og egenskaper som satte dem si stand til å formidle Guds kjærlighet og Jesus betydning til folk med forskjellige språk, forskjellige kulturer og forskjellig tilhørighet.

“Gå ut og gjør alle folkeslag til disipler,” sa Jesus før han forlot verden. Og disiplene startet umiddelbart etter pinse.

Det er ikke tilfeldig at vi litt senere i gudstjenesten i dag, på 1.pinsedag, ska ta opp et offer til menighetens misjonsprosjekt. Misjonsbevegelsen startet da Den hellige ånd kom – og den fortsetter så lenge Den

hellige ånd er her. Og skaper liv og vekst og tro og frimodighet og dans og glede. Og våryrheit.

Som Paulus skriver det i brevet til Efeserne, en av de bibeltekstene som hører med på 1.pinsedag:

“Kristus kom og forkynte fred både for dere som var langt borte, og for dem som var nær. Gjennom ham har både vi og dere adgang til Far i en Ånd. Derfor er dere ikke lenger fremmede og utlendinger. Nei, dere er de helliges medborgere og Guds familie. Dere er bygd opp på profetenes grunnvoll, med Kristus Jesus selv som hjørnesteinen. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.”

Å være kristen – handler om å leve. Med hele seg. Sammen med hele Gud. Å være kristen handler om:

- å slippe livet løs... det er vår.
- å slippe troen løs... det er pinse
- å slippe Den hellige ånd løs... og gi Gud en mulighet til å leve og virke i oss og med oss.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir en sann Gud, fra evighet og til evighet. Amen.

3. SØNDAG ETTER PINSE

(Luk 14:16-24)

Introduksjon til preken: "Ti små kirkefolk."
Sang og dramatisering.

★ ★ ★

På en reise i det afrikanske landet Mali skulle jeg foreta en dagsreise med buss.

Avgangen var satt til kl.09.00 om morgenen, men bussen kom seg ikke av gårde før kl. 12.00. I Afrika er det slik: Først når bussen er full og bagasjen er forsvarlig surret på taket, går bussen. Når forberedelsene til selskapet er gjort og gjestene er kommet, starter festen! Skikken er gjerne slik at en først sender ut en foreløpig innbydelse for at folk skal kunne forberede seg, deretter begynner slaktingen og forberedelsene, og når alt er ferdig, går beskjeden ut at nå må gjestene slippe det de har i hendene og komme! Kom, for alt er ferdig! Og huset fylles opp av forventningsfulle gjester.

Å avslå en slik innbydelse vil være utenkelig. Og for verten vil det å bli avvist være det samme som å miste ansikt.

Det er i en slik kultursetting Jesus forteller denne historien. Jesus var ofte å se i selskaper, både hos høy og lav, han hadde

Myre kirke
21. juni 2009

Preken av Evy Brun

gjort sitt første under i et bryllup, og han inviterte en gang seg selv hjem til Sakkeus. Og han brukte stadig festmåltidet som et bilde på Guds rike. Bibelen sier at *alle folk* en dag skal samles til himmelfest; som til et

bryllup, der Jesus er brudgommen og hans menighet på jorden er bruden. Og bibelen sier: «salig er de som er innbudt til den festen!»

Når Jesus forteller denne fortellingen om den store innbydelsen, befinner han seg i et fint selskap hos en jødisk rådsherre. Det er sabbat, og foruten å helbrede en av gjestene, blir Jesus sittende å observere hvordan de innbudte konkurrerer om statusplassene. Dette gjør at han ser seg nødt til å ta ordet og formane både vert og gjester om sann ydmykhet og gjestfrihet. Da er det at en av gjestene kommenter: "*Salig er den som får sitte til bords i Guds rike.*" Underforstått: Hvem er det som får lov å komme i det selskapet, og hvordan blir bordkortene satt ut der?

Jesus svarer med ei fortelling. Gjennom den viser han at det ikke kommer an på

hvem som får *lov*, men hvem som *vil*. Han forteller i denne fortellingen at det er mange som får invitasjon, men som også avslår. Avslagene er for så vidt forståelige, og for jødene legale som fritaksgrunner for militærtjeneste. Men dette er da ingen tvangsinnrullering, men en innbydelse til fest!

Når de inviterte likevel takker nei, kunne verten fornærmet ha satt i gang mottiltak. Men i stedet fortsetter han å invitere og lar invitasjonen gå videre ut; til andre, til de som ikke har posisjoner i samfunnet, som ikke venter noen invitasjon, som heller ikke kan gi en stilig fest tilbake og som ikke har festklær; fra gata blir disse *hentet* inn, og som ikke det er nok: For at huset skal bli fullt, blir også fremmede fra veier og stier *nødet* inn. Verten sier til dem: Kom, for alt er ferdig!

Denne innbydelsen brukes også i gudstjenesten når vi feirer nattverd. For nattverden er jo forsmaken på det store gjestebudet, på Guds rike, der det ikke blir stilt andre betingelser enn at vi *kommer* - der vi ikke bare er gjester, men barn som kommer hjem til det store familiemåltidet, og der vi ikke blir sortert etter rang og verdighet, men der det hersker betingelsesløs kjærlighet.

Til Guds rike er det ingen himmelstige som må klatres opp. Himmelen er heller ikke ei såpeboble som bare de fromme kan klare å blåse opp, men som sprekker ved første stikk. Det er ikke et virtuelt felleskap; et cyber space. Innbydelsen til Guds rike er innbydelsen til et reelt felleskap, allerede *her* og *nå*, et felleskap med Jesus som begynner i dåpen, og som Gud kaller oss til å fortsatt leve i. Hver dag skal vi få overgi våre liv, våre valg, våre nederlag til han.

Det er altså ikke bare et spørsmål *en gang da*, men *hver dag når*. Og heller ikke om hvem som får *lov*, men hvem som *vil*.

Vi vet at Israel, som folk, den gang takket nei til Jesus, og at invitasjonen siden gikk videre ut, også til oss. Men det ser slik ut, spesielt i vår del av verden, at også vi nå er i ferd med å takke nei, kanskje fordi vi nå er blitt mer opptatt av våre åkrer, okser og oss selv, og det mens unge kirker i sør fyller fulle hus og må arrangere flere gudstjenester hver søndag for å gi plass til alle.

I en mail fra en menighet på Madagaskar har jeg fått spørsmål om jeg kan hjelpe dem med å få tak i en nattverdkalk, ingen dyr sak, men en som er funksjonell og ser pen ut.

Her hos oss mangler det ikke på fine kirker og dyre sølvkalker, men utfordringen hos oss er kanskje mer de romslige kirkebenkene. Også i Guds rike er det fremdeles plass.

Festen begynner når huset er fullt! Er du blant dem som takker nei, eller er du blant dem som må la seg nøde? Venter du på at det skal passe bedre en annen gang?

Ingen av oss vil noen gang bli *ferdige*, eller *verdige*, og heller ikke *rettferdige*.

Bare Jesus er verdig!
Han har gjort alt ferdig.
I ham er vi rettferdig.

Derfor kan vi takke ja til invitasjonen. Verten venter på oss!

Tunnelåpning

12. SØNDAG ETTER PINSE

(Matt 21:28-31)

Lørdag 21. august 2004 startet en ny æra for Berg menighet og kommune på yttersia av Senja: "Internvegen", med en to kilometer lang tunnel mellom to fjorder gjorde at folk nå ikke lenger måtte kjøre 12 mil rundt for å komme til den andre delen av kommunen, men kun 18 kilometer. Etter mange mange års utrednings- og planarbeid, diskusjoner fram og tilbake om hvor veien skulle gå, og flere års anleggsarbeid, var dagen endelig kommet. Langt over 1000 mennesker feiret i stor stil og fantastisk stemning hele dagen på Ersfjordstranda. Det var bilkø og det var regn i luften hele tida, men det brydde vi oss ikke om. Her var det bare glede over å høre til i lag. Tunnelmarsj, steinrøys for samhold, tunnel-kake, taler og sang fra scenen og fest på samfunnshuset til langt på natt. Ingen snakket heller om de konfliktene som hadde vært, og som sikkert ville komme. Søndagen var det festgudstjeneste i Berg kirke. Som 12. s.e. pinse var tilgivelse et tema i tekstene. Konteksten for preika var klar – og også at nattverden den dagen måtte feires nede i kirkerommet, ikke oppe ved den alterringen som for så mange er en høy terskel å skulle gå over... Her handlet det om åpen adgang og ny start!

Berg kirke
22. august 2004

Preken av Ingunn Rinde

Lesetekstene ble brukt liturgisk: Salme 32, 1-5 ble lest foran syndsbekjennelse og kyrie. Etter salme og 1 Joh 1,8-2,2, fulgte absolusjon.

★★★

“Hvem slipper først gjennom tunnelen” – Jeg måtte tenke på det, da jeg leste den setningen her i teksten: “Hvem slipper først inn i gudsriket.”

“Hvem slipper først gjennom tunnelen?” Vi er jo noen som har juksa litt på forhånd. Brukt mer eller mindre gode grunner for å få kjøre gjennom tunnelen. Eller vi har gått (kanskje gått litt inn), vi har sykla. Og kjørt ulovlig, brutt opp sperringene.

Når tunnelen skulle åpnes offisielt, skulle det egentlig vært de spesielt innbudte gjestene som skulle få kjøre først, for sånn pleier det å være – de gjestene som seinere skulle på fest i lukket selskap. Men her ville vi det ikke sånn. Vi ønska at Bergsheimen-bussen skulle få kjøre først gjennom – og det var jammen mye mer bibelsk!

For det er altså ikke sånn i gudsriket at noen spesielt fint innbudte får komme først – det

må i så fall være de uføre og hjelpetrengende. Et sted heter det nå til og med at himmelriket skal stormes, en skal rive det til seg – det ligner jo mer på det å klippe over kjettingen, og kjøre ulovlig før åpninga...

Jesus sier det gang på gang; i ord og handling: Det er ikke de dere tenker er størst som skal komme først. Det er ikke de med fine liv og titler. I gudsriket er alt snudd på hodet – det er omvendt. I gudsriket er det ikke forskjell på folk. Der kan alle komme gjennom tunnelen, når de vil. Den er åpen for alle, på helt lik linje, uten forskjellsbehandling. Sånn som vi nå heldigvis alle endelig kan bruke tunnelen i Berg.

Det er bare en forskjellsbehandling som er lov, og som er viktig, på alle veier: Hvis noen er syke. Når noen har problemer og har det vanskelig: Så skal de hjelpes fram, og gjennom. De svake må ha prioritet. Dessuten har ingen lov å ta seg fram sånn at det blir til hinder og plage for andre, eller sperre for andre.

Sånn er det i gudsriket også. Gudsriket er åpent for alle. Alle kan komme når de vil. Men de svake har prioritet. Vi skal hjelpe hverandre. Og ingen har lov til å hindre andre.

Og så har vår verden nå blitt annerledes. Jeg kan ikke komme på noen markering jeg har vært med på hvor det virkelig er så stor overgang og forskjell mellom før og etter. Det å åpne veier og innvie hus gjør virkelig en forskjell!

Berg som samfunn, og manges dagligliv blir annerledes. Vi har andre muligheter, og andre utfordringer.

Vi har en del skjær i sjøen òg. Det har ikke bare vært gode forventninger på forhånd, det blir ikke bare gode følger. Det må tas noen vanskelige avgjørelser i forhold til innsparingskrav og omorganisering. Det vil bli upopulære avgjørelser. Og her er både gammelt og nytt grums i farvannet.

Jeg skal ikke si så mye om de vanskelige tingene nå. Men jeg ville ikke ha det usagt heller. Poenget for meg nå er ferdigstillingen som gjør at verden blir ny.

Jeg tillater meg å la tunnelåpninga i helga stå som bilde på to typer overganger som virkelig skal få gjelde i våre liv.

Den ene skjer bare en gang i et menneskes liv. Når snora er klippet, så er veien åpen. Da du ble døpt, ble du Guds barn. Da er veien åpna mellom deg og Gud. Den er åpnet, du er kristen og frelst.

Fra Gud Herrens side er alt ordnet – veien er åpen. Den ble åpnet på påskedag, etter Langfredag, da Kristus sprengete den siste dødens salve. Og dette under av en veiåpning gis den enkelte i dåpen. *“Åpen har jeg himlen funnet, Jesus vant, og jeg har vunnet!”*⁽¹⁾

Du trenger ikke vise fram noe annet adgangstegn til himmelen. Ingen har noe annet å vise til, enn dåpen og det Gud gjorde da. Veien ble åpnet – og holdes åpen for deg gjennom dåpen og Kristi frelsesgave. Om ikke du bestemt og bevisst sier ”nei takk, jeg vil ikke bruke den”.

Vi har nok vanskelig for å godta at det holder. Vi har lært og blitt fortalt hvordan en må leve og gjøre for å være ”ordentlig” kristen, for å kunne kalle seg troende – og i hvertfall

for å kunne gå til nattverd! Mennesket og samfunn har sine sosiale og psykiske sperrer og vaner på hvem som får komme inn i gudsriket. Men ”sannelig jeg sier dere”, sier Jesus. Igjen og igjen sier og viser han det: Gudsriket er åpnet!!!

Tør vi, og vil vi tro og leve med at det virkelig er sånn. At åpningen og innvielsen har skjedd: I dåpen har du adgang til himmelrikets gaver.

Jeg har en annen forskjellshendelse også i tankene. Det er en forandring som må skje mange, mange ganger. Mennesket trenger det alltid, stadig på nytt. Det er tilgivelsen. Tilgivelsen er også en forandring som faktisk skjer. Livet er annerledes og nytt etterpå. Fordi veien er åpnet, sperrer tatt bort.

Menneskelig sett henger ting igjen. Vi har sår, og handlinger får konsekvenser. Det er vanskelig å tilgi – enda vanskeligere å glemme. (Jeg kan jo bare antyde grums som er mellom folk og familier, vi vet hvordan gamle ting tærer på og ødelegger, og plutselig spretter fram med stikk og smekk. Menneskelig sett er tilgivelse vanskelig.)

Men Guds tilgivelse skjer. Den gjelder. Og vi skal få ta imot – i tro, i håp. Tro at forandringen faktisk har skjedd. Ikke bære på gammel skyld eller unødvendig skyldfølelse.

Vend om og tro på Evangeliet, sa Jesus. Hørte du det som ble sagt i dag, i tekstlesning og tilsagnet om tilgivelse: Tro at det har skjedd da – og ta imot.

Så må jeg må ta en prekensving til - til livet etter veiåpninga. Hvordan skal vi leve som tilgitte borgere av Berg og himmelriket?

“I dag skal du gå og arbeide i vingården,” sier mannen i Jesu fortelling. Vi skal få gå og arbeide i Gud Herrens hage og verden. Som tilgitte syndere som han vet vil trenge tilgivelse igjen. Som borgere i Berg som får legge gammelt grums i grav.

La oss tilgi hverandre – og oss selv!
Som han har tilgitt oss.
La oss elske hverandre – og oss selv!
Som han elsker oss.

Vi skal få ta det til oss også gjennom den salmen som Trond Hellemo har skrevet, om å være mellom fortid og framtid:
I dette øyeblikk, når veien er åpnet står vi i Guds nåde. Ære være!!!

*Fortiden er omme. Fremtiden vil komme.
Nå, i dette øyeblikk står vi i Guds nåde.*

*År som sank i havet - År som er Guds gave -
Nå, i dette øyeblikk står vi i Guds nåde.*

*Tid som Herren sender, alt er i Hans bender.
Nå, i dette øyeblikk står vi i Hans nåde.*

*Tid vil være omme. Evighet vil komme.
Hver en stund, hvert øyeblikk
står vi i Guds nåde!⁽²⁾*

NOTER

(1) Fra “Jesus lever, graven brast” vers 3, nr 179 i Norsk Salmebok (1985).

(2) Trond Hellemos salme skrevet til “Jubelmessa” i forbindelse med Hålogaland bispedømme sitt 200 års-jubileum 2004.

15. SØNDAG ETTER PINSE

(Joh 5:1-15)

Tidlig på 2000-tallet tok jeg kurs i nordsamisk, slik at jeg kan lese språket. Etter det har jeg deltatt på samisk/norske gudstjenester i Skånland, Harstad, Gratangen, og fra 2009 også i Spansdalen i Lavangen. I Gratangen holdes

disse gudstjenestene en gang i året på det samiske tunet på Holtås, der stedets sameforening har reist en stor lavvo. Prekenen er fra en av disse gudstjenestene. Jeg preker på norsk. Vi har dessverre ingen samisk tolk.

Ellers er det mitt ønske også ved slike spesielle gudstjenester at prekenen skal være utleggelse av dagens prekentekest. Dette gjenspeiler generelt et grunnleggende ønske for all min forkynnelse.

★★★

Vi hører om Betesda i Jerusalem på Jesu tid. Det var en dam eller et bad hvor det lå syke. I dag kan lavvoen her være vårt Betesda. Kanskje vi oppdager en sammenheng etter hvert.

Holtås i Gratangen
24. august 2008
Samisk/ norsk gudstjeneste

Preken av Morten Alsvik

Betesda var datidens kurbad, bygd rundt en dam med mineralholdig vann. Jeg har opplevd en slik kilde en gang, i Tyskland, i Bad Canstatt ved Stuttgart. Der tappet de og solgte vann på flasker, omtrent som vårt Farris. Det var

også bygd svømmehall og friluftsbad rundt kilden. Midt i bassenget strømmet vannet opp. Vi svømte borttil og drakk.

I Betesda i Jerusalem var det imidlertid oppstått helsekøer. Vi vet ikke helt hva dette med engelen som rørte opp vannet var. Men den hjelpeløse som vi hører om, forble hjelpeløs. Det var ingen koordning. En av de som lå der hadde altså vært syk i 38 år. Slik var det ikke bare helbredelse og se, men også mye lidelse og urettferdighet.

Navnet Betesda fikk ny mening da Jesus kom dit. Navnet betyr "Barmhjertighetens hus". Da Jesus kom, ble urettferdigheten avløst av barmhjertighet. Den syke møtte hjertelag i stedet for konkurranse om å komme først uti.

Når vi er samlet til gudstjeneste, tror vi Jesus er nærværende. Da kan også denne lavvoen bli et barmhjertighetens sted, hvor Jesus ser oss, kjenner oss og ser hva vi trenger. Dette kan bli vårt Betesda, for Betesda er der hvor Jesus er.

Betesda er et sted hvor Jesus reiser mennesker opp. Jesus begynner med et spørsmål som kan synes unødvendig: Vil du bli frisk? Det burde være en selvfølge at den syke ønsker akkurat det.

Jesus kan ha spurt for å vekke mannens oppmerksomhet. For det hender at mennesker utnytter en tung situasjon. Jeg har en gang møtt en som fortalte om tunge dager i livet om igjen og om igjen. På den måten fikk han medlidenhet i stadig nye situasjoner. Han ville på sett og vis ikke bli ferdig med det tunge. Han utnyttet det.

Jesus kan ha spurt den syke ved Betesda for å vekke ham og for å tenne håp hos ham. Når mannen svarer, svarer han ikke med et enkelt ”ja”, men med en forklaring på situasjonen. Hva Jesus vil, er det imidlertid ingen tvil om. Han sier med styrke: ”Stå opp, ta båren, gå!” Slik ble Betesda det stedet der mannen ble reist opp.

Når Jesus gjør slike under, er det av barmhjertighet. Men hvorfor starter han da ikke en bølge av massehelbredelser, hvor alle syke kunne bli friske? Kanskje fordi det å helbrede ikke var det eneste han ville gjøre her på jorden. For når Jesus gjør under, kalles det for ”tegn”. Det er særlig Johannesevangeliet som bruker det uttrykket. Det sier oss at helbredelsen vil vise oss noe mer, være et signal om noe, i tillegg til selve helbredelsesunderet.

Det er ikke alle som forstår slike signal. Det oppdager vi en del av i det som skjer med mennesker rundt Betesda og i Jerusalem. Noen er ikke i stand til å glede seg over at en langtidssyk er blitt frisk. De vil ikke se underet. De ser bare at denne mannen bryter sabbatsbudet ved å bære sengen sin – og det er nok for dem. Og de blir irritert over ham som står bak det hele. Siden tar Jesus dette opp med jødene ledere, og sier at både undrene og Skriften vitner om ham, og så føyer han til: *“Dere vil ikke komme til meg slik at dere kan ha liv.”* (Joh 5,40)

Han som ble frisk, hadde nok i utgangspunktet ikke stort kjennskap til Jesus. Men han hadde likevel så mye tro at han tok Jesus på ordet. Da han senere ble konfrontert med sengebæringen holdt han fast ved det Jesus hadde sagt og gjort – selv om han da ennå ikke helt hadde oppfattet hvem Jesus var.

For Jesus oppsøker ham igjen senere. Da er de på tempelplassen. Og ikke minst etter det møtet holdt han fast ved sin tro og sin troserfaring. Selv om det kunne føre til konflikter med myndighetene, forteller han åpent: Det var Jesus som gjorde meg frisk! Denne dagen kom Jesus til ham og reiste ham opp.

Betesda er stedet med levende og livgivende vann. Jeg har altså opplevd en slik kilde der det ble bygget en badeanstalt rundt. Der kunne vi se det: Det var kildevann som strømmet opp. Det er helt annerledes enn stillestående og råttent vann.

Vann er livsnødvendig for alt liv – selv om vi dag tar kaffe opp i det etter gudstjenesten. Jesus roser den som gir et glass kaldt vann

til dem som trenger det. Det er diakoni rundt Betesda og hendelsen der: Omsorg for syke og friskt og levende vann. Slik kan menighetene la seg inspirere og utfordre av Jesu handling ved Betesda.

Men her må være mer enn vann og helse – selv om Jesus gjorde en syk frisk. Jesus møtte jo mannen igjen på tempelplassen. Hadde det vært oss, ville vi vel i den situasjonen sagt: “Stell nå pent med kroppen din så du ikke blir syk igjen. Husk mosjon og sunn mat.” Men hva sa Jesus? Han sa: *“Synd ikke mer, for at ikke noe verre skal hende deg.”* (v. 14) Når Jesus gir nytt liv, betyr det ny retning på livet. Det betyr et liv i tro og veiledet av Guds bud.

Hadde Jesus vært en stor helbredelsesagent, kunne han tømt hele Betesda og fjernet alle helsekøer for alle tider. Men Jesus er Frelser. Også da bruker han vann – i dåpen. Vanlige medisiner må tas på nytt og på nytt. Dåpen er en engangshandling der Jesus knytter sin frelsesgave til det sansbare middelet, vann. Og så lyder Guds ord, selve dåpsbefalingen. For det er ikke vannet som gjør det, men Guds ord som er sammen med vannet, og troen som stoler på dette ordet. Slik står det i katekismen.

I dåpen kommer han til oss og reiser oss opp til nytt liv, liv med Gud. Han gjør oss til disipler. Det gir ny kurs på livet. Vi snubler mange ganger, som de første disiplene gjorde det. Men han møter oss med nåde, reiser oss opp på nytt og lar oss gå videre sammen med ham.

Døpefonten – om det var i Drammen som for mitt vedkommende, eller her i Gratangen – var vårt Betesda, der vi ble reist opp til nytt liv. For der renses Jesus oss med livgivende vann. Det er som om han sa til oss: Du hører meg til, synd derfor ikke mer ...

Jesus er nær. Han vil reise oss opp. Og gang på gang kaller han til nytt liv. Fordi han er nær her og nå, kan også lavvoen denne dagen bli som et Betesda, et barmhjertighetens hus.

Gudni lehkos Áhččái ja Bárdnái ja Bassi Vuignii, gubte lei ja lea ja bissu oktan duohta Ipmilin agálašvuodas agálašvuhthii.

18. SØNDAG ETTER PINSE

(Joh 8:31-36)

Rønvik kirke
14. september 2008

Preken av Sølvi Malmbekk

Tilhørerne er konfirmantene, alle foreldre og familie til konfirmantene på den ene av de store ungdomsskolene. Skolen ligger i den delen av menigheten som har flest konfirmanter som enten ikke konfirmeres eller konfirmeres humanetisk/borgelig.

Foreldre og konfirmanter møtte kl. 9.45 til undervisning om nattverden og øvelse til gudstjenesten. Dessuten kom også noen av menighetens trofaste kirkegjengere til søndagens gudstjeneste denne dagen. Prekenen er skrevet og holdt på dialekt.

Vektlegging av teksten: *“Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri”* (v 32.). Og siste verset: *“Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri”* (v 36).

Frihet! Jesus snakke i dagens tekst om å bli fri. Frihet gir gode assosiasjona. Frihet- å vær fri- e nokka av det største vi som folk og land og som enkeltmenneska kan oppleve.

Frihet fra krig og okkupasjon. Frihet fra frykt og undertrykkelse. Frihet fra overgrep, vold og trusla. Frihet e grunnlegganes viktig for oss menneska. Men ka e frihet- ka e det å vær fri? E vi fri? Sånn tel hverdags?

E vi fri tel å vær oss sjøl sånn som vi e- eller prøv vi å vær sånn som andre vil vi skal vær? Gir vi andre lov tel å vær sæ sjøl- innser vi at hvert enkelt menneske e forskjellig og treng den samme friheten som vi ønske sjøl?

Noen av oss e slava av andres meininga. Noen av oss har ikke mot tel si ka vi meine. Ja- berre det med klær e vanskelig. Det e liksom andre som bestem ka som e lov. Sånn kan helt vanlige hverdagsting gjør oss ufri.

Å gå tur langt opp i fjellet kan gi en flott frihetsfølelse. Det samme kan sikkert ekstremsport. Og å fly jagerfly gir sikkert også den samme frihetsfølelsen.

Å kjenne denne typen frihet e godt. Men frihet e ikke det samme som uansvarlighet. Uten strenge regla bli en flytur et mareritt.

Fjellklatring og ekstremспорт har også sine regla før å gjør det tryggere.

Det e godt å finne en gammel opptråkka sti i fjellet som e trygg å gå fordi noen har gått der før.

Grensa- opptråkka stia, rekkverk langs veien, fartsgrensa og lover gjør livet enklere og bedre enn full frihet før alle.

Vi leve heile livet mellom to yttergrensa- frihet og grensa.

Et liv uten grensa e ikke et godt liv før noen. Et liv med berre grensa og ingen frihet e ikke godt. Kontroll og overstyring av andres liv e ikke godt. Vi må tørre friheten.

Dokker konfirmanta har valgt kirkelig konfirmasjon. Dokker e mange som sammen går en gammel opptråkka sti. Helt fra 1736 har unge menneska kommet til kirkelig konfirmasjon her i Norge. I 270 år. Men ikke alle har følt at det va av frihet de gjorde det. Generasjonan før oss måtte det før å få arbeid og før å kunne gifte sæ. Det va en slags folkeeksamen. En hard eksamen. Æ trur de som bestemta at det sku vær sånn må ha glemt at Jesus snakka om frihet.

Nu i dag e det frivillig å konfirmer sæ. Enten borgelig, kirkelig eller ingen av delan. Og når vil si at dokker som konfirmer dokker kirkelig berre e slava av gamle tradisjonan og ikke kan tenk sjøl.

Tel de som tenke sånn vil æ si: Det e godt å kunne finn en gammel sti som noen har gått før og veit veien. Dåp, konfirmasjon og tilhøring til kirka- ja trua vårres på Gud e en sånn sti der mange har gått før og kjenne veien.

På denne stien- veien – går vi sammen. Ingen e utlært. Heller ikke vi gamle. Det må vær lov å gå stien før første gang.

Og på kirkeveien e det ikke meininga at du skal slutt å tenke sjøl. Gud har skapt dæ som et fritt og selvstendig menneske med egne tanka, følelsa, egen tru og egen vilje. Det skal ingen få lov å ta fra dæ.

Tenk om vi fikk lov tel å lev sånn som Gud hadde tenkt! I frihet og trygghet. I spenning og utfordringa. I glede og lek. I tvil og tru.

Vi treng røtter og vi treng vinga. Røtter i tradisjon, i de gamle velbrukte ritualan og fortellingan fra Bibeln. Og vi treng vingan- utfordringan, og ikke minst gleden ved å få leve- sånn som du e med dine egenskapa og evna.

Livet og friheten e en gave!

ALLEHELGENSDAG

(Matt 5:1-12)

Allehelgenssøndag er en spesiell søndag for mange. Mange besøker familiegraver på denne dagen. I Svalbard kirke har vi allehelgensmesse med en felles vandring til Longyearbyen kirkegård rett etter kirkekaffen.

Svalbard kirke
11. oktober 2009
NRK TV og NRK PI opptak

Preken av Leif Magne Helgesen

Vandringen er en stille vandring med fakler. Er vinden og snøføyka for kraftig, tennes faklene først på selve kirkegården. Det holdes en kort liturgi med en liten andakt og ett minutt stillhet på kirkegården. Dette er sterke stunder. Det er ikke mange graver på Longyearbyen kirkegård, men de hvite trekorsene er sterke symbolbærere i lokalsamfunnet.

Alle dødsfall på Svalbard er forbundet med plutselig død, det være seg ulykker, selvforskyldt eller hjerte som plutselig svikter. I tillegg kan det selvsagt skje noe med familie og venner på fastlandet i sør. Livet er sterkt, og døden en realitet. Da er en dag som allehelgenssøndag en viktig markering av både sorgen og håpsdimensjonen. Gudstjenesten med vandringen til kirkegården ble sendt i sin helhet på NRK I og NRK Pt.

Dette er en spesiell dag. En spesiell dag for

mange. En dag for følelser. En dag for minner. Allehelgenssøndag er en dag da vi ser tilbake. Noen bærer savnet etter en eller flere som har gått bort. Noen av sine kjære. Det kan ha skjedd dette året, eller år tilbake. Savnet kan likevel være stort, selv om år har gått. En stol står tom. En grav å stelle. Det er virkeligheten for mange.

Vi trenger en slik dag i året. En dag hvor det er lov å gråte. En dag hvor det er lov å vise følelser, og kjenne på smerten og savnet. En dag hvor det er lov til å kjenne på et tomrom. Vi har forskjellige historier som vi bærer på, og måten vi sørger på kan være forskjellig. Vi kan tenne lys, vi kan gråte, vi kan være sinte, vi kan le av gode historier, vi kan be, vi kan være stille, vi kan være sammen eller vi trenger tid alene. Våre uttrykk er forskjellige. Til syvende og sist så sitter vi alle i samme båt. Vi er barn av tiden som går. Rynker som kommer. Helsa som svikter. Livet er sårbart. Det vet vi noe om, på fastlandet, men også her i nord.

Livet på Svalbard er sårbart. Svalbard tar liv. Hvert år dør det noen mennesker her oppe på vår øygruppe i Arktis. Dette er ofte dødsfall forbundet med plutselig død i form av ulykker, plutselig sjukdom, eller sjølforskyldt. De fleste slike dødsfall kan unngås, eller

burde vært unngått. Ofte kan vi si det i ettertid. Det er mye som kan sies etterpå, men det er ikke like lett å se det på forhånd. Det er ikke like lett å avverge. Vi kan ikke forandre det som har skjedd.

Vi vet at nye plutselige dødsfall vil skje. Ett menneske som tar sitt eget liv, er ett for mye. Ett menneske som dør alt for tidlig, er ett for mye.

Det er som om mørketiden kommer midt på sommeren når solen skulle lyse både dag og natt. Lys dag blir svart natt.

Elementene er tøffe. Været kan snu på minuttet. Avstanden mellom død og liv er liten. Veldig liten. Vinden gjør kulden til isbiter i luften. Snøen er vakker, men også lumsk. Det farligste dyr på Svalbard er ikke isbjørnen, men snøscooteren. Leken kan fort bli alvor. Og ting skjer i affekt. Livet ut av kontroll. Mørket tar overhånd. Livet er sårbart!

Tilbake står familie, foreldre, søsken, venner, et lokalsamfunn, med spørsmål som ikke finner svar, med sorgen, med smerten, med kaos av følelser, med tomheten. Med savnet av en av våre kjære.

Vi har også noen av våre som bor langt unna. På fastlandet. Telefonen ringer. Det har skjedd noe. Tragedien er et faktum. Et dødsfall. Da kan avstanden bli stor. Da kan mørke bli svart.

Jeg har sittet ved sengen til mennesker som bare har timer igjen å leve. Jeg har hatt noen begravelser, og sett sorgen. Ofte er sorgen vakker og ekte. Den handler om kjærlighet. Det er flott å oppleve pårørendes sorg, selv når den som har gått bort er trett av dage

og rik på år. Likevel kan det være stor sorg. Noen har gått bort. Vi har mistet noen vi var glad i. Kjærligheten er sårbar.

Jeg husker godt Johannes. Han bodde noen mil fra Tromsø by. Han var blitt gammel. Jeg fikk telefonen, og kjørte til Andersdal for å gi han den siste nattverd og velsignelsen før den siste reis. Jeg hadde hatt flere gudstjenester i hjemmet deres. Benker var satt opp i stua, og vi feiret gudstjeneste sammen. Jeg husker varmen, den gode ånden i stua. Johannes var lærd. Han kunne sin salmebok og sin Bibel. Hva skulle jeg si til han nå når han lå på sitt siste. Hvilke ord? Hva skulle jeg lese for han? Johannes kunne jo flere skriftord enn nypresten. Jeg leste et enkelt lite ord fra Skriften: *“I håpet er vi frelst!”*

Ved dødsleie begynner jeg ikke å snakke om troen. Troen er ingen eksamensoppgave. Jeg spør ikke om folk har sterk eller svak tro. Og jeg står ikke i verdens nordligste kirke, i Svalbard kirke, og snakker om troen, hvis det er en hvit bære i rommet. Da forkynner jeg håpet. Håpet som er sterkere enn døden! Håpet som er sterkere enn troen! Håpet om den levende Kristus! Den oppstandne! *“I håpet er vi frelst!”* Kristus er oppstanden. Det er liv selv i døden. Vi skal gå fra liv til liv!

Det er ikke alt vi forstår. Døden er et mysterium. Tiden leger ikke alle sår. Smerten bærer vi med oss. Men håpet er levende. Gud er. Håpet er.

Slik er Allehelgenssøndag en dag da vi ser tilbake, og minnes - men det er også håpets dag. En dag vi ser fremover, en dag vi tenner lys – lys for de døde, og lys for de levende, bønnelys og håpslys!

Vi skal nå høre en vakker tekst fra Bibelen. Det er Jesus sjølve som står på fjellet og snakker til oss, fra Matteus evangeliet kapittel fem, fra det som kalles Bergprekenen.

(Lese preteksten: Matt 5,1-12)

I dag er det hvit dag i kirken. Det er ingen svart dag, men hvit som snøen. Hvit farge; gledens farge, lysets farge, renhetens farge, festens farge. Denne dagen, allehelgensdag, minner oss om at døden ikke bare er sorg. Det finnes en glede! Ja, det er grunn til å synge ut i lovsang. Gleden som skal komme, vil være mye større en sorgen vi opplever her. Det har Gud gitt løfter om.

Det er ikke alt vi vet. Det er faktisk mye vi ikke vet og helt forstår. Det gjelder livet og det gjelder også døden. Og i alle fall

forstår ikke jeg helt dette ordet salig, men jeg kjenner at det er noe godt, noe fantastisk, noe som overgår alt, Det er som om ordet tilhører et annet språk, et annet univers. Det tilhører Guds-språket. Det betyr mer enn vi kan fatte!

På denne dagen, dagen for mye følelser, følelser i mange retninger, så ligger det også noe som heter takknemlighet og fremtid. Takknemlighet for det som var, det vi fikk dele sammen, tiden vi fikk i lag. Takknemlighet for at det finnes noe mer. Takknemlighet for at det finnes et håp som er levende – tross alt! Takknemlighet for at det finnes en fremtid!

Ære være Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og blir én sann Gud, fra evighet og til evighet. Amen.

Hva vil du jeg skal gjøre for deg?

SAMISKE KIRKEDAGER

(Luk 18:35-43)

Vi er nå samlet til de første samiske kirkedager i historien. Og jeg spør meg selv: Våger jeg å tro at Jesus stiller det samme spørsmålet til oss som til den blinde mannen, nemlig: "Hva vil du at jeg skal gjøre for deg?" Akkurat dette vil jeg preke om i dag.

"Hva vil du jeg skal gjøre for deg?" Det ser ikke ut til at Jesus stilte dette spørsmålet ofte. Selv om vi kan lese mange fortellinger om hvordan Jesus helbredet syke, så er det bare en gang at vi hører dette spørsmålet. Det er i denne fortellingen hos evangelisten Lukas, og i parallelltekstene hos Matteus og Markus.

Og nettopp fordi Jesus ikke syntes å stille dette spørsmålet ofte, burde vi spørre: Hvorfor stilte Jesus spørsmålet akkurat til denne blinde mannen, og akkurat i denne sammenhengen? Hvis vi leser teksten nærmere, vil vi oppdage noe interessant. Det synes som om det skjer noe som nærmest gjør Jesu spørsmål nødvendig. Det handler om hvordan de som gikk foran Jesus kjefte på den blinde mannen for at han skulle tie stille.

Jokkmokk 2004 Åpningsgudstjenesten til de første samiske kirkedager

Preken av Tore Johnsen

Da den blinde mannen ropte på Jesus, begynte nemlig de som gikk foran å skjenne på ham og be ham tie. Det er rett og slett stygt og uverdigg. Og jeg tenker: Kanskje er dette grunnen til at Jesus spør: "Hva vil du jeg skal gjøre for deg?" Med dette spørsmålet er det som om Jesus gir

stemmen til den blinde mannen tilbake. Og jeg spør meg selv: Er dette et spørsmål som Jesus stiller spesielt til dem som andre har truet til taushet?

Vi kjenner samefolkets historie såpass godt at vi vet hvordan samene så ofte ble taus. For hvilken nytte var det i å komme med sine egne tanker, når de høye herrer oftest gjorde det til intet? Hvilken nytte var det for samene å komme med det som var dyrebart for ham eller henne, når de høye herrer så ofte gjorde det til latter? Hvem brydde seg om å spørre samene om hva han ønsket seg eller hva hun mente? Hvem syntes at samens mening var verdt å lytte til? I stedet for å lytte, visste de høye herrer ofte bedre enn samene selv hva som var bra for dem. Og da var det ikke annet enn å tie stille og la de mektige bestemme.

Kjære søstere og brødre. Dette er også en del av den samiske kirkehistorien. Jeg ønsker ikke å svartmale alt. Det er slett ikke hensikten med denne prekenen. Men jeg vil ikke at vi skal glemme vår forhistorie når vi samles til de første samiske kirkedager. Tvert om synes jeg vi har en plikt til å huske at det samiske kunne vært fullstendig forsvunnet fra våre kirker.

Hva er så grunnen til at vi i 2004 kan samles til samiske kirkedager? Det er fordi det fantes mennesker som denne stae, blinde mannen utenfor Jeriko. De sluttet ikke å rope på Jesus på sitt eget språk og med sin egen stemme, selv om mange skjente på dem og ba dem tie. Derfor skulle vi i dag minnes og hedre alle dem som har holdt samisk kirkeliv levende gjennom generasjonene. Blant dem er de aller fleste døde. Men flere lever fortsatt, og noen av dem er også her blant oss. I dag takker vi Gud Fader for alle disse.

Men vi skulle ikke bare huske dem som ikke sluttet å rope. Vi skulle også huske dem som ble tause. For denne forhistorien har preget vårt kirkeliv fram til i dag.

Det er slik at den som lenge nok blir bedt om å tie, til slutt kan glemme hvem han er. Og den som lenge nok har opplevd at ens innerste tanker og følelser har blitt forkastet og tilintetgjort, kan til slutt komme til å forlate sine innerste rom, låse dørene og kaste nøklene. Men stakkars det mennesket som ikke lenger kjenner veien tilbake til sine innerste rom.

Jeg tror at det er akkurat dette det handler om når Jesus stiller sitt spørsmål til den blinde mannen: Når Jesus spør: "Hva vil du jeg skal gjøre for deg?", da leder en mild

og vennlig stemme deg tilbake til dine innerste rom. "Vær ikke redd!" sier Jesus: "Jeg vil ikke at du skal komme med andres spørsmål og lengsler til meg. Nå har jeg kommet for din skyld. Nå har jeg kommet for å høre dine ønsker. Hva vil *du* at jeg skal gjøre for deg?" Jesu spørsmål skulle lede oss tilbake til våre innerste rom. Og når vi har funnet dit, skulle vi komme med våre dypeste lengsler til ham.

Kanskje er dette det viktigste vi kunne gjøre nå når vi nå har kommet sammen til Samiske kirkedager: Rope fra våre hjerter til Jesus, rope til vår Skaper. Og så la Jesu spørsmål lede oss inn i våre innerste rom: "Hva vil dere at jeg skal gjøre for dere?"

Jeg tror at stemmen fra dypet av samisk kirkeliv lenge har vært holdt nede i våre kirker. Derfor skulle vi under disse dagene la Jesu spørsmål vekke våre innerste lengsler. Nå skulle vi ikke lytte til folkemengden som går foran Jesus og forteller oss hva vi burde tenke og kjenne og si. Nå skulle vi lete etter vår egen stemme og bringe våre egne spørsmål og ønsker til Jesus.

Det finnes ikke et spørsmål som Jesus ikke tåler når vi stiller det i tillit til ham. Selvfølgelig er det ikke sikkert at alle våre lengsler og alle våre tanker er etter hans ønske. Men jeg er helt sikker på at Jesus ville at vi skulle finne våre innerste rom. For det er først der at han kan møte oss i dypet.

Jeg har kommet til Jokkmokk med stor forventning. For jeg vet at dette er en historisk begivenhet. Men mitt håp er at disse dagene ikke blir noe som det skrives om kun i historiebøkene. Mest av alt håper jeg at det skrives noe i hjertene våre i løpet av disse dagene. At Guds Ånd skulle få virke

i oss og mellom oss – ikke bare når vi er samlet til gudstjenester, men også når vi er samlet til seminarer og konserter og ellers når vi snakker sammen.

Måtte en bønnens ånd få prege denne samlingen så vi ropte på Jesus og vår Skaper slik den blinde mannen gjorde det utenfor Jeriko! Måtte en mildhetens ånd få prege denne samlingen, så Jesu spørsmål: “Hva vil du at jeg skal gjøre for deg?” kunne få lede oss inn til våre innerste rom! Måtte en

kjærlighetens ånd få prege denne samlingen slik at vi lyttet til og tålte hverandres lengsler og tanker! Og måtte en sannhetens og en visdommens ånd få prege denne samlingen, så våre øyne ble åpnet, og Gud viste oss i samisk kirkeliv en sti å vandre på også i fortsettelsen!

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Det palestinske folk

SOLIDARITETS -GUDSTJENESTE

(Matt 5:43-48)

Gudstjenesten ble holdt på høymessetid i Tromsø domkirke og ledet av kapellan Ann Christin Elvemo. Gudstjenesten tok utgangspunkt i det palestinske kairos-dokumentet som også ble delt ut etter gudstjenesten. Bakteppet for gudstjenesten var de store lidelsene det palestinske folk hadde opplevd, ikke minst befolkningen på Gaza, gjennom krig og påfølgende blokade. Gaza er vennskapsby til Tromsø. Engasjementet for Palestina er stort i byen. Etter at planleggingen var i gang, og bare dager før gudstjenesten, bordet israelske militære sivile tyrkiske skip i internasjonalt farvann, som skulle føre forsyninger til Gaza. Ni aktivister ble drept. Reaksjonene over hele verden var store. I Tromsø var det flere demonstrasjoner og appeller for Palestina i dagene før gudstjenesten, en av dem fra domkirketrappa. Mange hundre mennesker deltok.

På gudstjenesten deltok en musikergruppe med palestinske sanger. Knut Borud, som hadde tatt initiativet til å oversette Kairos

Tromsø domkirke
Søndag 6. juni 2010

Preken av Stig Lægden

-dokumentet til norsk, informerte om dokumentet. Bernhard Sætre, som nylig hadde kommet hjem fra ledersagertjeneste i Palestina, fortalte fra dette under gudstjenesten. Det var videre lystenning og dåp. Etter prekenen sang menigheten *“Den dagen Jerusalem e fri”* av Ragnar Olsen (Sivertsen 1996, s.38).

★ ★ ★

Kjære menighet! La meg først si. Jeg ville aldri brukt akkurat disse versene fra Bergprekenen om å elske fienden og be for den som krenker dere på solidaritetsgudstjeneste for det palestinske folk, om det ikke hadde vært for en eneste ting: At det nettopp er denne teksten de kristne palestinske lederne selv bruker i Kairos dokumentet, og det etter år med undertrykkelse, trakassering, drap, fengslinger, ydmykelser, etter å ha blitt fordrevet fra hjem og grunn, etter okkupasjon, etter at landet er oppdelt av murer og sjekkpunkter av den israelske overmakt, av verdens 6. sterkeste militærmakt, støttet av verdens eneste supermakt USA.

Israel har begått utallige brudd på folkeretten i forhold til palestinerne, de er gjentatt fordømt i FN gjennom mange år. Og dette fortsetter.

Trass i alt dette bruker de kristne palestinske lederne, på bred front, et språk som handler om kjærlighet, å elske. De tror fortsatt på en Gud som lar det regne over rettferdige og urettferdige, som lar solen gå opp over onde og gode.

Jeg har vært så heldig møte noen av dem, ansikt til ansikt både i Palestina og Norge, og hørt dem fortelle om uretten de og deres folk står ovenfor. Da gjør det et voldsomt inntrykk å lese hva de skriver i dette helt spesielle dokumentet. At de nekter å hate. At de fortsatt snakker om å elske!

Men la de være helt klart: Når de snakker om kjærlighet, så gjør de det ikke slik jeg så ofte hører det i kristne kretser i Norge og vesten; en slags ullen, vammel kjærlighet, som sier: ”Ja, ja alle har vel litt skyld her, litt her og litt der”. Den slags forsøk på å fordekke sannheten, med vakre ord, som vi så ofte hører, når konflikten mellom palestinerne og israelere omtales!

Det er ikke slik de bruker ordene om kjærlighet. Det er heller ikke kjærlighet som føleri, som bare noe innvendig, som gode tanker. Nei: Kjærlighet er handling. Det er klarhet. Det er ikke tildekking eller å skyve konflikter under teppet. Kjærlighet er å snakke sant. Kjærlighet er å konfrontere uretten. Kjærligheten forstås annerledes. Slik det var hos Jesus. De kristne lederne er klokkeklare. De plasserer skylden der den i all hovedsak hører hjemme; hos den overlegent sterke part, hos lederne i Israel, ikke hos israeleren, slett ikke hos jødene,

men hos lederne i staten Israel. Det de sier er *”Voldens vei må vike for rettferdighetens vei. Det gjelder framfor alt for folk som militært er sterke og mektige nok til å tvinge urettferdigheten på en svakere part”* (Kairós 2010, s. 22). Denne staten er ansvarlig for okkupasjon. Denne staten må vende om. Okkupasjonen er et onde og en synd som må bekjempes. Kristen kjærlighet innbyr oss til å yte motstand.

Og vi kristne i vesten må også vende om. Fra å bruke Bibelen til å forvrengte Guds kjærlighet, til å frata palestinerne rettigheter til eget land. Her er vi dypt, dypt skyldige. Alt for lenge har kristne i vesten og vesten generelt støttet israelske myndigheter i nærmest ett og alt. Det er synd. Det er å forvrengte Guds ord. Det er, og nå bruker jeg egne ord, blasfemi å bruke gudsordet for å støtte vold, overgrep, fortrenkning, okkupasjon. Det er totalt i strid med Jesu lære og Jesu liv. Hvor i Nye Testamentet ser en spor etter noe slikt? Så sier noen; men palestinerne gjør da også mye galt. Selvfølgelig skal også palestinerne kritiseres, men så alt for ofte glemmes at den ene part er så uendelig mye sterkere enn den andre, at den ene har alle muligheter til å trampe på og herse med den andre. Når en gjeng store barn mobber et lite barn, starter vi ikke med å si til det lille barnet at det er feil å slå. Det er feil å slå. Det er jo dette ufattelige budskapet Jesus kommer med i Bergprekenen. En ny måte å tenke på, å leve på. Det er noe radikalt nytt på jorden, *”dere har hørt det er sagt elsk din neste, hat din fiende, men jeg sier dere...”* Det er feil å hate, slå, forbanne og håne. Det er Jesu nye virkelighet til oss på jorden. Det er gudsriket. Det er den nye etikk. Men den rettes selvsagt først mot den sterke, mot gjengen som mobber. Mot staten Israel. Mot

myndighetene i Burma. Mot myndighetene i Nord- Korea. Mot myndighetene i Iran. Mot alle stater som terroriserer egne eller andres innbyggere. Mot alle gjenger som mobber.

Jesu ord betyr ikke å vike unna konfrontasjon. Akkurat som Gandhis ord om fred ikke betød å vike unna konfrontasjon. Eller Martin Luther Kings ord om at raseskiller er urett eller Desmond Tutus ord om at apartheid er synd, ikke betyr slapphet, feighet, unna manøver. Tvert imot. Det kan bety å gå til konfrontasjon. Det kan bety å rope ut mot urettferdigheten. Å sette de sanne ord på den beske og grusomme virkeligheten. Slik som de kristne lederne i Palestina gjør. De roper, et fortvilet rop. *“Vi gjentar på nytt, og proklamerer, at vårt kristne budskap er kjernen i alt dette, midt i katastrofen, og at dette er ord av tro, håp og kjærlighet”* (Kairos 2010, s. 13). Så beskt er det at håpet i deler av dokumentet bare så vidt er til stede. *“For dagen og morgendagen ser vi ingenting annet enn ruin og ødeleggelse. Vi ser de sterke har overtaket; vi ser den økende orienteringen mot rasistiske skiller og gjennomføringen av lover som nekter oss eksistens og verdighet,”* og det er bare så vidt de tror ødeleggelsen kan unngås, et ”kanskje”. De som har lest profeten Amos i Gamle Testamentet kjenner tanken igjen, muligens. Hos denne profeten, den mest utfordrende av dem alle, fordi folket har fordreid retten til fordel for de rike, glemte de fattige, og glemte Gud, der er det bare et ”kanskje” igjen. Kanskje kan ødeleggelsen unngås. Kanskje.

Dette er den kjempende kjærligheten, den avslørende kjærligheten, den handlende kjærligheten. Som vår verden ser så alt for lite av. Som kunne preget oss så mye mer,

om vi overgir oss til Ordet, til Jesus, til Helligånden. Som sier: Elsk, kjemp, del, gi, ikke sett ditt lys under skjeppen.

Vi skal gjøre motstand mot det onde. I dokumentet sies det: Ordet er tydelig. *“Kjærlighet er vår Herre Kristi bud til oss, og det omfatter både venner og fiender, det må være klart når vi står i situasjoner der vi må bekjempe ondskap av ethvert slag.”* (Kairos 2010, s.22). Dette betyr noe for måten vi kjemper på. Vi kan ikke bekjempe ondskap med ondskap. Det lærte Jesus oss. Vi må finne medmenneskelige metoder. Det er vanskelig sier de, når fienden er fast bestemt på å ta seg til rette og nekte oss retten til å bli boende her i landet. Men det må stå fast!

Jeg kjenner at jeg blir ydmyk. Ville jeg om noen plutselig rev mitt hus på morgenen uten forvarsel, eller puttet min bror i fengsel, eller nektet meg å gå på jobb, eller trakasserte min mor, eller skjøt mot mine barn fordi de kasta steiner, ville jeg virkelig klart å ikke selv bli infisert av ondskapen, jeg som fristes til å ta igjen og hevne meg for så langt mindre saker? Ville jeg klare å yte motstand, å kjempe med kjærlighet og verdighet? Jeg som knapt har fiender?

Dette dokumentet har sprengkraft langt ut over situasjonen i Palestina. Det fortolker noe av de dypeste og vanskeligste spørsmål, usentimentalt, ekte. Hva gjør vi med ondskapen? Hvordan la være å selv bli ond når en møter det onde? Hvordan leve etter Jesu bud om å elske fienden. Hvordan la gudsriket slå rot her på jorden? Hvordan kan Jesu ånd få større rom, i liv, i samfunn i fellesskap?

Kairos er gresk og betyr tid, ikke bare den tiden som går, kronos (som i kronologi), men den nye tid, den tid som kan innebære noe helt nytt, den avgjørende tid, tiden for endring, for at gudsriket skal virkeliggjøres. Det er opplagt at vi mennesker kan bidra til et kairos. En ny tid. En annen verden. At Jesu ånd får større plass. For palestinerne ved at vi slutter å være tause. Ved å snakke sant om konflikten. Ved å la være å pakke inn og godta statens Israels løgner. Og samtidig insistere på israeleres menneskeverd, bekjempe antisemittisme. Ikke godta de som ønsker israelernes undergang. Huske alle de mange israelere som er fortvilet over deres eget lederskap og lider. I går demonstrerte 6000 israelere i Tel Aviv. Noen av dem sitter i fengsel. Vanunu heter en av dem. Og det er mange flere. Boikott sier de kristne lederne i Palestina. Bruk alle fredelige midler. Også boikott.

Jeg er ikke politiker. Jeg vet ikke hva som er mest virkningsfullt. Men jeg vet at de samme argumentene mot israelsk boikott ble brukt mot boikott av Sør-Afrika.

Pandora Bokala heter en sørafrikansk kvinne kirken her i Nord-Norge har kontakt med. Ei dame med innsatsvilje og integritet. Ei dame som ikke bare snakker om hva Gud ønsker for alle mennesker, men som aktivt - og kritisk - tar del i det som skjer lokalt for å sette Guds gode tanker ut i livet. Og som også engasjerer seg internasjonalt. Hun kom hjem for ikke lenge siden fra et 6 måneders opphold i Gaza.

Og hun var opprørt. Palestinerne lever under et verre apartheidsystem enn det vi levde under, sa hun.

Hun var opprørt både over det hun hadde sett mens hun var der – og over hvor lite engasjement kirka og styresmaktene i

Sør-Afrika viste om situasjonen til palestinerne.⁽¹⁾ Hun tenkte sikker også på 1985 da et sørafrikansk kairos dokument ble lagt fram. Også det med voldsom kraft og tydelighet. Også det utfordret oss til å velge. Velge side.

Det nytter ikke, det er urealistisk, alle må gjøre det samlet, sier noen. Samtidig: Jeg vet at noen måtte begynne den gangen. Jeg vet at tromsøstudenter boikottet firmaer som handlet med Sør-Afrika, og studentene mistet goder. Det varmet i Sør-Afrika da de hørte det. De trodde nesten ikke det de hørte: Tenk, studenter der oppe i nord i en by de ikke hadde hørt om, oppe ved isen ofrer noe for oss! Det kristne budskapet handler ikke om realpolitikk først og fremst, men ånd, sannhet, rettferdighet. Jesu ord går ut over det tenkelige vanlige; *“dere har hørt det er sagt, men jeg sier dere...”* Gandhi, Martin Luther King, Tutu, Rigoberta Menchu, har og hadde noe av denne ånden, Jesu ånd som bringer oss ut over det daglige, som gir håp, som reiser opp, som sprenger grenser i oss, utenfor oss, i sjel og samfunn. Boikott? Jeg lytter heller for egen del til argumentene til de som vil kjenne boikotten på kroppen, enn norske politikere. Jeg lytter heller til de palestinske kristne lederne som ber oss om å boikotte, enn andre ledere i vesten som står på siden av konflikten med sine mange velmenende ord.

“Elsk deres fiender.” Det betyr ikke å ikke konfrontere ondskaper. Tvert imot: Å elske må være å befri fienden fra ondskaper. Med midler som står i samsvar med det å elske.

La oss be om et kairos, en ny tid, for palestinerne, for israelere, for oss, hvor vi er vendt om til kjærligheten, hvor vi er vendt vekk fra slapphet og feighet, fra likegyldighet, fra å ikke ville se. Et kairos for oss selv også hvor vi i livene våre stiller oss sammen med barnet

som blir mobbet av gjengen, sammen med palestineren, sammen med den som holdes nede. At det er vår intuitive holdning, som enkelt mennesker, som by, som folk. Da nærmer vi oss det riket Jesus beskrev i denne mektige talen fra berget. Talen som på en merkelig måte både gjelder oss her og nå: Skap dette nå! Et voldsomt etisk imperativ. "Vær fullkomne slik dere himmelske Far er fullkommen," - og som Bibelen beskriver, vil gjøre seg gjeldende fullt ut, en gang, en gang, løve og sauene beiter sammen, den dagen murer rives, den dagen passkontroller og sjekkpunkt er en saga blott, den dagen barn ikke blir beskyttet av soldater, den dagen Jerusalem er fri.
Amen

NOTER:

(1) Etter Gunn Elvebakk, sokneprest i Sandtorg menighet.

LITTERATUR:

"Et sannhetens øyeblikk. Kairos Palestina"
Karibu, Oslo (2010).

"Kairos - Sannhetens øyeblikk. Kirken og krisen i Sør-Afrika"
Mellomkirkelig Råd, Oslo (1985).

Sivertsen, Halvdan (1996):
"Sangboka - Fra Petter Dass til Dum Dum Boys"
Aschehoug & Co, Otta.

Alle venter på deg

MILJØSEMINAR PÅ SVALBARD

(Sal 104:27-28)

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver. (Sal 104:27-28)

Svalbard kirke
Søndag 7. september 2008

Preken av Per Oskar Kjølås

Kan det uttrykkes vakrere om Ham som har skapt himmel og jord, Han som har forløst oss og gjør alle ting nye? Skaperverkets grenseløst flommende mangfold og nådens ufattelige raushet peker på en Gud som overgår all forstand. Han kalles "Alle gode gavers giver" med rette. Lovet være hans navn!

Dette er en bibeltekst som går rett inn i miljødebatten. Ordene forteller oss hvor vi hører til og hvem vi er. I Arktis er vi ute i ødemarken. Det er der vi egentlig hører til. Vi er ødemarksbarn. Ødemarken er vårt hjem. Det var der det hele begynte, selv om det var under frodigere forhold. Vi er ett med jorden. To tredjedeler av meg er hav. Resten er støv, ørken, karbonforbindelser, kalsium, jern, kopper og natrium. Men over alt dette svever Guds ånd. Han skaper liv av stoffene. Her bor vi i det store universet. Som på et lite støvkorn. Det skal være

utallige solsystemer. Minst så mange som et ett-tall med tyve nuller bak ut fra det vi kjenner. Ingen vet hvor mange ukjente solsystemer det er.

Å, grenseløse univers! Hva er et lite menneske i alt dette? Få steder er stjernehimmelen så vakker som på Svalbard. Når jeg betrakter stjernehimmelen, synes den ikke å bry seg om et lite menneskebarn på noe vis. Det kan se ut som det er likegyldig om jeg lever eller dør. Hjerteslagene mine forstyrer ikke stjernene.

Men også jeg er med! Selv om jeg er liten, er jeg allikevel en del av dette store. Nettopp på dette stedet, på jorden, i den kosmiske ødemarken, vokser livets vakreste blomst.

Det er forunderlig å være menneske i denne mektige livets oase som kalles Jorden, midt i det kalde og livsfjendtlige universet. Det er et under som er vanskelig å forstå. Her i denne oasen finner vi sporene etter en Venn. Vi ser sporene i alt som rører seg, i en arktisk blomst, i havets glans, når vinden suser og når elven bruser.

Her i det kalde Nord snakker vi om skjønnheten som et gjenskinn av Gud. Når jeg på forskjellige måter reiser gjennom dette mangfoldige bispedømmet, har jeg en sterk opplevelse av skjønnhet. Det er ikke bare i det store, i lyset som skifter, i horisontene, de uendelige viddene, den klare stjernehimmelen, men like sterkt i de små og tapre blomstene, de som stråler av skjønnhet midt i ødemarken. Å se skaperverkets skjønnhet er en god medisin mot fortvilelsen.

Naturligvis er Gud det vakreste av alt. Hans skjønnhet overgår det vårt øye tåler å se. Han er all skjønnhets lysende kilde. Han er Ansiktet i alt det som er. Det fantastiske er at dette Ansiktet vender seg mot oss i velsignelse.

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

Kristendommen er blitt til i den karrige ødemarken. Den er en ødemarksreligion. Kristus og døperen Johannes er forbilder på dette. Men vi er barn av forbrukersamfunnet. Vi er født langt borte fra ødemarken og ensomheten. Vi har kort vei til kjøpesenteret og til fjernsynsskjermen.

Det er ett ord jeg tenker på når jeg taler om ødemarken. Det er ordet "askese". Nå er det slik med ordene, også de religiøse ordene, at de endrer betydning i tidens løp. Bruker man de gamle ordene, blir man misforstått. Tar man i bruk nye ord, blir man kanskje ikke forstått i det hele tatt. Det har nok de fleste prester erfart.

Ta f.eks. ordet "askese." I apostlenes og Det nye testaments verden var "askese" et positivt ord. Når vi tenker at askese er et negativt ord, er det fordi vi forbinder det

med kroppsforakt og selvplageri. I våre ører er en asket et menneske som har den største glede i å gjøre andre mennesker like ulykkelig som det selv.

Men kristen askese er det motsatte. Den går ut på å søke dyp lykke for meg selv og min neste. Det er en selvbesinnelse som ikke forakter det svake og det som Gud har skapt. Kristus er vårt forbilde. Han spiste og drakk, forbarmet seg over dem som ble tråkket ned, han kjempet i ørkenene og bar korset. Alt gjorde han for livets skyld.

Askesens viktigste sted er når jeg møter min neste. "*Bær hverandres byrder og oppfyll på den måte Kristi lov.*" Det er å gå fra grådighet til barmhjertighet, fra utukt til kjærlighet, fra hovmod til ydmykhet, fra hat til tilgivelse, fra fråtsing til enkelhet, fra misunnelse til glede på andres vegne, fra svartsyn til håp, fra sinne til vennlighet, fra splittelse til samling.

Askese er den mest påkrevde medisin for vår tids forbrukerverden. Den er beske dråper mot miljøødeleggelse, krig og urettferdighet – og fremfor alt mot den himmelropende urettferdigheten mellom dem av oss som eier altfor mye og dem som savner det mest nødvendige.

Askese er den smale vei som gir livslyst og mot til å leve i kjærlighet og ansvar. Vår lærer er først og fremst Kristus og kristne mennesker gjennom alle tider, de som har tatt troen på alvor.

Askesens oppgave er å gjøre oss tomme og klare for det virkelig Store. Å si: Jeg er ingenting, Gud er alt – det er ikke selvutsløttelse, men den største ære. Om Gud er mitt alt, er jeg virkelig med i det Store.

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

Holder vi på å glemme Gud og hans gaver? Vi er de eneste skapninger i skaperverket som bygger alter. Vi er åndelige skapninger. Hva skjer med oss om vi river ned det siste alteret? Hva skjer med skaperverket?

Som åndelige vesener bærer vi med oss noen grunnleggende spørsmål: Hva er sant? Hva er skjønt? Hva er godt? Hva er rett? Hva er hellig? Det har med vitenskap og filosofi å gjøre, kunst, moral og religion. Åndelighet er mye mer enn organisert religion. Åndelighet er forundring over det grenseløse livsmysteriet. Den er tanken på at universet ikke bare er død materie, men levende ånd, den som gir mål og mening. Disse spørsmålene hører med til vår grunnleggende kulturarv som mennesker. Alle er nødvendige.

Det spørsmålet som har det vanskeligst i vår verden i dag, er vel det siste: Hva er hellig? Det gjelder religionen, troen. Den skulle vokte helheten. Den skulle holde seg frisk og sterk og bære verdens utfordringer. Den skulle være etikkens viktigste støtte. Men globalt sett er religionen splittet, og det er til stor skade. Når religionen forfaller, kan den komme til å skjule Gud istedenfor å være til redning.

Den største ubalansen finnes mellom vitenskap og religion. Vitenskapen blomstrer, i alle fall i kvantitet. Men religionen tynnes ut hos oss. Eller så vokser den i et rom som er uten vindu, det som kalles fundamentalisme.

For meg er et samfunn uten åndelighet utenkelig. Uten religion og tro er samfunnet funksjonshemmet. Det er som om tilværelsen skulle være uten poesi, musikk eller vitenskap. Men menneskets hjerte er skapt for det evige og grenseløse, full av dyp lengsel etter den store enheten. Vi er barn av det store mysteriet.

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

Det fortelles om en samekvinne at hennes far pleide å si: Det gjør ingenting om man stiger opp til fjellet fra begge sider. Man møtes på toppen.

De fem grunnspørsmålene som jeg stilte, kan besvares ut fra ulike synsvinkler. Den eneste plassen man kan begynne, er faktisk der man befinner seg. Vi kan ikke lage detaljprogrammer for denne kloden. Men det er meningsfullt å komme sammen og inspirere hverandre, søke kunnskap, glede seg over det som er rett og godt og ikke gi opp håpet. For det finnes håp.

Vi skal ikke nøye oss med ubetydelige saker, men først og fremst med det som kan glede hjertet. Når min tid her er omme, møter jeg det ensomme spørsmålet: Var det ikke mer? Om vår kultur ensidig har lagt vekt på de materielle standarder, vil det dødelige svaret lyde: Det var mindre.

Fjellets topp ligger over skylaget. Vi ser den ikke når vi stiger opp langs fjellsiden. Målet er mer et håp enn viten. Men om vi skal klare strevet mot toppen, må vår lengsel ha et mål. Vi må søke en kultur for livet, og vi må søke den der den finnes, hos Ham som er alle gode gavers giver:

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

Da må vi holde frem hendene og ta imot. Du må holde frem posen og la Gud fylle den, som Luther sier. De tomme hendene er troens språk. De tomme hendene er troens språk om den radikale nåden, innsikten at livet og alt det skapte er en Guds gave.

De åpne hendene kalles i teologien for “rettferdiggjørelse ved tro.” Man trenger ikke å bruke de ordene. Det de handler om, er å ta imot livet og frelsen som en gave.

Jeg har ikke noe å gi Gud. På den annen side er de tomme hendene det mest dyrebare og sjeldne som finnes, mer verd enn noe annet i universet. For det er Guds egen lengsel som uttrykkes gjennom de tomme hendene. Vi bærer en lengsel i oss etter å bli forent med helheten, den Ene, ham vi kaller Gud.

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

Det er dette som skjer i nattverden. Jeg rekker frem mine tomme hender, og Kristus fyller dem med sine gaver. Han tar av naturens gaver og sier: Dette er mitt legeme og blod, gitt for deg. På den måten viser han oss at det er et uadskillelig forhold mellom Gud, mennesket og naturen. Det er ingen grenser mellom det religiøse og profane. De grensene som er, har vi laget, ikke Gud. Derfor er Kristus nær oss i brødet og vinen og gir seg selv til oss.

Guds hellighet finnes i vår hverdag, i det vanlige, i skaperverket som en sakramental helhet. Det er den visdommen som mer enn noen annen kan redde jorden fra å bli utarmet og sjelen fra fortvilelse.

Alle venter på deg, at du skal gi dem mat i rette tid. Du strør ut, og de kan sanke; du åpner din hånd og metter dem med gode gaver.

BIDRAGSYTERE

MORTEN ALSVIK

f. 1946 i Drammen. Sokneprest i Ibestad. Etter utdannelse på Menighetsfakultetet (MF) begynte han som res. kap. i Loppa, januar 1973, med bopel Hasvik. Han ble sokneprest i Grønnåsen høsten 1981, og så i Ibestad i mars 1997.

KIM ASTRUP

f. 1956. Har vært prest i 25 år. Seinst 5 år i Kiruna i Sverige. Har lest samisk semestremne og "Tro og livstolkning i Sápmi" ved den samiske høyskolen i Kautokeino.

TORGILS AURDAL

f. 1946. Sokneprest i Nord- Rana. I tillegg til sin teologiske utdannelse har han nordisk språk og litteratur mellomfag fra UiO. Arbeider også med veiledning for studenter, kandidater og ansatte i Den norske kirke, bl.a. studenter fra KUN. Han har arbeidet mye med Petter Dass og ble i 1997 tildelt Olavsstipendiet for å arbeide med temaet "Petter Dass som kontekstuell teolog".

EVEN BORCH

f. 1950 i Malangen i Troms. Har vore prest i 33 år. 19 år i Nord-Hålogaland og 14 år i Sør-Hålogaland.

INGRID BERGQVIST

f. 1952. Flyttet fra Vestvågøy til Hadsel i 1971. Hun har tidligere utdanning som hjelpepleier og sosionom, og har jobbet på Stokmarknes sykehus og i sosialtjenesten i

Sortland og i Hadsel. Begynte som diakoni-medarbeider i Hadsel i 1995. Startet samme diakonutdanning ved KUN og ble vigslat til diakon høsten 2007. "Jeg har verdens beste tjeneste og jeg kjenner meg trygg på at jeg går i ferdiglagte gjerninger. Å få lov å være diakon er en velsignelse."

EVY BRUN

f. 1956. Kapellan i Øksnes i Vesterålen, som er hennes hjemmenenighet og hvor hun arbeidet som prestevikar mens hun tok KUN. Her ble hun ordinert sommeren 2009. Tidligere har hun jobbet som kateket og lærer og har dessuten vært misjonær på Madagaskar.

GUNN ELVEBAKK

f. 1963. Sokneprest i Sandtorg menighet fra 2002. Tidligere stiftskapellan ved Nord-Hålogaland bispedømme, samt arbeidet ved Institute of Contextual theology (ICT) i Johannesburg i Sør-Afrika.

ANN CHRISTIN ELVEMO

f. 1969. Kommer fra Rossfjordstraumen i Lenvik i Troms. Har det meste av sin teologiske utdanning fra Det teologiske menighetsfakultet (MF). Ble ordinert til prest i 1999. Har tjenestegjort som kapellan i Tromsø Domkirke de to siste årene. Startet opp som kapellan i Grønnåsen menighet sommeren 2010. Det meste av prestedtjenesten er utført i Evangelical Lutheran Church of America, Minnesota.

OLAV RUNE ERTZEID

f. 1959. Prest i Sør-Hålogaland bispedømme i 18 år. Prost i Nord-Helgeland prosti siden 2005. Arbeidsveileder. Areopagosstipend på temaet "Tverrkulturell kommunikasjon," studiested Kyoto, Japan. Foredragsholder i kommunikasjon og samarbeid.

Har sammen med prostiprest Anna Ramskov Laursen startet opp Petter Dass seminaret - teologi i kontekst.

Aktiv i temafeltet kultur-kirke bl.a. Olsokstevnet i Gildeskål og sammen med kunstner Ina Otzko i prosjektet "Tabula Rasa."

HILDE FYLLING

f. 1960. Vikarprest i Bodin. Tidligere sokneprest i Trondenes, kateket i Tromsø og Hammerfest, ped.kons. i Kirkerådet, prosjektleder i KA og prostiprest i Østre Aker.

GYRID GUNNES

f. 1978. Har studert teologi, religionsvitenskap, sosiologi og kriminologi i Tromsø, Oslo og Sør-Afrika. Opptatt av feministteologi og frigjøringsteologi. Skriver dikt. Har arbeidet som kapellan i Hamar Domkirke og Storhamar kirke. Er nå studentprest i Trondheim.

HERBERG FINNSETH HEIENE

f. 1961. Domprost i Tromsø domprosti. Hun har vært menighetsprest i Nord-Hålogaland siden 1988. I tillegg til sin teologiske grunnutdannelse har hun en årsenhet i Kulturfag fra Høyskolen i Finnmark, og har utdanning som arbeidsveileder (AVU) i DnK.

LEIF MAGNE HELGESEN

f. 1960 på Madagaskar. Teolog og ordinert prest. Bakgrunn fra blant annet Kirkens Bymisjon og Kirkens Nødhjelp. Utgitt

boka "Balkan" 2006, "Svalbard kirke" 2008 og "Svalbard spor" 2010. Sokneprest på Svalbard fra august 2006.

TORE JOHNSEN

f. 1969. Generalsekretær i Samisk kirkeråd. Utdannet teolog og prest utdannet fra MF. Han var tidligere valgt leder for rådet og har vært stiftskapellan for samer i Nord-Hålogaland bispedømme, samt sokneprest i Tana og Nesseby. Utgitt: "Sámi luonddu-teologiija - Samisk naturteologi på grunnlag av nålevende tradisjonsstoff og nedtegnede myter" i 2005 og "Jordens barn, solens barn, vindens barn" i 2007.

ANNE BERGER JØRGENSEN

f. 1948. Bondedatter, prest i Rønvik og Kjerringøy i Sør-Hålogaland fra 2001. Tidligere prest i Stavanger Domkirke og misjonær i Japan i 13 år. Gift med Tor B. Jørgensen, tre sønner, to svigerdøtre og fem barnebarn.

ANNE KIRSTI KJENNE

f. 1962. Utdannet allmennlærer og kateket og har vært i kateketstilling i Nord-Hålogaland siden 1994. Fra høsten 2010, rådgiver på Nord-Hålogaland bispekontor.

PER OSKAR KJØLAAS

f. 1948, biskop i Nord-Hålogaland bispedømme fra 2002.

KYRRE KOLVIK

f. 1956. Sokneprest i Bodø domkirke. Oppvokst i Meløy kommune. Utdannet ved MF, ordinert 1983. Prest i Forsvaret til 1992, deretter prest i Bodø domkirke til 2001. Sokneprest i Gildeskål 2001-09. Sokneprest i Bodø domkirke fra okt 09.

ANNA RAMSKOV LAURSEN

f. 1962. Prostiprest i Nord-Helgeland, prest i Sør-Hålogaland siden 1998, master i religionspsykologi, studier i kontekstuell teologi i Hongkong, komiteleder for Petter Dass-seminaret Teologi i kontekst på Alstahaug.

KJERSTI MARIE LÆGDENE

f. 1968. Vært prest i Tromsø i 13 år. Er nå kapellan i Elverhøy menighet i Tromsø domprosti. Interessert i kroppsspråk, liturgi og kommunikasjon og har tatt videreutdanning i dette, underviser bl.a. på KUN i dette teamet.

STIG LÆGDENE

f. 1961. Teolog og ordinert prest. Har vært rektor ved KUN siden 2005. Har tidligere vært miljøterapeut i Kirkens Bymisjon i Oslo, menighetsprest i Elverhøy menighet og Kvaløy prestegjeld, samt leder og prest i Kirkens Bymisjon i Tromsø. Medredaktør av konfirmanterverket "Korsvei" fra 1995 og 2000, samt redaktør av Praktisk-kirkelig årbok for 2008, 2009 og 2010.

SVEIN MALMBEKK

f. 1954. Er fra Bodø. Ble ordinert i 1980, og har siden vært prest på Bardufoss, kapellan i Lenvik, sokneprest i Gildeskål og stiftskapellan i Bodø. Siden januar 1999 har han vært sokneprest i Rønvik menighet i Bodø. Han er gift med Sølvi som er kateket i Rønvik. De har 3 voksne barn og 4 barnebarn.

SØLVI MALMBEKK

f.1954. Kateket i Rønvik og Kjerringøy menigheter, en jobb hun har hatt i snart 17 år. I denne tiden har konfirmanntallet steget fra 75 til 140. Dette handler om tilflytting til Bodø. Prosenttallet for kirkelige konfirmanter ligger stabilt på ca 75 %. Sølvi Malmbekk oppgir at hun ikke vanligvis preker på søndagens gudstjenester. Men på

noen familiegudstjenester, konfirmantgudstjenester og på skole- og barnehagesamlinger er hun predikant.

HEIDI STRAND MATHISEN

f. 1964. Kateketutdannet i Volda. Vigslet i Sengskroken kapell september 1989. Har siden 1994 vært kateket i Hamarøy.

ANNE BERIT MATHISEN

f. 1973. Feltprest og major i luftforsvaret, og betjener basene på Bardufoss og i Sørreisa. Hun har vært student ved MF og KUN, og ble ordinert i 2007. Før den tid var hun prestevikar i Senja prosti i tre år.

SILJE MEISAL

f.1982. Utdannet cand.theol. fra Universitetet i Oslo, 2008 og ordinert i januar 2009. Hun er sogneprest i Hamarøy og Sagfjord.

KRISTIN STANG MELØE

f. 1956. Kirkeverge i Tromsø, tidligere lektor og leder ved KUN (1998-2007) og sokneprest i Målselv (1987-1998).

BJØRG KJERSTI MYREN

f. 1963. Kommer fra Finnsnes i Troms, prest i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland i tilsammen 17 år. For tiden rådgiver for teologi og kirke ved Sør-Hålogaland bispedømmekontor i Bodø.

PER GUSTAV NILSEN

f. 1952 i Oslo. Ordinert til sokneprest i Dyrøy, Senja prosti, Troms i 2009. Etnolog/tidligere lektor i vg.-skole, lang erfaring fra arkivfaglig/kulturfaglig arbeid. Gift, 2 barn.

INGUNN RINDE

f. 1965. Sokneprest i Berg og Torsken siden 2000. Kapellan i Ellingsrud menighet i Oslo 1993-2000.

KRISTINE TOFT ROSLAND

f. 1975, Høgskolelektor Høgskolen i Nesna. Underviser KRL/RLE for allmenn- og førskolelærerstudenter. Har i tillegg til teologi også mellomfag i religionshistorie. Kapellan i Fauske 2001-2004.

ELIN VANGEN

f. 1960. Domprost i Bodø domprosti.

FRODE WIGUM

f. 1960 i Trondheim. Har hele sin kirkelige yrkeskarriere i Nord-Norge. "Ettåring" i Salangen/Lavangen menigheter i Troms 1979-80, feltprest ved Garnisonen i Sør-Varanger 1987-89, kapellan i Hammerfest

1989-93 og sokneprest i Borge i Lofoten siden 1993. Har i mange år vært opptatt av Nordnorsk kirkehistorie og i den sammenheng skrevet diverse artikler om temaet. Har også vært medredaktør i bøkene "Vårherres verden. En bok om kirke og gudstro i Nord-Norge gjennom 1000 år" fra 1999 og "Fra opprører til apostel" fra 2008 om Hans Egedes liv og kirken på Grønland.

AILEEN ZAHL

f. 1976. Kommer opprinnelig fra Nesna på Helgeland, og skriver sine prekener på helgelandsdialekt. Kateket -utdannet ved KUN. Ansatt i Tromsøysund og Ullsfjord menigheter fra 2001.